

2019 Jaarverslag

monumentenwacht West-Vlaanderen apb

Koning Leopold III-laan 31, 8200 Sint-Andries
050 40 35 70 - monumentenwacht@west-vlaanderen.be
www.west-vlaanderen.be/monumentenwacht

Inhoud

© copyright bij Monumentenwacht West-Vlaanderen apb, mei 2020
Reproductie mits toestemming van en vermelding van Monumentenwacht West-Vlaanderen apb
Redactie en coördinatie: Reinoud Van Acker
Lay-out en druk: Grafische Dienst provincie West-Vlaanderen
© provincie West-Vlaanderen
Wettelijk depotnummer: D/2020/0248/13

Voorwoord van de voorzitter

Inleiding door de coördinator

1

Raad van Bestuur	_10
1.1 Samenstelling beheerraad en continuïteit van de werking	11
1.2 Bestuursvergaderingen van het APB	13
1.3 Activiteitsgraad in de bestuursvergaderingen	14
1.4 Aanpassing van de statuten van het APB	15
1.5 Hernieuwde beheersovereenkomst met het provinciebestuur	16
1.6 Toekomstvisie en ambities	18

2

Het abonneebestand in 2019	_20
2.1 Databank en derdenbeheer in iMaks	20
2.2 Enkele begrippen: leden, erfgoedobjecten en te inspecteren erfgoedobjecten	22
2.3 Lidgelden en evolutie van het ledenbestand	24
2.4 Erfgoedobjecten en evolutie van het objectenbestand	26
2.5 Objecttypes	27

3

Inspecties en rapportage in 2019	_28
3.1 Kerncijfers	28
3.2 Dienstverleningen	32
3.3 Evolutie aantal inspecties	34
3.4 Inspectievoertuigen	36
3.5 De Tetris-challenge	36
3.6 Rapportage	37

4

Jaarrekening 2019

	_40
4.1 Financiële cyclus en financiële verrichtingen in BBC	40
4.2 Waarderingsregels	41
4.3 Staat van kosten en opbrengsten 2019	42
4.4 Balans 2019	47
4.5 Digitale rapporteringen	50
4.6 Bedrijfsrevisor: nazicht jaarrekening 2019	52

5

Personeel

	_54
5.1 Personeelsbestand	54
5.2 Integratie en opleiding	57
5.3 Flexibele werktijden en telewerk	59
5.4 Vakbondsoverleg en herziening arbeidsreglement	61
5.5 Opleiding, vorming en bijscholing	64
5.6 Teamoverleg en teambuilding	66
5.7 Evaluatiecyclus	68

6

Preventie en veiligheid

	_70
6.1 Veiligheidsbeleid van Monumentenwacht	70
6.2 Risico-analyse en digitalisering van veiligheidsmaatregelen	74
6.3 Overleg Welzijn op het Werk (WOW)	75
6.4 PBM's, klimuitrusting en keuring materiaal	77
6.5 EDPB en relatie met provinciale IDPB	77

7

Monumentenwacht Vlaanderen vzw

	_80
7.1 Raad van Bestuur en Algemene Vergadering	80
7.2 Dagelijks Bestuur en A-commissie Erfgoed	82
7.3 Interprovinciale werkgroepen	83
7.4 Centrale databank en rapportagesoftware	86
7.5 Naar een hernieuwde samenwerking met de Vlaamse overheid	87
7.6 Interprovinciale ontmoetingsdag	92

8

Overleg, communicatie en promotie

	_93
8.1 Overleg en afstemming met andere actoren	93
8.2 Digitale media: website en nieuwsbrief	97
8.3 Presentaties, demo's en infosessies	98
8.4 Open Monumentendag	99

9

Relatie met het provinciebestuur

	_101
9.1 De relatie tot het provinciebestuur	101
9.2 De provinciale werkingstoelagen	103
9.3 De opmaak van het meerjarenplan 2020-25	104
9.4 Coördinatie-team en Beleidsforum	107
9.5 Monumentenwacht binnen een provinciale erfgoeddienst	108
appendix: organogram	111

Voorwoord van de voorzitter

Na een jaar van afslanking en verkiezingen voor een nieuwe provincieraad, stond het provinciebestuur begin 2019 klaar voor een doorstart met een vernieuwde beleidsploeg. Ook Monumentenwacht West-Vlaanderen, als autonoom provinciebedrijf, kende een grondige herschikking van de Raad van Bestuur. Met deze bestuursploeg gingen we enthousiast aan de slag om van Monumentenwacht een nog sterkere organisatie te maken.

Parallel hebben in 2019 ook een aantal ingrijpende wijzigingen in het team plaatsgevonden. Er was de pensionering van een collega van het eerste uur en een indiensttreding van twee monumentenwachters. Na vele jaren van status-quo met een team van zes wachters, is er de laatste 3 jaar telkens een wijziging van het personeelsbestand gebeurd. Meer daarover in het personeelshoofdstuk van dit jaarverslag.

Ondertussen is ook de provinciale Erfgoeddienst operationeel geworden vanaf januari 2019. Zoals te lezen in het jaarverslag 2018, werd deze dienst tot stand gebracht als gevolg van de overdracht van de persoons-gebonden bevoegdheden cultuur, welzijn, jeugd en sport eerder dat jaar. Monumentenwacht zit ingebed in deze Erfgoeddienst, weliswaar met behoud van het statuut van APB en dus ook de autonome werking.

Niettemin hebben al deze ontwikkelingen geen weerslag gehad op het terrein en op de werking van Monumentenwacht, gelukkig maar. De abonnees hebben nauwelijks ondervonden wat achter de schermen gebeurde want de dienstverlening met inspecties en toestandsrapporten bleef gewoon doorlopen. Uiteraard werden de leden regelmatig geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen bij Monumentenwacht en dit voornamelijk via de kwartaal-nieuwsbrief die een vaste waarde geworden is.

Als nieuwe voorzitter schaar ik mij volledig achter de missie en doelstellingen van Monumentenwacht en ondersteun ik, samen met de bestuursleden, uiteraard het volledige team. Het was voor mij een ontdekking wat monumentenwachters op het terrein effectief doen en ik was nieuwsgierig naar de concrete werking voor de erfgoedeigenaars maar evengoed op kantoor. De demo van de wachters (in de Sint-Bertinuskerk in mijn thuisstad Poperinge) na een bestuursvergadering en het daaropvolgende netwerkmoment waren dan ook een openbaring voor mij. Nu ik de werking en het team van gedreven monumentenwachters persoonlijk heb leren kennen, ben ik volop gemotiveerd om deze organisatie in goede banen te leiden samen met een enthousiaste beheerraad.

Sabien Lahaye-Battheu,
Gedeputeerde voor erfgoed en voorzitter van de Raad van Bestuur

Inleiding door de coördinator

De wereld staat niet stil en lijkt elk jaar sneller te draaien. Het blijft een uitdaging om in een steeds sneller wisselend erfgoedlandschap de werking van Monumentenwacht staande te houden zowel binnen eigen provincie en organisatie als op interprovinciaal en Vlaams niveau. Van bij de aanvang van het APB in 2014 is continuïteit als hoofddoel naar voren geschoven met vrijwaring van de missie en doelstellingen van Monumentenwacht. Dit was in eerste instantie met het oog op de omvorming van VZW naar APB na 22 jaar werking. Maar ondertussen bleken er steeds nieuwe en andere uitdagingen en ontwikkelingen op Monumentenwacht af te komen zodat het telkens weer opdracht is om deze aan te gaan.

Een belangrijke gebeurtenis in 2019 die een grote impact had op Monumentenwacht in haar geheel, is de beleidsommezwaai van het agentschap Onroerend Erfgoed inzake de drie bijkomende Vlaamse opdrachten voor de koepel. De focus werd verlegd naar monitoring van het erfgoed met grote gevolgen voor de interne werking en de financiering van de koepel. Dit was een beleidsvoorbereidende insteek van het agentschap in aanloop naar de verkiezingen van de het Vlaams parlement in mei 2019 en een nieuwe Vlaamse Regering die pas operationeel werd eind september 2019. Dit had ook een impact op de provinciale teams in het bijzonder de coördinatoren en van deze teams die mee

betrokken werden in dit denktraject. Monumentenwacht was genoodzaakt om tegen september een volledig herziene visie klaar te hebben voor de nieuwe Vlaamse minister van onroerend erfgoed. Tegelijk was dit een zinvol en leerrijk traject maar het vergt veel energie van een organisatie die al onder druk staat.

Tegelijkertijd is ook de werking van de provinciale Erfgoeddienst vanaf januari 2019 effectief van start gegaan met een team van 6 mensen (zonder de monumentenwachters). In afwachting van de aanstelling van een diensthoofd, heb ik als coördinator van Monumentenwacht West-Vlaanderen, die onderdeel uitmaakt van deze dienst, de taak op mij genomen om de opstart van deze dienst in goede banen te leiden. Dit werd als het ware een dubbele opdracht en dus een zeer intense periode voor mij persoonlijk. Om te beginnen moest de visie van de dienst als richtsnoer van de dienst duidelijk zijn en gekoppeld aan een heroriëntering van het takenpakket van de medewerkers. Tegelijk stelde zich de uitdaging om dit deel van het erfgoedteam af te stemmen op het team van de monumentenwachters. En dat allemaal in de sneltreinvaart van een erfgoedbeleid dat op de sporen moest gezet worden in het voorjaar van 2019 om in september 2019 te landen in een meerjarenplan voor de deze legislatuur 2020-25. Dit was cruciaal want de budgetten voor alle aspecten van een provinciale erfgoedwerking voor 6 jaar moesten klaar zitten, inclusief die van Monumentenwacht.

Ondertussen is begin 2020 de aanstellingsprocedure afgerond bij het provinciebestuur en is uiteindelijk Frederik Demeyere als diensthoofd van de Erfgoeddienst aangesteld vanaf februari 2020. Hij zal in deze hoedanigheid dan ook alle verantwoordelijkheden van Monumentenwacht West-Vlaanderen overnemen. Dit betekent dat dit mijn laatste voorwoord en jaarverslag wordt en ik wens mijn opvolger, in wie ik alle vertrouwen heb, alle succes toe bij de verdere uitbouw van Monumentenwacht.

Reinoud Van Acker,
Coördinator Monumentenwacht West-Vlaanderen apb

1

Raad van Bestuur

Sinds de opheffing van de VZW (de voorganger van het APB) in 2014 en de vereffening ervan in 2015 was het jaar 2019 ondertussen al het vijfde volle jaar dat de Raad van Bestuur van het autonoom provinciebedrijf voor de volle 100% de aansturing van Monumentenwacht West-Vlaanderen op zich genomen heeft.

Na de provincieraadsverkiezingen van oktober 2018 is een nieuw verkozen (en afgeslankte) provincieraad aangetreden in januari 2019 met dus ook een hernieuwde deputatie die van dan af bestaat uit 4 in plaats van 6 gedeputeerden. Dit betekende tegelijk ook dat de samenstelling en het voorzitterschap van de Raad van Bestuur van APB Monumentenwacht West-Vlaanderen mee gewijzigd is aangezien die gekoppeld is aan de provinciale legislaturen. Twee andere processen voltrokken zich in dezelfde periode namelijk de aanpassing van de statuten van het APB naar aanleiding van een recente decreetswijziging en de verlenging van de beheersovereenkomst met het provinciebestuur. Het ene greep ook in op het andere want met de aanpassing van de statuten is het aantal leden en de verhouding tussen vertegenwoordigers en externe deskundigen gewijzigd.

1.1 Samenstelling beheerraad en continuïteit van de werking

Bij het aflopen van de vorige legislatuur, bleek dat er meerdere bestuursleden hun mandaat als externe deskundige niet wensten te verlengen. Ondertussen bleek uit de afslanking van de provincies en de verkiezingsresultaten dat de vertegenwoordiging uit de provincieraad ook grondig zou wijzigen. Met andere woorden er zijn slechts drie leden uit de vorige beheerraad die terug opduiken in de vernieuwde Raad van Bestuur, namelijk twee herverkozen provincieraadsleden (Gerda Schotte van Groen en Martine Van Brabant van Vlaams Belang) en een externe deskundige (Leentje Gunst). Alle andere bestuursleden zijn nieuw wat een grondige opfrissing betekent.

In het vooruitzicht daarvan zijn in december 2018 en januari 2019 enkele betrokken organisaties aangesproken met de vraag om een vertegenwoordiger aan te duiden voor de Raad van Bestuur van Monumentenwacht West-Vlaanderen (Orde van Architecten, Confederatie Bouwbedrijf, een Centraal Kerkbestuur, enkele erfgoedgemeenten, ...). Voor Monumentenwacht Vlaanderen vzw is het evident dat de directeur (of een afgevaardigde) een zijte behoudt in de beheerraad. Daarbij is uitgegaan van de situatie 2014-2018 met 8 provincieraadsleden en 6 externe deskundigen.

Met de statutenwijziging wijzigde onverwacht dit aantal en deze verhouding: het aantal bestuursleden van het APB is teruggebracht op 12 met een verhouding van 8 op 4 dus 2 externe deskundigen minder. Ondertussen waren er wel al 6 externe afgevaardigden toegezegd. Het gevolg is dat twee extern deskundig bestuursleden enkel als waarnemer zonder stemrecht konden zetelen.

Ondertussen is een akkoord bereikt over een bestendinging van de meerderheid CD&V, Sp.a en Open VLD en de samenstelling van de deputatie (vanaf 2019 van 6 naar 4 gedeputeerden) en waren de (resterende grondgebonden) bevoegdheden onder de 4 gedeputeerden verdeeld. De beleidsmaterie erfgoed waar Monumentenwacht onder valt, werd toegewezen aan gedeputeerde Sabien Lahaye-Battheu (Open VLD) die op die manier ook automatisch voorzitter van het APB en van de Raad van Bestuur wordt.

In de provincieraad van februari 2019 is de vertegenwoordiging van de fracties voor de provinciale agentschappen aangeduid zo ook voor Monumentenwacht West-Vlaanderen. Dat gaf het volgende resultaat in de samenstelling van de Raad van Bestuur met 8 vertegenwoordigers uit de provincieraad en 5 externe deskundigen uit belanghebbende sectoren en doelgroepen onder voorzitterschap van de gedeputeerde voor erfgoed:

- mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open VLD), gedeputeerde en voorzitter
- de heer Patrick De Klerck (Open VLD), provincieraadslid
- de heer Ruben Strobbe (CD&V), provincieraadslid
- mevrouw Hilde Decler (CD&V), provincieraadslid
- mevrouw Bieke Moerman (Sp.a), provincieraadslid
- mevrouw Gerda Schotte (Groen), provincieraadslid
- de heer Wim Aernoudt (N-VA), provincieraadslid
- mevrouw Martine Van Brabant (Vlaams Belang), provincieraadslid

- _ mevrouw Leentje Gunst, dienst stadspatrimonium stad Brugge
- _ mevrouw Sarah Verstaen, dienst erfgoed gemeente Koksijde
- _ de heer Jan Vandromme, vertegenwoordiger van de kerkfabrieken uit de stad Kortrijk
- _ de heer Rik Dedene, architect en bestuurslid van de Orde van Architecten, provinciale raad West-Vlaanderen
- _ de heer Patrick Vanlerberghe, voorzitter Eucora en lid van de Confederatie voor de Bouwnijverheid, afdeling West-Vlaanderen (deskundige zonder stemrecht)
- _ de heer Tijl Vereenoghe, directeur Monumentenwacht Vlaanderen vzw (deskundige zonder stemrecht)

Ambtshalve zetelen ook -zonder stemrecht- de gedelegeerd bestuurder Reinoud Van Acker en Stefaan Carlier, administratief coördinator van het APB, in de Raad van Bestuur en oefenen er de functie van secretaris uit. Zij staan in voor de uitnodigingen, voorstellen van agenda met de nodige documenten en voor het verslag van de vergaderingen. Tenslotte zijn er deskundigen die ad hoc als waarnemers kunnen uitgenodigd worden weliswaar zonder stemrecht.

Marjolijn Debulpaep, wetenschappelijk stafmedewerker aan het KIK Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium te Brussel

Geert Anthierens, provinciegriffier en juridisch raadgever

Dit betekent dus een maximum aanwezigheid van 18 personen waarvan 12 met stemrecht met een gezonde genderverhouding in de RvB van 7 vrouwen en 7 mannen in de verruimde beheerraad van 14 leden.

1.2 Bestuursvergaderingen van het APB

Ook in een hernieuwde samenstelling is het doel om de frequentie van vergaderingen van de Raad van Bestuur te behouden op vijf keer per jaar (tweemaandelijks behalve in de zomer), meer bepaald in de maanden februari, april, juni, september en november. Aangezien de aanduiding van de vertegenwoordigers uit de provincieraad en de wijziging van de statuten pas in de provincieraad van 28 februari kon geagendeerd worden, was er geen bestuursvergadering meer mogelijk in februari en is de installatievergadering georganiseerd op 24 april. Het gevolg was dat er slechts 4 bestuursvergaderingen plaatsgevonden hebben in 2019.

Op de eerste bestuursvergadering van het jaar die plaatsvond op 24 april werden volgende onderwerpen besproken en beslissingen genomen:

- _ Voorstelling, kennismaking en installatie van de Raad van Bestuur, inclusief toewijzing van niet-stemgerechtigde externe deskundigen, coördinatoren en adhoc-waarnemers
- _ Een korte presentatie over het doel en de organisatie van Monumentenwacht om nieuwe bestuursleden een beeld te geven wat de dagelijks werking juist inhoudt
- _ Overlopen met toelichting, bespreking en goedkeuring van de jaarrekening 2018 en de doelstellingenrealisatie 2018 (zie verder hoofdstuk 4), inclusief het verslag van de bedrijfsrevisor na afloop van zijn onderzoek
- _ Overlopen en goedkeuring van de voorgestelde wijzigingen in de statuten van het APB (zie hierna punt 1.4)
- _ Schets van de personeelsevolutie en huidige personeelsbezetting van het team en goedkeuring aanwerving extra monumentenwachter bouwkunde
- _ Varia met o.a. voorstelling van de erfgoeddienst, melding van de nieuwsbrieven en vragen van bestuursleden

Op de Raad van Bestuur van 19 juni hebben de bestuursleden deze onderwerpen besproken en beslissingen genomen:

- _ Goedkeuring budgetwijziging investeringsbudget computer-hardware
- _ Overlopen ontwerp jaarverslag 2018 en goedkeuring voor druk en publicatie
- _ Bespreking inspectietarieven (op vraag van een bestuurslid)
- _ Goedkeuring van het contract monumentenwachter bouwkunde per 1 september
- _ Bespreking voorstel nieuwe werktijdenregeling en thuiswerk monumentenwachters
- _ Overzicht van de expertise bij de monumentenwachters (op vraag van 'n bestuurslid)
- _ Bespreking teambuilding van de monumentenwachters
- _ Varia: ontwerp zomer-nieuwsbrief, deelname OMD, vergaderdata najaar
- _ De belangrijkste beslissingen uit de Raad van Bestuur op 18 september waren de volgende:
 - _ Voorstelling, uitgebreide bespreking en goedkeuring van het meerjarenplan 2020-25 met de budgetten voor de komende legislatuur
 - _ Bespreking en goedkeuring van het systeem van flexibele werktijden voor de monu-

mentenwachters (zie verder hoofdstuk 5)

- _ Bespreking programma van de demo van de monumentenwachters na de volgende bestuursvergadering
- _ Presentatie van het beleid en decreet onroerend erfgoed door de directeur van het agentschap Onroerend Erfgoed Regio West, Halewijn Missiaen
- _ Varia: indiensttreding nieuwe wachter per 1 september, geslaagde Open Monumentendag in Zonnebeke en nieuwsbrief najaar

De Raad van Bestuur heeft in de raadszaal van het stadhuis van Poperinge op zijn laatste vergadering op 20 november de volgende punten behandeld:

- _ Bespreking en goedkeuring verlenging van de beheersovereenkomst met het provinciebestuur (zie verder punt 1.5 en hoofdstuk 9)
- _ Herbevestiging van de principes van organisatiebeheersing
- _ Verslag uit het vakbondsoverleg met akkoord voor de principes van flexibele werktijden, telewerk en mobiele communicatiemiddelen
- _ Bespreking en goedkeuring van het voorstel voor telewerk door de medewerkers
- _ Data bestuursvergadering 2020
- _ Varia met de winter-nieuwsbrief en de Tetris-challenge
- _ Demo door de monumentenwachters op de Sint-Bertinuskerk in Poperinge gevolgd door een gezamenlijke middaglunch

Voor meerdere bestuursleden waaronder de voorzitter zelf, was de demonstratie van de monumentenwachters een openbaring. Zowel MoWa interieur als bouwkunde werd toegelicht en gedemonstreerd in de Sint-Bertinuskerk (in het koor en in de toren) zoals het zich in werkelijkheid op het terrein en in een gebouw voltrekt. Toevallig was er een tentoonstelling lopende naar aanleiding van een publicatie over deze boeiende Poperingse kerk en hadden we het geluk dat de auteurs architect Dries Vanhove en historicus Kristof Papin een toelichting konden geven. Na afloop konden de bestuursleden en wachters verder kennismaken en van gedachten wisselen op een middaglunch in een Poperings restaurant dat in een erfgoedpand ondergebracht is. Dit zijn unieke momenten waardoor enerzijds de bestuursleden persoonlijke contacten kunnen leggen met de wachters en anderzijds de wachters de bestuursleden persoonlijk leren kennen. Dit blijkt zeer bevorderlijk te zijn voor de verstandhouding in de organisatie en het is de bedoeling om dat periodiek te hernemen.

1.3 Activiteitsgraad in de bestuursvergaderingen

In het eerste werkjaar van de hersamengestelde Raad van Bestuur komen we op een gemiddelde aanwezigheidsratio van 9 bestuursleden op 12 hetzij 75%. Afgaande op de vraagstellingen of opmerkingen en de reacties tijdens en na de vergaderingen, lijken de

bestuursleden en deskundige waarnemers gemotiveerd om zich te engageren voor Monumentenwacht. We kunnen ons ook in 2019 blijven verheugen in een actieve deelname aan de vergaderingen door de bestuursleden met regelmatige vraagstelling en discussies in een open en constructieve sfeer. Dat werkt motiverend voor de groep maar ook voor de coördinatoren en de voorzitter en het complete MoWa-team.

De motivatie en het engagement van de bestuursleden illustreerde het belang van de continuïteit van de werking van zowel Raad van Bestuur als de totaliteit van de organisatie Monumentenwacht West-Vlaanderen. Immers een goed ritme van vergaderingen en een regelmaat van beslissingen is van belang voor een organisatie.

De coördinatoren houden er dan ook aan om de bestuursleden zo goed mogelijk te informeren over de te nemen beslissingen maar ook over de dagelijkse werking op het terrein. Uiteraard hoeft dit niet in alle details maar met de meest relevante informatie om de werking goed te kunnen inschatten. De dagelijkse werking van een organisatie uit zich zowel in de output en resultaten van het team als in de beslissingskracht, de openheid en kritische zin van haar bestuurders. Deze continuïteit is van in den beginne bij de opstart van het APB en deze beheerraad het adagio geweest en blijft dat ook in een nieuwe legislatuur.

Een aantal bestuursleden hebben zelfs geopperd dat zij behoefte hebben aan meer inhoudelijke erfgoed-gerelateerde debatten, meer dan aan formele agendapunten die strikt administratief, financieel of juridisch gebonden zijn (jaarrekening, budgetten, statuten, overeenkomsten, ...). De meeste afgevaardigden engageren zich inderdaad voor een bestuursfunctie eerder om inhoudelijke redenen vanuit hun functie in de erfgoedsector of hun erfgoedachtergrond of hun interesse voor erfgoed. Daarom is de beheerraad akkoord om vanaf 2021 in elke bestuursvergadering minstens één inhoudelijk punt op de agenda te plaatsen hetzij informatief hetzij een erfgoedonderwerp waarrond een debat kan gevoerd worden. Eventueel kan dit gekoppeld worden aan een plaatsbezoek op een West-Vlaamse erfgoedlocatie of een erfgoedproject in zoverre dit relevant is voor het onderwerp. Daarvoor kunnen de bestuursleden zelf uiteraard ook voorstellen doen. Een eerste voorstel is om de beleidsnota van de nieuwe minister voor onroerend erfgoed, Matthias Diependaele, onder de loep te nemen en de verbanden en de kansen voor Monumentenwacht te bespreken.

1.4 Aanpassing van de statuten van het APB

Het autonoom provinciebedrijf Monumentenwacht West-Vlaanderen is opgericht met de goedkeuring van de statuten door de provincieraad van 23 december 2013. Enkele maanden later gebeurde de installatievergadering met de eerste Raad van Bestuur. Behalve een paar aanpassingen van ondergeschikt belang zijn de statuten 5 jaar ongewijzigd gebleven. Begin 2019 waren ingrijpende wijzigingen nodig aan de statuten van het APB. Dit is geen bevoegdheid van de Raad van Bestuur maar van de provincieraad die in de

zitting van 28 februari 2019 de nieuwe gecoördineerde statuten voor het APB Monumentenwacht WVL goedgekeurd heeft. Aangezien de wijzigingen de RvB en organisatie zelf direct aanbelangen is het evident dat dit geagendeerd werd op een bestuursvergadering van het APB.

Eén en ander is het gevolg van het gewijzigde provinciedecreet van 6 juli 2018 met te verwachten maatregelen na de afslanking van de provincies (halvering van 72 naar 36 raadsleden, van 6 naar 4 gedeputeerden). Volgens artikel 229 §2 van het provinciedecreet mag het aantal bestuursleden van een autonoom provinciebedrijf maximum 12 leden tellen waarvan het aandeel raadsleden meer dan de helft moet zijn. De provincieraad oordeelde echter dat de verhouding raadsleden ten opzichte van externe deskundigen moest wijzigen (voorheen 8-6) waardoor er 2 minder deskundigen met stemrecht kunnen zetelen. Concreet voor Monumentenwacht komt dit nu neer op 8 bestuursleden uit de provincieraad volgens de fractieverdeling (waaronder de gedeputeerde die als voorzitter zetelt) en 4 externe deskundigen uit de sector. Artikel 7 van de statuten van MoWa WVL diende in die zin gewijzigd te worden. Ondertussen wordt ook de bevoegdheid van de gedeputeerde omgezet van Monumentenwacht naar 'erfgoed'.

Daarnaast zijn er nog een aantal andere wijzigingen in de statuten die meer van technische aard zijn zoals artikel 10 §2 m.b.t. de delegatie van bevoegdheden, artikel 13 §2 m.b.t. de organisatiebeheersing, artikel 18 m.b.t. de deontologische code, artikel 20 m.b.t. het begrip 'plaatsingsprocedure' (in plaats van gunning), artikels 28 en 32 m.b.t. bekendmaking besluiten via web-toepassing, in artikel 30 (oprichten rechtspersonen) het schrappen van §4-5 en de volledige toevoeging van Titel VII met inwerkingtreding en overgangsbepalingen. Tenslotte is ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om de presentiegelden in artikel 7 §6 gelijk te trekken met andere agentschappen zijnde die van provincieraadsleden.

1.5 Hernieuwde beheersovereenkomst met het provinciebestuur

De beheersovereenkomst is een cruciaal document dat de relatie en de dotatie regelt tussen het APB en het provinciebestuur West-Vlaanderen. Daarin zijn heel wat afspraken opgenomen van beleidsmatige, financiële, organisatorische, personele en dienstverlenende aard. Aanvullend is er ook een gebruiksovereenkomst voor de juridische afspraken omtrent de huisvesting, het meubilair, de werkkuitrusting en het computerpark. Bij de operationalisering van het APB medio 2014 is de beheers- en gebruiksovereenkomst goedgekeurd in de provincieraad van 26 juni 2014.

Op het einde van elke legislatuur dient een evaluatie te gebeuren van de keuze voor een APB, de werking ervan en de relatie tot het provinciebestuur. Deze procedure is wettelijk verankerd in het provinciedecreet: zesjaarlijks is een herbronning nodig om na te gaan of de modaliteiten voor een APB nog steeds actueel zijn en het is de volgende provincieraad

die oordeelt of het statuut van APB nog steeds wenselijk is of niet. Na opgave van het huiswerk eind 2018 situeert het vervolg van dit traject zich dan ook de eerste maanden van 2019 waarbij een gesprek met de leidinggevendenden van de griffie en het overlopen van allerlei documenten zullen moeten leiden naar een dossier voor de provincieraad. Uit de evaluatie bleek dat er voldoende argumenten waren om de verzelfstandiging van Monumentenwacht West-Vlaanderen als APB te continueren en dat als advies voor te leggen aan de provincieraad.

In vergadering van 28 februari 2019 nam de provincieraad akte van het evaluatieverslag over Monumentenwacht West-Vlaanderen apb bestaande uit drie componenten: 1. de sturingsrelatie, 2. de interne bedrijfsvoering (efficiëntie) en 3. de output (effectiviteit). De raad ging akkoord met de huidige verzelfstandiging van Monumentenwacht West-Vlaanderen apb te continueren in de komende beleidsperiode. Daarna moest een nieuwe beheers- en gebruiksovereenkomst voor de periode 2020-2024 voorzien worden.

In functie van de opmaak van de beheers- en gebruiksovereenkomst 2020-2024 werden twee bijeenkomsten van het onderhandelingssteam gehouden op 22 mei 2019 en op 15 oktober 2019. Deze bestonden uit vertegenwoordigers van het provinciebestuur enerzijds en van Monumentenwacht West-Vlaanderen apb anderzijds. Daarin werden de belangrijkste aanpassingen besproken zoals:

- de aanpassing van het beleidskader aan het nieuwe meerjarenplan van de provincie
- de omschrijving van de visie van Monumentenwacht (zonder zware inhoudelijke verandering)
- de uitbetalingswijze van de provinciale dotatie in drie schijven (voorheen twee)
- de integratie in provinciale overlegfora vanuit een hernieuwde relatie binnen de dienst erfgoed
- aankoop van hard- en software via dienst ICT
- opname van principes van organisatiebeheersing
- opname van de tarieven en tariefstructuur voor dienstverlening
- de beleidsdoelstelling, actieplannen en acties voor de nieuwe beleidsperiode, ...

Enkele veranderingen waren ook puur van juridische aard (wijziging BBC-regels, rapportering, detachering, enz ...). In het dossier zijn er ook drie bijlagen opgenomen namelijk voor de beleidsboom, de detachering en de organisatiebeheersing. Tenslotte is de gebruiksovereenkomst weinig veranderd behalve het verlaten van de garage in Filiaal 2 voor de inspectiewagens (om plaats te maken voor de uitleendienst in 2015) naar de parkeerplaatsen aan de zijkant van Filiaal 1.

De beheers- en gebruiksovereenkomsten tussen de provincie West-Vlaanderen en Monumentenwacht West-Vlaanderen apb 2020-2024 is met bijlagen goedgekeurd in de provincieraad van 28 november 2019.

1.6 Toekomstvisie en ambities

De ambities zijn in 2019 en volgende jaren nog steeds dezelfde gebleven als ervoor die samengevat neerkomen op vier speerpunten:

- _ versterking en consolidatie van de inspectiecapaciteit
- _ historisch opgelopen achterstand in herhaalinspecties inhalen gespreid over meerdere jaren o.a. door het aantal inspecties per wachter per jaar op te trekken
- _ inschakelen in de rapportagesoftware van de koepel zodra de structurele mogelijkheden dit toelaten en met behoud van de huidige rapportkwaliteit
- _ geleidelijke integratie van de werking van Monumentenwacht in de doelstellingen en de werking van dienst Erfgoed

Omdat het APB deze ambities als richtsnoer steeds voor ogen moet blijven houden, her-nemen we die hieronder nog even aangepast aan de actuele situatie.

Sinds de oprichting van het APB was er een duidelijke toekomstvisie om de kernopdracht van Monumentenwacht te versterken om nadien beter te kunnen integreren in een breder erfgoedbeleid van het provinciebestuur. De ambitie is en blijft om een achterstand goed te maken in de uitbouw van het team waartoe in de loop van 2017 een belangrijke aanzet gegeven is door de teamuitbreiding te realiseren (zie verder hoofdstuk 5). Dat dit niet rechtlijnig verloopt, hebben de ontwikkelingen in de loop van 2018 en 2019 aangetoond: medewerkers komen en gaan en soms zijn er onderbrekingen die niet onmiddellijk in te vullen zijn. Ondertussen zijn er nieuwe wachters aan de slag en is een wissel gebeurd in de loop van 2019 wat minstens de continuïteit van de werking moet waarborgen.

Na een opleiding en inwerkperiode van 6 tot 12 maanden voor de nieuwe wachters is het de bedoeling om toe te leggen op herhaalinspecties in de loop van deze legislatuur en deze inhaaloperatie te spreiden over meerdere jaren. Door de jarenlange stagnatie van het personeelsbestand in de periode 2000-2010 is gebleken dat de duurtijd voor een herhaalinspectie steeds hoger opgelopen is. De pensionering in 2019 van een wachter die er van bij de oprichting bij was en een grote 'portefeuille' aan abonnees en erfgoedobjecten opgebouwd heeft, was een uitdaging om enerzijds de expertise en dienstverlening op hetzelfde niveau te continueren en anderzijds een kans om een herschikking van dossiers door te voeren en achterstand in herhaalinspecties aan te pakken. Dit waren belangrijke voorwaarden om de vooropgestelde ambities te kunnen uitvoeren de komende jaren.

Ondertussen moeten de nieuwe leden ook vlot kunnen bediend worden en tegelijk dienen we snel te kunnen ingaan op de oproepen en vragen van de bestaande leden. Ook andere evoluties staan niet stil zoals de verdere implementatie van de nieuwe rapportagesoftware, het rapportjabloon en andere tools. Uitdaging is om daar de goede verhouding in te vinden met het bestaande team (zie verder onder hoofdstuk 3 inspecties). De hoofdambitie blijft om de basisdienstverlening met minstens hetzelfde kwaliteitsniveau te continueren voor het huidige ledenbestand en de nieuwe leden die zich aandienen. In tweede orde is het de ambitie om geleidelijk aan doch systematisch

de duurtijd voor een herhaalinspectie terug te brengen tot een gemiddelde van 5 jaar (afhankelijk van soort gebouw).

Met de operationalisering van de dienst Erfgoed vanaf januari 2019, kan de integratie van Monumentenwacht in een breder erfgoedbeleid opgestart worden. Ondertussen is een blauwdruk opgemaakt voor een provinciaal erfgoedbeleid voor de volgende legislatuur weliswaar enkel op vlak van onroerend erfgoed met Monumentenwacht als één van de speerpunten in dat beleid. Meer daarover in hoofdstuk 9.

2

Het abonneebestand in 2019

2.1 Databank en derdenbeheer in iMaks

Het digitale zenuwcentrum van Monumentenwacht is de centrale databank waar sinds de beginjaren alle gegevens van abonnees, gebouwen, inspecties e.d.m. bijgehouden worden. Ook het ledenbestand en daaraan gekoppelde facturatie wordt door de 5 provinciale administratoren vanuit deze databank beheerd. Dit is het centrale geheugen van onze organisatie dat beheerd wordt bij de koepel Monumentenwacht Vlaanderen vzw te Antwerpen onder het immer waakzame oog en degelijke begeleiding van de ICT-manager Gert Van Helleputte.

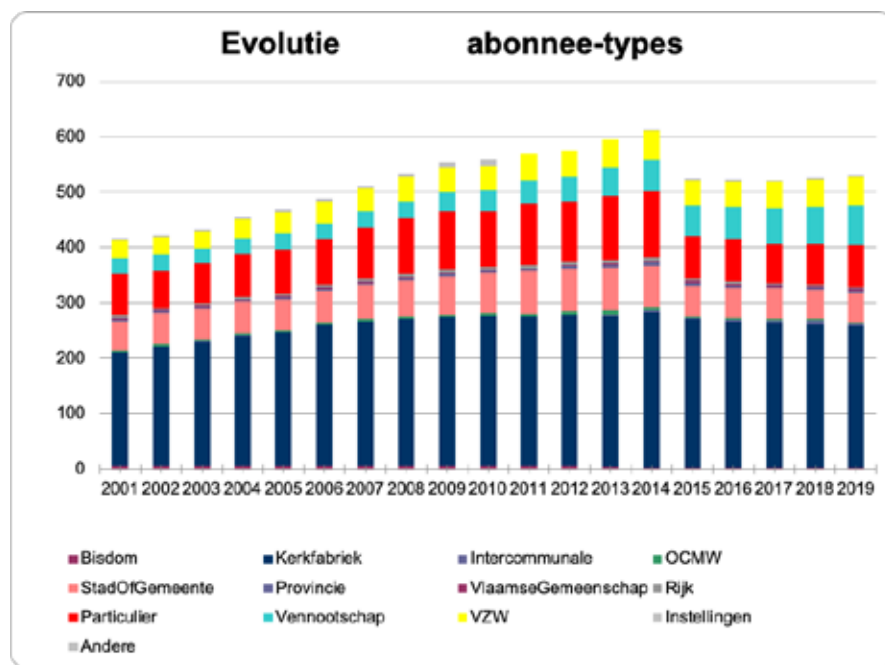
Van 2008 tot 2016 werkten alle provinciale Monumentenwachten op een Citrix-omgeving. Dit was voor Monumentenwacht de centrale werkplek met alle documenten, applicaties

en databanken die nodig zijn voor de dagelijkse werking. Deze databank was duidelijk aan een grondige oprissing en update toe. Na een massale migratie van tienduizenden data die provincie per provincie uitgevoerd werd, is de vernieuwde centrale databank iMaks (Internet Monumentenwacht Algemeen Kwaliteitszorg Systeem) vanaf januari 2017 definitief in gebruik genomen.

Dit is zeker nog niet de definitieve versie van iMaks want er zijn nog heel wat applicaties en tools die verdere verbetering en verfijning vergen ook in 2019. De ICT-manager heeft een lijst van verbeteringen opgesteld die met de ontwikkelaar overlopen zijn in de loop van de jaren. Een deel ervan zijn aangepakt maar een groot deel blijft nog op de plank liggen omdat er voorrang gegeven is aan de ontwikkeling van de rapportagesoftware Maksbo (zie ook hoofdstuk 7). In de loop van 2019 zijn er geen grondige wijzigingen meer gebeurd, wel worden vervelende bugs en onwerkbaar zaken onmiddellijk aangepakt. Op de werkgroep ICT-admin wordt dit verder besproken en het wenslijstje aangevuld of afgevinkt.

De databank is als volgt opgebouwd: in de linker kolom de hoofdstructuur terug te vinden met name: abonneegegevens, objecten (=gebouwen), inspecties (inclusief planning en opvolging), offertes, facturen, rapportage, IDPB (veiligheid), administratie, query's enz. ... Deze laatste tool biedt de mogelijkheid om allerlei lijsten te trekken volgens gewenste parameters al dan niet over bepaalde jaren heen. Helemaal bovenaan is een zoekbalk waar via allerlei zoekingen kan gezocht worden naar diverse soorten gegevens (namen, adressen, gebouwen, nummers, inspecties, enz. ...). Ook bepaalde koppelingen zijn mogelijk zoals een knop naar de rapportagesoftware Maksbo.

Er zijn ook duidelijke afspraken gemaakt inzake rechten wie wat kan wijzigen of raadplegen. Een centrale rol hierin is weggelegd voor de administratief verantwoordelijken die maximale schrijfrechten hebben om de databank te kunnen beheren en aanvullen. Ook de coördinatoren kunnen dit als back-up terwijl de wachters in tegenstelling tot vroeger beperktere schrijfrechten hebben (behalve voor inspecties uiteraard). Ze kunnen voor aanpassingen of aanvullingen van gegevens beroep doen op hun administratoren. Daar zijn in de loop van 2018 kleine aanpassingen gebeurd in de rechten van de wachters omdat die ook enkele elementaire zaken zelf moeten kunnen aanpassen.

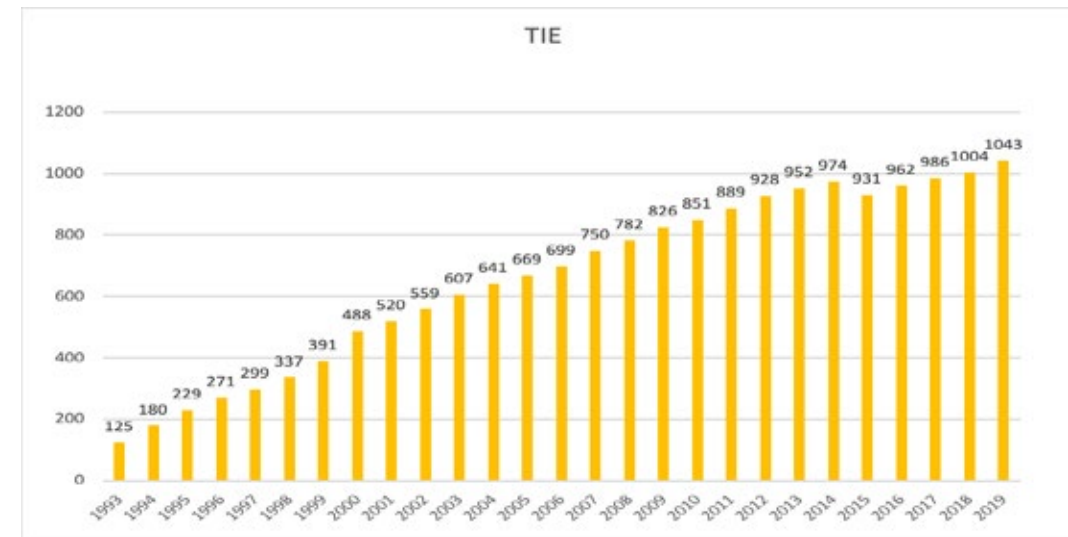
Voorstellen voor aanpassingen kunnen door de administratoren gemeld worden op het administratief overleg. Fouten en bugs van dringende aard kunnen uiteraard direct door alle gebruikers gesignaleerd worden aan de ICT-manager.

2.2 Enkele begrippen: leden, erfgoedobjecten en te inspecteren erfgoedobjecten

Hoewel in de vorige jaarverslagen een aantal sleutelbegrippen geduid werden, loont het toch de moeite om die nog even te hernemen. Leden zijn eigenaars van historische gebouwen die aansluiten bij Monumentenwacht, zowel publieke rechtspersonen (zoals gemeentebesturen, kerkfabrieken, scholen, OCMW ...) als de private sector (particulieren, zelfstandigen, bedrijven...). Monumentenwacht werkt met een systeem van een (opzegbaar) lidmaatschap van onbepaalde duur. De reden daarvoor is het langtermijnbeleid in het beheer van onroerend erfgoed: onderhoud is een permanente opdracht en vergt regelmatig herhaalinspecties om een toestandsevolutie te krijgen. Het jaarlijks lidgeld is nog steeds 40 euro per hoofdobject of gebouw.

Er is een belangrijk onderscheid te maken tussen leden en erfgoedobjecten zeker in de statistieken. Eén lid kan immers met meerdere objecten aansluiten zoals bepaalde gemeenten lid worden met heel wat historische gebouwen in hun eigendom. Dergelijke gemeente is in de statistieken slechts één lid maar met misschien 10 tot 15 erfgoedobjecten. Het aantal leden is dus absoluut niet recht evenredig met het aantal erfgoedobjecten.

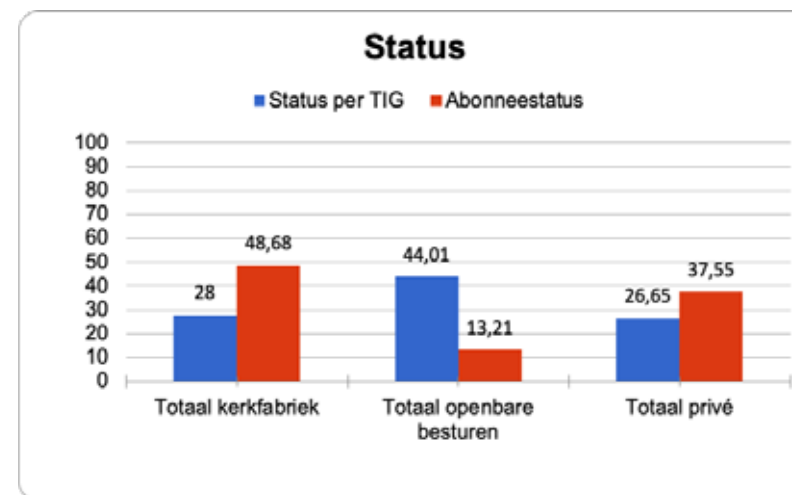
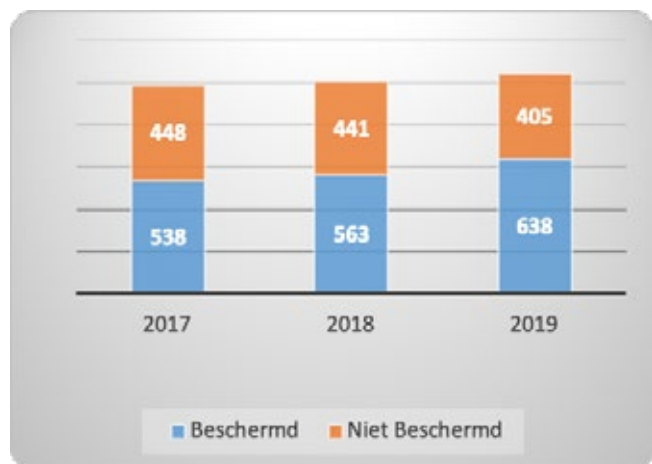
Daarnaast is er nog een onderscheid tussen hoofdobject en deelobjecten: een hoofdobject is een hoofdgebouw of een grotere gebouweneenheid terwijl een deelobject een kleinere en losse gebouweneenheid is die op eenzelfde domein of site staat onder het beheer van dezelfde eigenaar. Zo is bijvoorbeeld een kasteeldomein het hoofdobject en zijn het kasteel zelf, een poortgebouw, koetshuis en ijskelder in het park errond deelobjecten. Dit

heeft gevolgen voor de facturatie omdat voor deelobjecten geen apart lidgeld aangerekend wordt. Enkel voor hoofdobjecten wordt jaarlijks opnieuw het lidgeld gefactureerd. Dus is het ook van belang om deze statistische gegevens goed te interpreteren in functie van mogelijke inkomsten. Dit heeft evenwel geen invloed op het aantal gefactureerde inspectie-uren: ook de inspecties van deelobjecten moeten betaald worden natuurlijk.

De totaliteit van gebouwen wordt in de statistieken 'te inspecteren erfgoedobjecten' (afgekort TIE) genoemd want in het werkvolume en de werkplanning moet er rekening ge-

houden worden met de individuele gebouwen die geïnspecteerd moeten worden onafgezien van het feit bij welk lid die behoren en ongeacht het een hoofdobject of deelobject is.

Het feit dat voor bijna hetzelfde aantal leden beduidend meer gebouwen aangesloten zijn, betekent dat de reeds aangesloten leden hun portefeuille uitgebreid hebben en hun vertrouwen dus gegroeid is. Eén en ander is ook het gevolg van de plaatsbezoeken aan de grotere abonnees met de nieuwe tariefstructuur en korting vanaf het elfde object.

Als we deze cijfers in een ruimer perspectief plaatsen en vergelijken met andere provincies, blijkt een gelijkaardige trend. Terwijl er in 2017 globaal een lichte stijging te merken was van 8 leden over het totale ledenbestand in de 5 provincies vertoont 2018 een status

2.3 Lidgelden en evolutie van het ledenbestand

Na een terugval in 2015 is het ledenaantal in 2016, 2017 en 2018 stabiel gebleven. Dit was ook enigszins te verwachten omdat de daling in het jaar 2015 vooral het gevolg was van een grondige opkuis van de databank. Er waren in de loop der jaren een aantal 'slapende' leden in de databank blijven hangen die al een tijdje geen lidgeld meer betaalden en ook niet uitgeschreven waren. Na een uitgebreide telefoonronde zijn diverse ervan opnieuw opgepikt, andere werden uitgeschreven. Deze operatie was van belang om in de loop van 2016 een zuivere en correcte migratie van gegevens te laten uitvoeren naar een nieuw databanksysteem.

Het aantal leden of abonnees eind 2019 bedraagt 530, slecht 4 meer dan het jaar ervoor. Dit is het saldo van uittreeders en nieuwe aansluitingen en illustreert dat opkuisoperatie van 2015 wel degelijk een stabiel resultaat met zich meebracht nu blijkt dat de aangesloten leden effectief ook hun lidgeld betalen en dus volwaardig lid zijn. Bij de objecten is de evolutie echter veel frappanter met een duidelijke stijging (zie verder 2.4).

quo ten opzichte van 2017. De jarenlange groei van het ledenaantal bij Monumentenwacht is volledig tot stagnatie gekomen. Dit hoeft niet noodzakelijk een negatieve trend te zijn want het aantal TIE of te inspecteren erfgoedobjecten is wel fors gestegen (zie 2.4).

Een te bewaken aspect is de inspectiecapaciteit, dit wil zeggen het aantal leden en objecten in relatie tot het aantal medewerkers. Gezien dit laatste voor West-Vlaanderen al 18 jaar gelijk bleef, zijn er grenzen aan de groei. Immers het draait niet alleen om het aantal leden en objecten maar ook de mogelijkheid tot herhaalinspecties gemiddeld om de 4 jaar. Nu een personeelsuitbreiding gerealiseerd is in 2017 en 2019, biedt dit nieuwe perspectieven. Daarnaast blijft een gezonde verhouding tussen aantal nieuwe en bestaande leden en erfgoedobjecten de boodschap.

Als we het ledenbestand van naderbij bekijken kunnen we een aantal groepen of 'abonnee-types' onderscheiden. Ten opzichte van 2015 is deze verhouding nagenoeg gelijk gebleven: de kerkfabrieken blijven met 48,68% de grootste groep uitmaken. Dit is beduidend meer dan in andere provincies waar dit gemiddeld 40% belooft. Gegroepeerd vormt de private sector de tweede belangrijkste groep met 37,55%, waaronder particulieren, VZW en vennootschappen ressorteren. Na een duidelijke daling in 2015 is er opnieuw een licht stijgende trend. Tenslotte vormen de openbare besturen samen (gemeenten, OCMW, provinciebestuur, Vlaamse overheid ...) zo'n 13,21% van de totaliteit aan leden. Ook hier was in 2015 een daling te noteren die stabiliseerde in 2016, 2017, 2018 en ook in 2019.

2.4 Erfgoedobjecten en evolutie van het objectenbestand

Na een significante daling in 2015 ten gevolge van een grondige opkuis van de databank was in 2016 opnieuw een stijging te noteren met 31 eenheden of te inspecteren erfgoedobjecten. Ook in 2017 zette deze trend zich verder: we noteren opnieuw een stijging met 24 eenheden en nog eens 18 eenheden in 2018. Er zijn beduidend meer objecten bij gekomen bij bestaande leden (wat op een groeiend vertrouwen kan wijzen), in mindere mate gaat het om volledig nieuwe abonnees waar een status quo te vermelden is (zie 2.3). Zoals uit de tabel blijkt, staat de teller eind 2019 uiteindelijk op 1043 te inspecteren erfgoedobjecten of TIE (deelobjecten inbegrepen). Zoals uit de tabel op pagina 23 blijkt, de kaap van de 1.000 actieve aangesloten objecten is dus in 2018 overschreden. In een paar jaar tijd is de achterstand ten opzichte van 2015 ingehaald deze keer met meer betrouwbare cijfers dan ervoor.

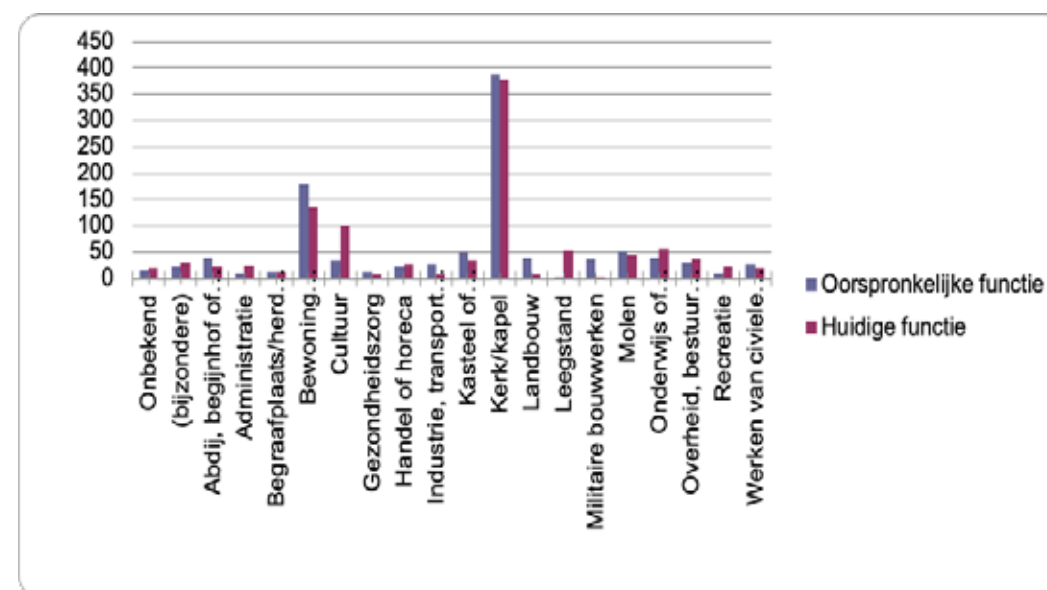
Dit is eenzelfde trend als in andere provincies in 2019 waar het totaal aantal erfgoedobjecten ook duidelijk gestegen is met 182 eenheden in totaal wat toch wel een vrij spectaculaire stijging is. Dit terwijl het aantal leden gestabiliseerd is op hetzelfde aantal. Hiertekent zich ook het fenomeen af van meer nieuwe objecten bij bestaande leden. Interprovinciaal bedraagt het totale aantal erfgoedobjecten 6.948 eenheden in 2017, 7.152 in 2018 en 7.334 in 2019 met provincies Antwerpen en Vlaams Brabant als koplopers.

De verhouding beschermd (61,17%) versus niet beschermd (38,83%) is in West-Vlaanderen nagenoeg gelijk gebleven met ongeveer een gelijke verdeling. Dit zegt op zich niet zoveel behalve dat Monumentenwacht duidelijk niet alleen beschermd objecten opneemt. In de meeste andere provincies (behalve Limburg) ligt het aandeel beschermd gebouwen veel hoger tot 70% van het totaal aantal.

2.5 Objecttypes

De diversiteit aan soorten erfgoedobjecten is groot. Enerzijds kunnen de objecten naar analogie met de leden, in enkele grote groepen ingedeeld worden: kerkfabrieken, openbare besturen en private sector. Maar de verhoudingen in aantallen liggen bij objecten wel anders omdat het aantal objecten niet recht evenredig is met het aantal leden van dezelfde groep. Vooral bij openbare besturen gaat het om veel meer objecten per lid omdat gemeenten een veel ruimer gebouwenbestand beheren dan kerkfabrieken of particulieren.

Deze ruwe indeling weerspiegelt nog niet de grote verscheidenheid aan objecttypes die duidelijker afleesbaar is uit de grafiek van functiewijzigingen. Het leeuwenaandeel 36,24% bestaat zoals te verwachten uit kerken en aanverwante religieuze gebouwen. Daarna volgen een aantal duidelijk herkenbare groepen zoals particuliere woningen 12,94%, gebouwen met een culturele bestemming 9,68% en schoolgebouwen 5,37%. Tenslotte zijn er heel wat bouwtypes met beperktere vertegenwoordiging zoals kastelen, molens, handelszaken, boerderijen, militaire bouwwerken, gerechtsgebouwen, hospitalen en andere zorginstellingen die in historische gebouwen ondergebracht zijn.

3

Inspecties en rapportage in 2019

3.1 Kerncijfers

In de databank worden heel wat gegevens bijgehouden, zowel voor onze eigen organisatie als voor de koepel en de andere monumentenwachtverenigingen. Het is een interessante oefening om de belangrijkste gegevens daaruit te distilleren om een aantal hoofdtrends of markante zaken naar boven te halen. We noemen dit kerncijfers omdat de kernopdracht van Monumentenwacht West-Vlaanderen hierin te vatten is. Zonder aan cijferfetisjisme te willen doen, is het kwestie om daar de juiste conclusies uit te trekken. Hoe evolueert onze werking en waar staan wij ten opzichte van de 4 andere provincies en de interprovinciale gemiddelden? Dergelijke oefeningen bieden vooral tendenzen en vergelijkend materiaal om een goede inschatting en evaluatie te kunnen maken van de eigen werking, te zien waar eventuele bijstellingen nodig zijn en ook om ambities te kunnen stellen. Het lijkt logisch dat het aantal dienstverleningen recht evenredig in verhouding staat tot het aantal monumentenwachters in VTE uitgedrukt. Nochtans zegt dergelijk

cijfer zeker niet alles omdat het aantal inspecties van vele andere factoren kan afhangen: leeftijdscurve van de wachters, aantal ziektedagen in de organisatie, inzetbaarheid van de wachters, andere opdrachten, duur van een inspectie, complexiteit van een object, andere apparatuur, gebruik van software enz.... Omdat dit dus geen goede weergave was van de exacte situatie werd de omzetting naar VTE voor 2018 verfijnd naar het begrip 'inspectiecapaciteit'. Dit is niet alleen een omzetting van het absolute aantal wachters naar VTE (rekening houdend met deeltijdsen) maar verder ook nog omgezet naar effectieve prestatiepercentage (met aftrek van dagen zoals ziekte of langere ziekteperiodes en andere afwezigheden). Dit betekent dat we niet meer de jaren voor en na 2018 zomaar kunnen vergelijken met elkaar. Voor West-Vlaanderen kwam dit op 6,73 VTE in 2019 terwijl er bepaalde weken of maanden 8 wachters actief waren. De tewerkstellingsgraad van de wachters bedraagt theoretisch 8,4 VTE maar in de loop van 2019 waren er diverse 'bewegingen': een gepensioneerde vanaf juni, nieuwe wachters vanaf februari en september, een langdurig zieke vanaf juli enz... (zie ook hoofdstuk 6.1 personeelsbestand). We overlopen even de kerncijfers van de laatste 3 jaar en het interprovinciale gemiddelde:

parameter	aantal 2017	aantal 2018	aantal 2019	totaal of gemiddelde 5 provincies
aantal leden	522	526	530	T = 3231 G = 646,20
aantal te inspecteren erfgoedobjecten	986	1004	1043	T = 7334 G = 1466
verdeling objecten:	35% privésector 51% kerken 13% gemeenten 1% andere	35% privésector 50% kerken 12% gemeenten 3% andere	37% privésector 48% kerken 11% gemeenten 4% andere	
aantal wachters (omgerekend naar VTE per jaar)	7 VTE		8,5 VTE (6,7 BK + 1,8I)	
inspectiecapaciteit		6,34 VTE	6,73 VTE	T = 38,48 G = 7,70
aantal erfgoedobjecten per VTE	140,86	158,36	154,98	T = 951,44 G = 190,29
aantal gefactureerde uren diensten bouwkunde	901	1026	1077,50	
aandeel inspecties in diensten	85%	93,87%	92%	
aantal inspecties bouwkunde	95	121	139	T = 1301 G = 260,20
aantal inspecties bouwkunde per VTE BK	17,27	25,85	22,48	T = 216,93 G = 43,99
aantal gefactureerde uren inspecties bouwkunde	792	942,5	1038,50	T = 6971,20 G = 1394,24
gemiddeld aantal uren per BK inspectie	8,34 uren	7,79 uren	7,47 uren	G = 5,35 uren
aantal gefactureerde uren inspecties BK per VTE	134,9	201,39	169,55	T = 1158,87 G = 231,77
verhouding 1e inspectie / herhaalinspecties	53% herhaal 47% eerste	58% herhaal 42% eerste	79% herhaal 21% eerste	73% herhaal 27% eerste
aantal jaren tussen 2 inspecties	4,75	5,88	5,88	G = 6,23
aantal interieurdienstverlening	11	17	6	T = 131,50 G = 26,3
aantal interieurinspecties per VTE	7,32	8,5	3,10	T = 75,84 G = 15,17
gefactureerde uren interieurinspecties	125,50	269,50	211,00	T = 1445,30 G = 289,06
gefactureerde uren per VTE interieur	83,67	134,75	163,56	T = 914,46 G = 182,89

In voorgaande paragrafen zijn al cijfergegevens aan bod gekomen. Hieronder wordt één en ander even op een rij gezet.

Het aantal leden (530) en zeker het aantal erfgoedobjecten (1043) in West-Vlaanderen is gestegen maar ligt een stuk onder het interprovinciale gemiddelde wat voor een deel te verklaren is door ons kleinere team. Andere provincies hebben gemiddeld 1 VTE meer waarmee je meer kunt behappen. Na een daling door de opkuis van de databank is er evenwel jaar na jaar een stijging te noteren. De grote sprong aan objecten is het gevolg van een collectieve aansluiting door stad Kortrijk waarvan de inspecties gespreid worden over enkele jaren (zie ook hoofdstuk 2).

Er is al gewezen op de verschillen in soorten leden en erfgoedobjecten met andere provincies. Het hoge aandeel kerkbesturen in West-Vlaanderen is echter aan het dalen ten voordele van particulieren en de private sector.

Het aantal erfgoedobjecten per VTE (154,98) is in 2019 gedaald ten opzichte van 2018 wat voor een groot stuk het gevolg is van de teamuitbreiding. Er is trouwens een herverdeling van de objecten over de wachters gebeurd naar aanleiding van de pensionering van de wachter die een groot pakket aan objecten beheerde die moesten herverdeeld worden.

We merken ook een gevoelige stijging van het aantal inspecties bouwkunde (139) ten opzichte van 2018. Dit betekent dat het team de diverse personeelwissels in 2019 goed verwerkt heeft. Niettemin blijven we hier duidelijk minder goed scoren dan andere provincies. Dit is een historische achterstand van meer dan 15 jaar waarvan het de ambitie is om een inhaaloperatie te doen de komende jaren 2020-25. Een andere factor is dat één van onze bouwkundige wachters, steeds als tweede monumentenwachter meegaat en zelf geen volledige rapporten uitschrijft (wel de plannen en foto's ervan opmaakt) zodat onze productie van rapporten (en dus inspecties) iets lager ligt.

Deze stijging aan inspecties is minder merkbaar in het aantal gefactureerde uren inspectie (1038,5). Omgezet naar uren per VTE (169,55) volgt dit cijfer vanzelfsprekend maar blijft het nog steeds onder het interprovinciaal gemiddelde.

Een oorzaak kan zijn dat het aantal uren per inspectie opnieuw gedaald is naar 7,47 uren. Er dient wel rekening gehouden met het feit dat de bouwkundige inspecties steeds per twee verlopen. Het aantal opgegeven uren inspectie is volledig afhankelijk van de wachters in kwestie en zijn of haar afronding in tijdsgebruik. Moeilijker te meten is het effect op de rapporten wat dit verschil een deel kan compenseren.

De verhouding tussen eerste en herhaalinspecties kan nog verbeteren omdat er een kleine hardnekkige groep objecten is met grote achterstand. De tijdsduur tussen 2 inspecties voor hetzelfde erfgoedobject (5,88 jaar) blijft wel stabiel en ligt zelfs iets lager dan het gemiddelde (6,23 jaar).

Inzake interieur ligt een vergelijking eerder moeilijk omdat één van onze interieurwachters nog moleninspecties voor zijn rekening neemt die als bouwkunde beschouwd worden. Het absolute aantal inspecties (4) ligt wel extreem lager dan 2018 en dan het gemiddelde om twee hoofdredenen: de inspectie van de kathedraal nam meerdere maanden in beslag en één interieurwachter viel voor 5 maanden uit door een rugoperatie. Dit heeft verder gevolgen voor het lagere gemiddeld aantal interieurinspecties per VTE (3,10) ondanks de personeelsuitbreiding in 2017.

Het aantal gefactureerde uren (211) interieur per jaar is in West-Vlaanderen dan weer minder sterk gedaald omdat de inspectie van de kathedraal een groot aantal uren kende en ook gedeeltelijk door de bijgekomen interieurwachter.

Voorlopige eindconclusie: het blijft een grote uitdaging om de inspectiecapaciteit op peil te houden en vooral de stijgende trend in aantal inspecties en aantal gefactureerde inspectie-uren vol te houden. De gerealiseerde personeelsuitbreiding in 2017 en 2019 heeft door allerlei omstandigheden nog niet het gewenste effect gehad op het rendement wat ook te verwachten was gezien er een intense opleiding nodig is als monumentenwachter. Opleiding vergt immers een inzet van de ervaren wachters met een negatief effect hun rendement. Na een opleidingsperiode op middellange termijn zou dit toch een bescheiden rendement moeten opleveren en het gehele team optrekken.

3.2 Dienstverleningen

Hoewel de kernopdracht bestaat uit inspecties ter plaatse verleent Monumentenwacht veel meer diensten dan op het eerste zicht lijkt. Met het invoeren van de nieuwe tariefstructuur vanaf januari 2016 zijn tegelijk ook de dienstverleningen onder de loep gehouden en wat herschikt. De exacte omschrijving van de dienstverleningen is na bespreking in het dagelijks bestuur en raad van bestuur door de koepel vastgelegd in een intern document 'vormen van dienstverlening' met koppelingen aan de betreffende tarieven per dienst. Dit heeft geen impact op de dienstverlening op het terrein. Het is de bedoeling om over de 5 provincies heen alle wachters en het administratief personeel duidelijk te maken wat er juist begrepen wordt onder welke dienst en hoe die (al dan niet) moet worden gefactureerd.

Het tariefonderscheid in de twee grote groepen dienstverleningen voor de leden is opgeheven in 2019. Alles wordt gefactureerd aan het basistarief van 45 euro per uur behalve voor het MOP/KPI (meerjaren-onderhoudsplan met kostprijsindicatie) wordt nog een hoger tarief aangerekend van 60 euro per uur. Er blijft wel een verschil in de reguliere diensten en de gespecialiseerde diensten waarbij de expertise van Monumentenwacht in het bijzonder aangesproken wordt:

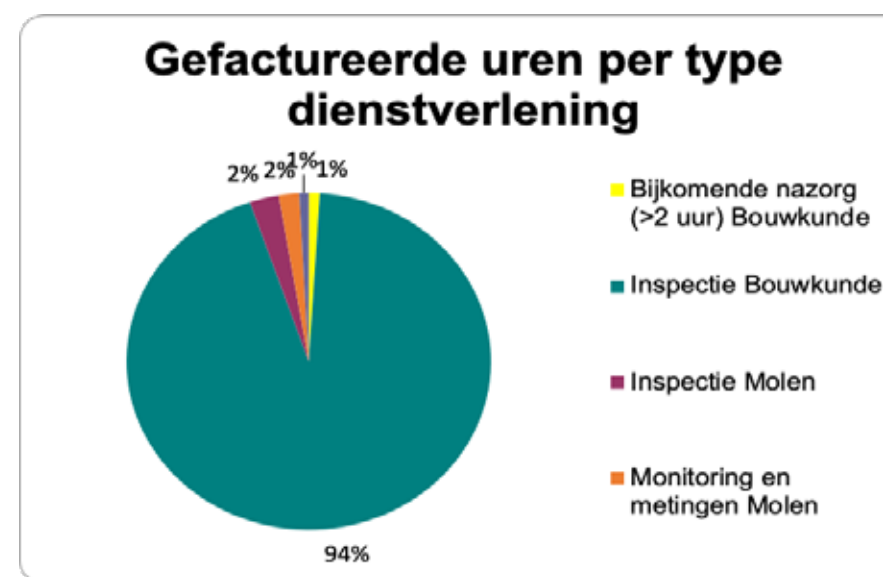
reguliere diensten omvatten: alle vormen van inspecties zowel voor bouwkunde als voor interieur maar ook voor varend erfgoed en archeologie (eerste inspecties, herhaalin-

specties, deelinspecties), werken verbonden aan inspecties, inrichten van bewaarplaatsen, nazorg en adviezen verbonden aan inspecties, veiligheid en toegankelijkheid, overleg en werfvergaderingen. Gespecialiseerde diensten zijn: monitoring en metingen, gespecialiseerde adviezen gekoppeld aan een plaatsbezoek, kostprijsindicatie of KPI (het vroegere MOP of meerjarenonderhoudsplan)

De dienstverlening opgestart in 2016 onder de naam Maksfun wordt ook geïntegreerd in de algemene basisdienstverlening. Maksfun staat voor inspectie van 'funerair erfgoed' op begraafplaatsen (zie jaarverslagen 2016-2018).

Een bijzondere vorm van dienstverlening is de nazorg (en eigenlijk ook de 'voorzorg'), dat betekent alle vormen van voorbereiding en/of begeleiding die voortvloeien uit een inspectie en een rapport meestal zonder verplaatsing. Soms stellen leden nog vragen na ontvangst van een rapport of vragen ze toelichting te geven aan ambtenaren, aannemers en architecten. Als het antwoord van de betrokken wachter (telefonisch, per mail of per brief) binnen de perken blijft, is deze nazorg gratis. Als de nazorg evenwel toch zou oplopen tot meer dan 2 uur (al dan niet met een verplaatsing) dan wordt deze gefactureerd aan het basistarief. Hetzelfde geldt voor de zgn. 'voorzorg', de voorbereidingen die getroffen worden bij een nieuwe aansluiting om een inspectie vlot te laten verlopen.

Ondanks een grote waaier aan diensten, blijft het grootste aandeel uiteraard bestaan uit inspecties en daaruit voortvloeiende rapporten. Voor West-Vlaanderen is dit zelfs meer uitgesproken dan in andere provincies (zie figuur): 94 % van de diensten bestaan uit inspecties, 5% zijn specifiek op molens en slechts 1% bouwkundige adviezen (6 keer in absolute cijfers). Hier worden moleninspecties apart bijgehouden omwille van het specifieke karakter ervan. Dit betekent niet onmiddellijk dat er bij ons veel minder adviezen gegeven worden dan in andere provincies maar ze worden minder geregistreerd of soms beschouwd als (gratis) nazorg. Voor interieur is dat zelfs nog meer uitgesproken.

Een heel opmerkelijk verschil met enkele andere provincies is in West-Vlaanderen het nagenoeg volledig ontbreken van de dienst 'werken'. Toch voeren onze wachters occasioneel werken uit maar steeds tijdens een inspectie zodat die uren niet opgesplitst worden in de databank en op de factuur (het tarief is toch dezelfde). Op het rapport wordt steeds gemeld of er werken zijn uitgevoerd tijdens een inspectie. Sommige van die werken zijn immers noodingrepen om verdere vervolgschade te voorkomen zodat nadien aannemers toch nog moeten ingrepen doen om het probleem definitief te verhelpen.

Bepaalde provincies zoals Limburg en Antwerpen zetten sinds 2016 meer in op werkzaamheden omdat daar vraag naar is bij de abonnees. Immers het is steeds moeilijk om geschikte aannemers te vinden voor kleinere werken en/of op specifieke of moeilijk bereikbare plaatsen of gespecialiseerde ingrepen in historische gebouwen. Andere provincies zoals Oost-Vlaanderen, zetten in op het begeleiden van depotinrichting en transporten van objecten van erfgoedlocaties naar centrale depots. West-Vlaanderen doet dat doelbewust niet omdat onze visie is dat de focus in eerste instantie op (herhaal-) inspecties moet liggen. Onze inspectiecapaciteit laat voorlopig niet toe om andere diensten meer uit te bouwen omdat dit ten nadele van inspecties zou gebeuren.

3.3 Evolutie aantal inspecties

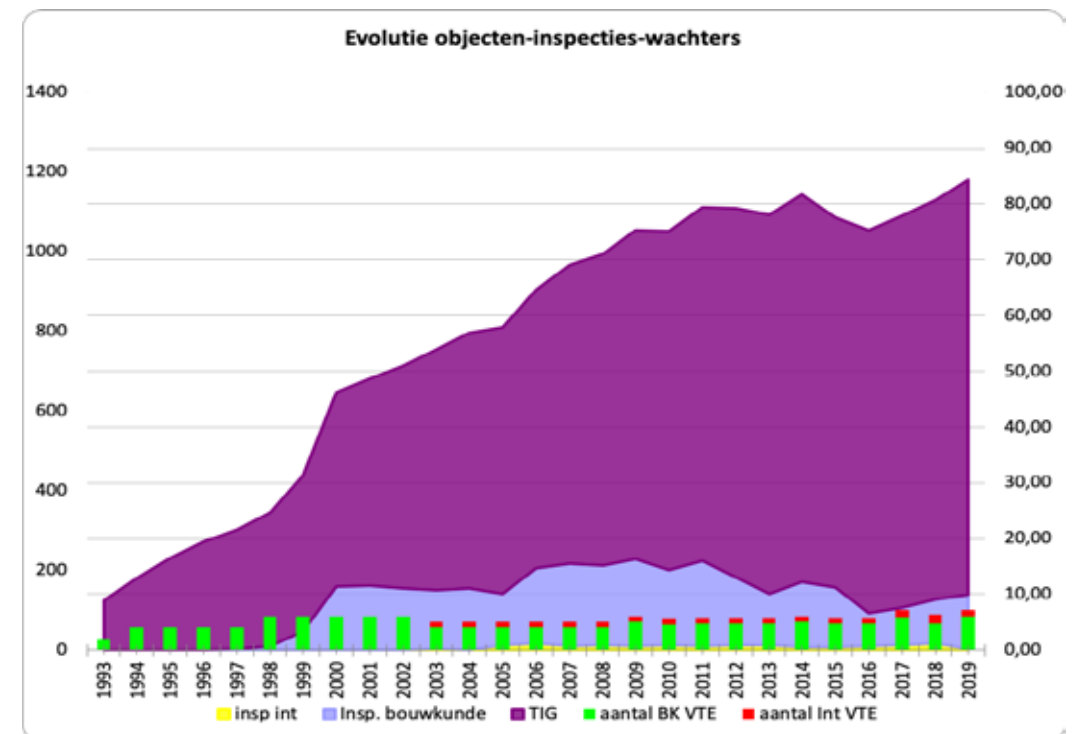
In 2019 zijn er 139 bouwkundige inspecties te noteren en 4 interieurinspecties, dus 143 inspecties in totaal. Zeker de inspecties bouwkunde blijven in stijgende lijn gaan wat uiteraard het gevolg is van de teamuitbreiding en verhoging van de inspectiecapaciteit. Toch was het jaar 2019 een jaar met veel personeelsbewegingen en zodoende dus ook veel tijd voor de opleiding van nieuwe wachters. Niettemin is dit goed verwerkt geweest binnen het team zonder negatieve weerslag op de inspectiecijfers. Te noteren is dat de interieurwachter ook moleninspecties uitvoert en dus voor een deel van de bouwkundige inspecties instaat. Het aantal interieurinspecties is wel gevoelig gedaald naar 4 en dit heeft 2 hoofdredenen: de inspectie van de Brugse kathedraal nam meerdere maanden in beslag en bovendien is één van de twee interieurwachters 5 maanden uitgevallen na een rugoperatie met lange revalidatie. Bij interieur is de weerslag op inspectie-uren gelukkig minder erg.

Na een zware terugval in 2016 inzake het aantal bouwkundige inspecties naar 93, is er een bescheiden remonte gebeurd in 2017 naar 106 inspecties en 144 inspecties in 2018 en 139 in 2019. Dit blijft evenwel nog onder het aantal van 2015 liggen (156).

Tegelijk is het aantal gefactureerde uren bouwkunde verder aan een opmars bezig: 1038,50 in 2019 en 942,5 uren in 2018, 901 uren in 2017 ten opzichte van 896 uren in 2015 en 762 in 2016. Het aantal uren per inspectie is de voorbije jaren gedaald naar 7,47 uren per inspectie in 2019. Het benadert steeds meer het interprovinciale gemiddelde. Dit is

echter een gemiddelde want de inspectietijd per object kan sterk verschillen naargelang het soort gebouw. Voor nieuwe objecten is de duur van de eerste inspectie sowieso langer dan die van een herhaalinspectie. Het aantal herhaalinspecties is de laatste jaren geleidelijk aan het teruglopen terwijl de duur tussen het aantal inspecties vreemd genoeg toch vrij stabiel blijft (zie kerncijfers).

Tenslotte is in onderstaande grafiek de verhouding te zien tussen het aantal objecten, het aantal inspecties en het aantal wachters sinds 1993. De gestage groei van het aantal erfgoedobjecten is zeer prominent zichtbaar (paarse curve) tot een bijna stabilisering de laatste 5 jaar. Meer naar onder te zien, is het aantal inspecties (blauwe curve), in de loop der jaren mee gegroeid tot iets minder dan 200 per jaar en vanaf 2012 teruggezaakt. Helemaal onderaan stellen de groene en rode blokjes het aantal wachters voor (respectievelijk bouwkundige en interieur). Vanaf 1998 is dit hetzelfde aantal gebleven met een omschakeling in 2003 naar 1 interieurwachter zonder extra wachters. Deze grafiek illustreert dat de jarenlange stagnatie van het personeelsbestand ten opzichte van een steeds groeiend objectenbestand zich geleidelijk ook doet gevoelen in het aantal inspecties. De gerealiseerde aanwervingen in 2017 en 2019 moeten daar op termijn aan tegemoet komen.

3.4 Inspectievoertuigen

Om de inspecties te kunnen uitvoeren, beschikken de monumentenwachters uiteraard over de nodige dienstvoertuigen. Gezien de personeelsuitbreiding in 2017 is het wagenpark navenant uitgebreid. Dit is de daaropvolgende jaren uiteraard niet gewijzigd en het is de bedoeling om deze situatie nog meerdere jaren te kunnen behouden.

Vanaf 2017 rijden we dus met 3 grotere camionettes voor de bouwkundige wachters en een bestelwagen voor de interieurwachters. Al deze voertuigen zijn volledig uitgerust met allerlei materiaal om de inspecties op deskundige wijze te kunnen uitvoeren. De grotere camionettes beschikken ook over een ladderlift om het laden en lossen van ladders gebruiksvriendelijker te maken.

Het wagenpark van Monumentenwacht West-Vlaanderen bestaat eind 2019 uit volgende voertuigen:

- _ een camionette Ford Transit 2T bouwjaar 2010 met nummerplaat 1-KTA-814
- _ een camionette Ford Transit 2T bouwjaar 2015 met nummerplaat 1-NEB-390
- _ een camionette Ford Transit 2T bouwjaar 2017 met nummerplaat 1-SXP-390
- _ een camionette Ford Transit Custom bouwjaar 2017 met nummerplaat 1-JKD-152

3.5 De Tetris-challenge

Op het internet circuleerden viraal filmpjes van allerlei organisaties overal ter wereld waarbij medewerkers al het materiaal uit hun dienstwagen haalden en openlegden in een puzzelvorm. Het versnelde tempo gaf een dynamisch en grappig effect er bovenop onder de naam Tetris-challenge verwijzend naar het populaire internetspelletje Tetris. Meestal ging het om hulpdiensten zoals brandweer, politie, ambulanciers e.d.m. die op die manier konden aantonen wat ze allemaal aan professioneel materiaal in hun dienstwagens meehebben.

Omdat dit op het lijf van Monumentenwacht geschreven was, kwam via een interne nieuwsbrief een oproep van de directeur van de koepel of er een provinciaal team de uitdaging wou opnemen. Onder impuls van Alex en Hilke heeft het West-Vlaamse team de handschoenen opgenomen. De provinciale videocel was bereid gevonden om een drone in te zetten voor de opnames vanuit de lucht. Als locatie is kasteel en domein Tillegem gekozen omdat dit ruimte en decor bood. Alex en Hilke slaagden er met hulp van Tracy in om al het materiaal uit een inspectiewagen te halen en open te leggen in een Tetris-puzzel vorm waarbij alles mooi in elkaar past. Daarbij moesten zijzelf er ook tussen gaan liggen. Met hulp van de videocel voor de opnames en montage gaf dit een leuk filmpje als resultaat dat op het internet gegooid werd. Zo leerde een totaal ander publiek ook Monumentenwacht kennen. Het filmpje werd ook verspreid via onze eigen nieuwsbrief en die van de koepel.

3.6 Rapportage

Minstens even belangrijk als een inspectie is het rapport dat daaruit voortkomt. Er gebeurt geen inspectie of adviesverlening zonder een rapport. Zoals al aangegeven neemt de rapportagetijd veel meer tijd in beslag dan die van een inspectie en hangt dit heel sterk af van de situatie, de complexiteit van een gebouw en ook de bouwkundige toestand. Als die toestand minder goed is en er dus veel op te merken is, zal het rapport dus langer worden. De rapporten zijn zeer waardevolle documenten, enerzijds als een neerslag van een inspectie en anderzijds als communicatie en aanbeveling naar de leden. Het is een cruciaal instrument in de werking van Monumentenwacht dat trouwens door architecten, studie bureaus, aannemers, technische diensten van gemeenten en andere overheden als leidraad gebruikt worden voor onderhoudsprogramma's, herstellingswerken of voor de opmaak van een restauratiedossier.

Sinds de wijziging van het decreet onroerend erfgoed met ingang van 2015 is een nieuw beleidsinstrument in voege gekomen met name de beheersplannen die vereist zijn als er een erfgoedpremie voor onderhoud of restauratie aangevraagd wordt. Omdat de toestandbeschrijving van een gebouw en een overzicht van de noodzakelijke werkzaamheden daar deel van uitmaakt, hebben de rapporten van Monumentenwacht nog meer aan

belang gewonnen, zeker voor beschermde gebouwen waarvoor een restauratiepremie aangevraagd zal worden. De vraag bleef toenemen in 2018 maar de reglementering veranderde weer in de loop van dat jaar met ingang vanaf 1 januari 2019. Uiteindelijk bleek dit instrument een zeer hoge extra administratieve last niet in het minste voor de erfgoedeigenaars en het agentschap zelf.

In de loop van 2019 is er nog een set aan belangrijke wijzigingen aan het decreet onroerend erfgoed in voege getreden waaronder een mogelijke extra premie van 10% ingeval van goed onderhoud van het erfgoed. Dit goed onderhoud kan onder andere aangetoond worden met rapporten van Monumentenwacht en ook met een onderhoudslogboek. Ook deze evolutie biedt kansen om de werking en rapporten meer te valoriseren en beter bekend te maken bij erfgoedeigenaars (weliswaar van beschermd erfgoed in dit geval). Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft in overleg met Monumentenwacht Vlaanderen een sjabloon voor een logboek ontwikkeld. Dit is echter zeer omvangrijk en omvat alle mogelijke soorten van werken aan alle mogelijke gebouwtypes wat het moeilijk bruikbaar maakt. Gelukkig is dit niet verplicht gemaakt en circuleren er eenvoudige schema's en tabellen om een logboek van onderhoud en werkzaamheden bij te houden. Het agentschap heeft in het voorjaar van 2019 een infosessie gegeven aan de wachters om één en ander te verduidelijken. Voorlopig is dit alleen maar van toepassing op eigenaars van beschermd erfgoed die zes jaar goed onderhoud kunnen aantonen. Opnieuw zijn de rapporten van Monumentenwacht dan waardevolle ijkpunten.

In de vorige jaarverslagen is omstandig toegelicht hoe de rapportage in volle transformatie was naar verdere automatisering en een Acces-based databank met kinderziekten en discussies tot gevolg. Anderzijds was een overschakeling wel nodig om allerlei gegevens te kunnen uitfilteren. Zeker in het licht van de hernieuwde opdracht van het agentschap Onroerend Erfgoed naar meer monitoring (als in steek van het erfgoedbeleid van de nieuwe minister) is het trekken van statistieken van toestand en onderhoud uit de rapportage en databank van toenemend belang geworden (zie verder hoofdstuk 7).

Omdat de software nog te ver afstaat van een kwalitatieve en vooral volledige rapportage, werkt het West-Vlaamse team voorlopig nog niet met Maksbo. Er is een rapportagesjabloon ontwikkeld met een uitgebreidere structuur dat visueel volledig aansluit bij de Maksbo lay-out en aangevuld wordt in Maksbo met de conditiegegevens en verkorte posten. Na een overleg met het Oost-Vlaamse team en de koepel in oktober 2018 is deze consensus afgesproken. In het najaar van 2019 gebeurde een opvolgingsoverleg met de koepel waaruit bleek dat Maksbo positief geëvolueerd was en vooral een stabiele betrouwbare software geworden is. Het is zelfs de bedoeling om Maksbo als basis te nemen voor verdere ontwikkelingen van rapportage voor molens, begraafplaatsen en andere types van inspecties zelfs tot interieur toe. Vanuit West-Vlaanderen zijn voorstellen doorgegeven om de rubriekenstructuur uit te breiden om tegemoet te komen aan de verzuchting naar meer structuur in de software en de rapporten. De koepel ging daar rekening mee houden in de verdere ontwikkeling van Maksbo in de loop van 2020-21 en later zelfs te integreren met Maksin. De naam zal dus ook mee veranderen. In het interieuroverleg is de evolutie van rapportagesoftware Maksin besproken en is er grote bereidheid om dit te integreren in de Maksbo-software. Zie ook verder hoofdstuk 7.

Tenslotte hebben al deze evoluties gevolgen voor de opleiding van nieuwe bouwkundige wachters. Het uitgangspunt in het West-Vlaamse team is altijd geweest dat nieuwe collega's steeds een opleiding in Maksbo volgen zodat ze minstens de rapportagesoftware leren kennen. Ze kunnen er nadien ook verder desgewenst in oefenen. Tegelijk maken ze geleidelijk aan rapporten in het Word-sjabloon zodat ze zich goed de structuur en denkwijze achter een rapportopmaak eigen maken. Dit blijft de basis van een goed rapport: detecteren en beschrijven van schadebeelden in een ruimere bouwkundige context en formuleren van aanbevelingen voor onderhoud en herstellingen. Als die 'mindset' voldoende gevormd is, kan men overgaan naar Maksbo of andere vormen van rapportage. Zodoende kunnen nieuwe wachters vrij snel overstappen als de gelegenheid zich voordoet.

4

Jaarrekening 2019

4.1 Financiële cyclus en financiële verrichtingen in BBC

Een fundamenteel gegeven voor het APB is de verplichting om in te stappen in BBC oftewel de Beleids- en Beheerscyclus volgens het model opgelegd door de Vlaamse overheid. De opmaak van het budget en het meerjarenplan 2015-2019 vormde daarin uiteraard het sleutelinstrument. In 2019 moest deze oefening opnieuw gemaakt worden voor de volgende legislatuur: het meerjarenplan 2020-2025 (zie ook hoofdstuk 9.2).

De uitgaven- en inkomstenstructuur van Monumentenwacht is echter net zoals in de vorige jaren vrij eenvoudig en duidelijk leesbaar: inzake uitgaven gaat het in hoofdzaak over personeelskosten (86,49 % van de totaalcost) en anderzijds gewone werkingskosten zoals kantoor materiaal, telefoonkosten, portkosten, drukwerk, klimmateriaal, beroepskledij, brandstoffen en onderhoud voertuigen, opleidingen, promotiekosten, zitpenningen enz.

Inkomsten bestaan voor het grootste deel uit subsidies van het provinciebestuur en eigen inkomsten uit lidgelden en inspecties.

Een investeringsbudget is nodig voor de aankoop van dienstwagens met inrichting, computers, laptops, printers en de daaraan verbonden software- en licentiekosten alsook voor de aankoop van meubilair en rollend materieel. Het financieel overzicht wordt hierna toegelicht aan de hand van de staat van kosten en opbrengsten en de balans 2019.

4.2 Waarderingsregels

Conform artikel 140 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 25 juni 2010 (Regelgeving voor AGB's, APB's en OCMW-verenigingen) bepaalt de deputatie de waarderingsregels voor APB's. Dit houdt in:

- de waardering van de inventaris van al de bezittingen, vorderingen, schulden en verplichtingen van het bestuur van welke aard ook
- de vorming en de aanpassing van afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten
- de herwaarderingen

Om zoveel mogelijk in lijn te komen met de andere APB's van de provincie werden de bestaande waarderingsregels van Monumentenwacht West-Vlaanderen geactualiseerd en op 31/08/2017 door de deputatie goedgekeurd.

4.3 Staat van kosten en opbrengsten 2019

J7 : DE STAAT VAN OPBRENGSTEN EN KOSTEN 2019

	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Kosten	678.696,23	1.629.703,39
A. Operationele kosten	678.696,23	1.629.703,39
1. Goederen en diensten	64.386,38	74.956,82
2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	587.050,98	528.627,57
3. Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen	27.168,86	26.050,44
4. Specifieke kosten sociale dienst OCMW	0,00	0,00
5. Toegestane werkingsubsidies	0,00	0,00
6. Andere operationele kosten	90,01	1.000.068,56
B. Financiële kosten	0,00	0,00
C. Uitzonderlijke kosten	0,00	0,00
1. Minwaarden bij de realisatie van vaste activa	0,00	0,00
2. Toegestane investeringsubsidies	0,00	0,00
II. Opbrengsten	714.407,23	1.701.537,67
A. Operationele opbrengsten	714.107,16	1.701.309,17
1. Opbrengsten uit de werking	73.812,16	73.569,91
2. Fiscale opbrengsten en boetes	0,00	0,00
3. Werkingsubsidies	640.295,00	627.739,26
a. Algemene werkingsubsidies	640.295,00	627.739,26
b. Specifieke werkingsubsidies	0,00	0,00
4. Recuperatie specifieke kosten sociale dienst OCMW	0,00	0,00
5. Andere operationele opbrengsten	0,00	1.000.000,00
B. Financiële opbrengsten	300,07	228,50
C. Uitzonderlijke opbrengsten	0,00	0,00
III. Overschot of Tekort van het boekjaar	35.711,00	71.834,28
A. Operationeel overschot of tekort	35.410,93	71.605,78
B. Financieel overschot of tekort	300,07	228,50
C. Uitzonderlijk overschot of tekort	0,00	0,00
IV. Verwerking van het overschot of tekort van het boekjaar	35.711,00	71.834,28
A. Rechthebbenden uit het overschot van het boekjaar	0,00	0,00
B. Tussenkost door derden in het tekort van het boekjaar	0,00	0,00
C. Over te dragen overschot of tekort van het boekjaar	35.711,00	71.834,28

4.3.1. Kosten

Goederen en diensten

Hierin worden de kosten opgenomen die inherent zijn aan de exploitatie bv. aankoop gebruiksgoederen, telefonie, prestaties van derden, opleiding, enz.....

2014	45.309,03	13,39%
2015	48.673,19	10,12%
2016	54.050,66	11,46%
2017	70.240,41	12,24%
2018	74.956,82	11,90%
2019	64.386,38	09,49%

Het absoluut cijfer van de werkingskosten is gedaald evenals het procentueel aandeel. Een duidelijke verklaring buiten het feit dat we misschien wat extra zuinig zijn geweest in 2019, is er niet.

Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen.

Hierin worden alle kosten opgenomen met betrekking tot het personeel (lonen, vakantiegeld, eindejaarspremie, sociale lasten werkgever en werknemer, maaltijdcheques, verzekeringen enz.

2015	419.953,19	87,27%
2016	407.467,27	86,41%
2017	476.027,22	82,96%
2018	528.627,57	83,95%
2019	587.050,98	86,50%

Het aandeel personeelskosten schommelt dus tussen de 83% en 87% van de totale uitgaven.

Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen

Materiële vaste activa zijn onderhevig aan technische slijtage (door het gebruik ervan) en economische slijtage (door bv. veroudering). Het gebruik spreidt zich uit over verschillende boekjaren. Om te vermijden dat de kosten van de aankoop enkel zouden wegen op het resultaat van het boekjaar waarin ze aangeschaft werden, worden deze kosten gespreid over de geschatte levensduur via de afschrijvingen (bv. auto's op 5 jaar).

2014	7.236,37	2,14%
2015	11.653,19	2,42%
2016	9.212,39	1,95%
2017	26.641,71	4,65%
2018	26.050,44	4,14%
2019	27.168,86	4,00%

Door de aankoop van 2 nieuwe bestelwagens steeg het bedrag in 2017 tot 4,65 %. In 2018 en 2019 werd extra hardware (laptops) aangekocht dat ook in de komende jaren afgeschreven zal worden

Andere operationele en financiële kosten

2014	6.302,37	1,86%
2015	751,89	0,15%
2016	710,66	0,16%
2017	828,76	0,14%
2018	68,56	0,01%
2019	90,01	0,01%

We houden hier dan ook geen rekening met het 'geparkeerde geld' voor het erfgoeddepot te Brugge. Hiervan werden zowel de ontvangst als de kost afgeboekt in 2018.

De financiële kosten voor het houden van een zicht- en spaarrekening bedroegen in 2014 112,19 euro of 0,04% van alle kosten. In 2015 betaalden we 171,67 euro of 0,04% van alle kosten. In 2016 betaalden we nog slechts 100,00 euro of 0,02% van alle kosten. In 2017 daalde dit bedrag zelfs tot 51,23 euro of 0,01%. Deze kost daalt permanent en de inkomsten evengoed. In 2018 en 2019 werden geen bankkosten aangerekend.

4.3.2. Opbrengsten

Opbrengsten uit de eigen werking

Dit is de som van de lidgelden en inspectievergoedingen.

2014	49.171,30	19,10%
2015	56.185,01	11,20%
2016	63.299,07	11,50%
2017	69.182,25	10,10%
2018	73.569,91	10,49%
2019	73.812,16	10,33%

Het aandeel eigen inkomsten daalde in 2017 vooral door de eenmalige sterke stijging van de personeelskosten na de aanwerving van 2 extra wachters. Het absolute cijfer van de opbrengsten uit eigen werking is in stijgende lijn, het procentueel aandeel (10,33%) blijft flirten met de grens tussen 10% en 11%.

Werkingsubsidies:

2014	204.961,51	79,65%
2015	440.725	87,90%
2016	485.420,59	88,17%
2017	615.430,65	89,84%
2018	627.739,26	89,48%
2019	640.295,00	89,63%

De enige opbrengst blijft hier de provinciale subsidie. Vanaf 2017 ontvingen we een verhoogde werkingssubsidie om de extra loonkosten te kunnen financieren.

Andere operationele ontvangsten en financiële opbrengsten

In 2014 boekten we hier 2.242,52 euro of 0,87% van alle inkomsten. In 2015 boekten we hier 4.477,85 euro of 0,89% van alle inkomsten. Voor 2016 bedroeg dit 1.769,85 of 0,32% van alle inkomsten. In 2017 bracht de verkoop van de Peugeot Partner nog 429,75 euro op of 0,06% van alle inkomsten. In 2018 konden we enkel de bruto-intrest boeken van het geparkeerde depot (1 miljoen euro) voor het erfgoeddepot: 228,50 euro of een verwaarloosbare 0,03% van alle inkomsten. In 2019 liep dit bedragje op tot 300,07 euro of 0,04%.

4.3.3. Resultaatverwerking:

De jaarrekening 2019 van het APB Monumentwacht geeft volgende resultaat: opbrengsten: € 714.407,23 - kosten: € 678.696,23 = winst van het boekjaar: € 35.711,00 euro.

4.4 Balans 2019

4.4.1 Activa

J6 : DE BALANS 2019

ACTIVA	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Vlottende activa	1.494.993,84	1.433.748,78
A. Liquide Middelen en geldbeleggingen	1.471.452,84	1.415.395,60
B. Vorderingen op korte termijn	22.586,61	17.397,12
1. Vorderingen uit ruiltransacties	22.586,61	17.397,12
2. Vorderingen uit niet-ruiltransacties	0,00	0,00
C. Voorraden en bestellingen in uitvoering	878,75	880,44
D. Overlopende rekeningen van het actief	75,64	75,62
E. Vorderingen op lange termijn die binnen het jaar vervallen	0,00	0,00
II. Vaste activa	35.492,48	57.699,51
A. Vorderingen op lange termijn	0,00	0,00
1. Vorderingen uit ruiltransacties	0,00	0,00
2. Vorderingen uit niet-ruiltransacties	0,00	0,00
B. Financiële vaste activa	0,00	0,00
1. Extern verzelfstandigde agentschappen	0,00	0,00
2. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en soortgelijke entiteiten	0,00	0,00
3. Publiek-Private Samenwerkingsverbanden	0,00	0,00
4. OCMW-verenigingen	0,00	0,00
5. Andere financiële vaste activa	0,00	0,00
C. Materiële vaste activa	35.492,48	56.882,09
1. Gemeenschapsgoederen	35.492,48	56.882,09
a. Terreinen en gebouwen	0,00	0,00
b. Wegen en overige infrastructuur	0,00	0,00
c. Installaties, machines en uitrusting	5.159,01	4.762,37
d. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel	30.333,47	52.119,72
e. Leasing en soortgelijke rechten	0,00	0,00
f. Erfgoed	0,00	0,00
2. Bedrijfsmatige materiële vaste activa	0,00	0,00
a. Terreinen en gebouwen	0,00	0,00
b. Installaties, machines en uitrusting	0,00	0,00
c. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel	0,00	0,00
d. Leasing en soortgelijke rechten	0,00	0,00
3. Overige materiële vaste activa	0,00	0,00
a. Terreinen en gebouwen	0,00	0,00
b. Roerende goederen	0,00	0,00
D. Immateriële vaste activa	0,00	817,42
TOTAAL ACTIVA	1.530.486,32	1.491.448,29

4.4.1.1 Vlottende activa

A) Liquide middelen en geldbeleggingen

Het eindtotaal aan thesauriemiddelen (zicht- en spaarrekening en kasgeld) bedroeg

2014	173.163,95	92,73%
2015	217.385,90	85,17%
2016	259.722,59	86,67%
2017	345.539,41	78,28%
2018	415.395,60	95,77%
2019	471.452,84	95,24%

B) vorderingen op korte termijn

Hier vinden we het bedrag van de nog te innen facturen en het tegoed van de btw.

2014	2.302,02	1,24%
2015	5.046,04	1,98%
2016	15.009,90	5,01%
2017	14.398,83	3,26%
2018	17.397,12	4,01%
2019	22.586,61	4,56%

C) Voorraden en bestellingen in uitvoering

2014	825,81	0,44%
2015	907,46	0,36%
2016	844,96	0,28%
2017	869,22	0,20%
2018	880,44	0,20%
2019	878,75	0,18%

Dit bedrag vertegenwoordigt onze voorraad (lestenen, leihaken, teerband,...)

D) Overlopende rekeningen van het actief

Betreft een correcte boekhoudkundige verwerking van de intresten voor het erfgoeddepot;

Vertegenwoordigt in 2018 een bedrag van 75,62 euro en 75,64 euro in 2019 of 0,02%

4.4.1.2 Vaste activa

Materiële en Immateriële vaste activa

Hier kunnen we de evolutie volgen van onze investeringsgoederen: de aanschafwaarde – de geboekte afschrijvingen en waardeverminderingen over de voorbije jaren.

De restwaarde vertegenwoordigde in 2014 nog 66.615,15 euro en we schreven 55.641,55 af waardoor een boekwaarde overbleef van 10.447,64 euro.

In 2015 werd een nieuwe inspectiewagen aangekocht waardoor de waarde van onze vaste activa steeg tot 31.892,21 euro of 12,49% van al onze activa.

In 2016 kochten we enkel een tablet aan ten behoeve van inspecties van ons funerair erfgoed (Maksfun). De waarde van onze vaste activa daalde na afschrijvingen tot 24.094,75 of 8,04% van al onze activa.

In 2017 dienden we door de uitbreiding van het team extra investeringen te doen: 2 nieuwe bestelwagens, laptops met toebehoren en wat meubilair. Onze vaste activa sloten daarom af op 80.601,88 euro of 18,26% van alle activa.

In 2018 kochten we enkel 2 laptops met toebehoren. Onze vaste activa sloten einde van het boekjaar af op 57.699,51 euro of 13,30% van alle activa.

J6 : DE BALANS 2019

PASSIVA	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Schulden	1.027.493,64	1.024.166,61
A. Schulden op korte termijn	1.027.493,64	1.024.166,61
1. Schulden uit ruiltransacties	25.682,58	23.503,05
a. Voorzieningen voor risico's en kosten	0,00	0,00
b. Financiële schulden	0,00	0,00
c. Diverse schulden op korte termijn uit ruiltransacties	25.682,58	23.503,05
2. Schulden uit niet-ruiltransacties	1.001.788,37	1.000.640,87
3. Overlopende rekeningen van het passief	22,69	22,69
4. Schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen	0,00	0,00
B. Schulden op lange termijn	0,00	0,00
1. Schulden uit ruiltransacties	0,00	0,00
a. Voorzieningen voor risico's en kosten	0,00	0,00
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	0,00	0,00
2. Overige risico's en kosten	0,00	0,00
b. Financiële schulden	0,00	0,00
c. Diverse schulden op lange termijn uit ruiltransacties	0,00	0,00
2. Schulden uit niet-ruiltransacties	0,00	0,00
II. Nettoactief	502.992,68	467.281,68
TOTAAL PASSIVA	1.530.486,32	1.491.448,29

4.4.2. Passiva

Schulden op korte termijn: dit bedrag bevat voornamelijk de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing en RSZ alsook nog een paar leveranciersfacturen waarvan de factuur nog betrekking had op 2019 maar pas vereffend werden begin januari 2020.

4.4.3. Resultaatverwerking

Het verschil tussen het actief 530.486,32 euro (onze rijkdom) en passief 27.493,64 euro (onze schulden) geeft ons een netto-actief van 502.992,68 euro. Na 5 jaar overgang van VZW naar APB is dit een stevig gecumuleerd bedrag geworden. Het is noodzakelijk om een reserve te hebben voor onverwachte of noodgevallen tot op bepaalde hoogte. De hoogte van deze reserve laat toe te investeren in de werking van Monumentenwacht vanaf 2019.

4.5 Digitale rapporteringen

De jaarrekening in de BBC-suite bevat echter meer dan alleen maar een staat van kosten en opbrengsten en een balans. Om een volledig beeld te krijgen van de financiële toestand dienen volgende documenten bijgevoegd.

- Beleidsnota:
 - Doelstellingenrealisatie
 - J1: Doelstellingenrekening
- Financiële nota
 - J2: Exploitatierkening (enkel totaal)
 - Investeringsrekening
 - J3: Investeringsverrichtingen van het financieel boekjaar (totaal)
 - J4: Rekening van de afgesloten investeringsenvolpen
 - J5: Liquiditeitenrekening
- Samenvatting algemene rekeningen
 - J6: Balans
 - J7: Staat van opbrengsten en kosten

Bij de jaarrekening hoort ook een toelichting die deze documenten verduidelijkt. Ze bevat alle begeleidende en aanvullende informatie die niet in de jaarrekening zelf is opgenomen, maar die wel relevant is om de beslissing erover te onderbouwen. De boekhoudkundige toelichting van de jaarrekening omvat het volgende.

Toelichting bij de exploitatierkening

- Verklaring van de belangrijke verschillen tussen de gerealiseerde en de gebudgetteerde ontvangsten en uitgaven

- _ TJ1: exploitatierekening per beleidsdomein
- _ TJ2: evolutie exploitatierekening

Toelichting bij de investeringsrekening

- _ Verklaring van de belangrijke verschillen tussen de gerealiseerde en de gebudgetteerde ontvangsten en uitgaven
- _ TJ3: investeringsverrichtingen per beleidsdomein
- _ TJ4: Evolutie investeringsverrichtingen
- _ TJ5: Stand van de kredieten per investeringsenveloppe
- _ TJ6: Evolutie liquiditeitenrekening

Overzicht van de verstrekte werkings- en investeringsverrichtingen

Toelichting bij de samenvatting van de rekeningen

- _ TJ7: Toelichting bij de balans
- _ Waarderingsregels
- _ Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Al deze documenten vormen samen de jaarrekening 2019 volgens de BBC-regels. Deze worden in digitale vorm aangeleverd aan het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid via het digitaal loket. Daarnaast vereist de BBC-reglementering dat er aangiften per kwartaal gebeuren van alle financiële verrichtingen van het autonoom provinciebedrijf.

4.6 Bedrijfsrevisor: nazicht jaarrekening 2019

Ingevolge artikel 236bis, § 1 van het provinciedecreet van 9 december 2005 moet Monumentenwacht een bedrijfsrevisor aanstellen om de jaarrekening en alle financiële handelingen van het APB te controleren. Na drie jaren met Guido Degrande als commissaris gewerkt te hebben, heeft de deputatie geoordeeld om een gezamenlijke bedrijfsrevisor aan te stellen voor haar drie autonome provinciebedrijven, Westtoer, Vonk en Monumentenwacht. Deze opdracht werd door de provincieraad voor de boekjaren 2018 - 2024 toevertrouwd aan BDO Bedrijfsrevisoren CVBA uit Roeselare-Gent, vertegenwoordigd door Bruno Claeys, Bedrijfsrevisor.

Op grond van deze wetsbepaling vloeit de bundel voort die de volgende verslagen bevat:

- _ commissarisverslag over de samenvatting van de algemene rekeningen en de toelichting bij de samenvatting van de algemene rekeningen binnen de beleids- en beheerscyclus (BBC) conform het provinciedecreet en de uitvoeringsbesluiten betreffende het

- boekjaar afgesloten op 31 december 2019 (art. 236bis, § 1 juncto 236, laatste lid van het provinciedecreet juncto het BBC-besluit en het Ministerieel besluit BBC);
- _ commissarisverslag inzake de controle voor het boekjaar 2019 op de financiële informatieverstrekking binnen de beleids- en beheerscyclus (BBC) (art. 236bis, § 1 juncto 236, laatste lid van het provinciedecreet juncto het BBC-besluit en het Ministerieel besluit BBC);
- _ commissarisverslag over de niet-financiële informatieverstrekking binnen de beleids- en beheerscyclus (BBC) betreffende het boekjaar afgesloten op 31 december 2019 (art. 236bis, § 1 juncto 236, laatste lid van het provinciedecreet juncto het BBC-besluit en het Ministerieel besluit BBC).

Deze 3 verslagen dienen in onderlinge samenhang te worden gelezen en kunnen niet afzonderlijk van elkaar worden gezien of gebruikt.

Ook voor het boekjaar 2019 leverde de bedrijfsrevisor na grondige controle deze verslagen af met een "oordeel zonder voorbehoud". Dit betekent dat de boekhouding een getrouw beeld geeft van het vermogen en de financiële toestand van het APB Monumentenwacht per 31/12/2019

5

Personeel

5.1 Personeelsbestand

De evolutie van het personeelsbestand is geschetst in het jaarverslag 2014. Na een snelle groei in de eerste jaren van Monumentenwacht is sinds 1998 het aantal medewerkers bijna 20 jaar lang gestagneerd op 6 wachters en een secretaris-coördinator. Het jaar 2017 heeft daar uiteindelijk een kentering in gebracht dankzij de beslissingen van de Raad van Bestuur gevolgd door de deputatie en provincieraad die akkoord waren met een verhoging van de dotatie aan Monumentenwacht West-Vlaanderen (zie jaarverslag 2017). Het team kon in de loop van 2017 uitbreiden met twee voltijdse eenheden: een bouwkundige wachter en een interieurwachter, tegemoetkomend aan de lang geformuleerde personeelsambities. Essentieel daarbij is dat een versterking van de kerntaken van Monumentenwacht noodzakelijk is vooraleer nieuwe ambities in te plannen.

Na een geslaagde personeelwissel in 2018 waardoor Ramses Vlaminck een volwaardig teamlid van Monumentenwacht werd (zie jaarverslag 2018), kondigde 2019 zich opnieuw aan met een wijziging in het team. Immers voor Jean-Pierre Inghelbrecht brak met zijn 65ste verjaardag in juni een welverdiend pensioen aan. Jeepee voor de vrienden en collega's behoorde nog tot de eerste generatie monumentenwachters die aangeworven zijn bij de oprichting van Monumentenwacht in 1992 (samen met Freddy Deweer - op pensioen gegaan in 2013). Zijn terugkerende boutade was steeds: "Op onze eerste werkdag stonden wij met twee te blinken op de parking van Boeverbos en niemand die wist wat met ons aan te vangen. We hadden nog geen potlood of blad papier om er mee te beginnen." Jean-Pierre was dus één van die pioniers van Monumentenwacht met vele verhalen uit die pioniersjaren, waar het team (en de beheerraad) hartelijk afscheid van genomen heeft medio 2019.

Ondertussen was er een opvolger klaargestoomd, Benjamin Verstringe, de laureaat uit de wervingsprocedure van najaar 2018. Hij heeft het team al kunnen vervoegen in februari 2019 zodat de expertise en jarenlange ervaring van Jean-Pierre kon doorgegeven worden. Dit was een godsgeschenk die weinigen gegeven is, zeker omdat Benjamin aantoonde dat hij zich de job van monumentenwachter snel eigen gemaakt heeft en na zijn proefperiode van zes maanden al volwaardig meedraaide. Helaas was zijn verblijf bij Monumentenwacht van relatief korte duur want in december kondigde hij aan dat hij een nieuwe opportuniteit gevonden had in zijn eigen gemeente Ruiselede. Gelukkig konden we deze keer opnieuw succesvol putten uit de reserve van de wervingsprocedure van 2018 want Bart Clicheur was direct bereid om bij Monumentenwacht te komen werken ondanks een recente job-wijziging. We mogen hem verwelkomen in het team in februari 2020.

De deeltijdse tewerkstelling van twee monumentenwachters continueerde zich op dezelfde manier in 2019: een monumentenwachter interieur stapte om gezinsredenen (opgroeiende kinderen) over naar 4/5 tewerkstelling en een monumentenwachter bouwkunde bestendigde de deeltijdse tewerkstelling van 65% na twee jaar progressieve werkhervatting in 2016-17.

Gezien deze lichte daling van de inspectiecapaciteit, de historisch opgebouwde achterstand in herhaalinspecties en de wissel in het team naar aanleiding van een pensionering, is de Raad van Bestuur gevolgd in de redenering om in deze flow een extra monumentenwachter aan te werven. De ervaring uit 2017 leerde dat we niet lang kunnen putten uit een wervingsreserve, zodat we een beschikbare kandidaat nog wensten aan te trekken vooraleer het te laat was. Bovendien laat het budget en de beschikbare financiële reserve nog een loonlast van één voltijdse wachter toe. Zo kon Hilke Tuezney het team vervoegen vanaf 1 september 2019 waarna zij direct de opleiding voor klimtechnieken gevolgd heeft en zich snel inwerkte in de job van monumentenwachter.

Het lijkt wel of de jarenlange stagnatie in het personeelsbestand tussen 1998 en 2017 plaatsgemaakt heeft voor jaarlijkse veranderingen in het team. Bovendien werden we in 2019 geconfronteerd met een langdurige uitval van een interieurwachter na een rug-

operatie met een revalidatie van 5 maanden. Maar we hopen nu toch met dit team van 9 wachters (7 bouwkunde en 2 interieur) de komende jaren van deze legislatuur de dienstverlening van Monumentenwacht verder te kunnen uitbouwen. Met twee deeltijdse wachters gaat het in feite om 8,4 VTE. Alleszins strookt dit met de ambitie om met dit verjongd én vrouwelijk team (een goede mix van ervaren en jongere wachters) het aantal herhaalinspecties en inspectie-uren jaar na jaar op te trekken (zie ook hoofdstuk 1.6).

Ook in de loop van 2019 hebben de 2 coördinatoren Reinoud Van Acker en Stefaan Carlier, gedetacheerd vanuit het provinciebestuur, zich meer dan voltijds verder ingezet voor de goede werking van Monumentenwacht West-Vlaanderen. Beiden werkten heel nauw samen om alle beleidsmatige, organisatorische, administratieve en financiële processen in goede banen te leiden met korte overlegmomenten meerdere keer per week. Ondertussen werd de provinciale erfgoeddienst operationeel vanaf januari 2019 bij waar Monumentenwacht onderdeel van vormt. Dit had in het bijzonder voor de coördinator Reinoud Van Acker een grote impact omdat hij tijdelijk de aansturing en leiding waarnam van het nieuwe erfgoedteam, in afwachting van een wervingsprocedure voor diensthoofd erfgoed (zie verder hoofdstuk 9).

5.2 Integratie en opleiding

In de loop van 2019 zijn dus door omstandigheden 2 nieuwe wachters in dienst gekomen. De job van monumentenwachter vergt een specifieke aanpak inzake opleiding want een gerichte vakopleiding bestaat er niet zodat alles binnen de organisatie moet aangeleerd worden. Er komen daarbij heel wat uiteenlopende aspecten bij kijken: inspectie-ervaring, schadebeelden herkennen en interpreteren, materialenkennis, klimvaardigheden en laddergebruik, rapporten schrijven, rapportage- en databanksoftware aanleren, expertise-opbouw, relatie met de abonnees, enz... En dit alles met aandacht voor integratie binnen het team en kennismaking met de koepel en andere monumentenwachtverenigingen. Dit maakt dat de opleiding of inwerktijd voor monumentenwachter toch een hele tijd in beslag neemt. We trekken daar 6 maanden voor uit.

Een deel van de opleiding wordt door de koepel Monumentenwacht Vlaanderen georganiseerd zoals industriële touwtechnieken, softwareprogramma's, specifieke expertise en workshops (zie ook punt 5.5). Dit gebeurde in de loop van dit jaar voor onze nieuwe wachters Benjamin Verstringe en Hilke Tuezney. Uiteraard bleef een inwerktijd zinvol zoals ook voorzien in de rechtspositieregeling voor een periode van zes maanden. Daarbij zijn er drie belangrijke momenten van gesprek met de coördinator namelijk bij indiensttreding, een tussentijds gesprek na 3 maanden en een evalueeringsgesprek na 6 maanden. Daarna kan de definitieve aanstelling aan de Raad van Bestuur voorgelegd worden. Uiteraard blijven de dagelijkse contacten op de werkvloer minstens even belangrijk zowel met de collega-wachters als met de coördinatoren.

Binnen het West-Vlaamse team zijn afspraken gemaakt dat de nieuwe bouwkundige wachters met alle inspectieteams meermaals op inspectie gaan en alles grondig mee volgen. Elk heeft zowat een eigen manier van inspecteren en rapporteren en het is daarbij de kwestie om zich een eigen stijl eigen te maken die voldoet aan de kwaliteitsnormen. Vrij snel hebben Benjamin en Hilke zich het rapportagesysteem eigen gemaakt van bepaalde gebouwen en na een drietal maanden al enkele dossiers van diverse wachters overgenomen.

De personeelwissels in de loop van 2019 hadden geen impact op de aankoop van meubilair en dienstwagens, enkel moest aangepaste werkuitrusting voorzien worden en een extra laptop en workstation voor Hilke. Voor een goede uitvoering van de job is het immers van belang dat de medewerkers over een volledig set aan kwalitatief werkmateriaal beschikken.

5.3 Flexibele werktijden en telewerk

De rechtspositieregeling en het arbeidsreglement van het APB Monumentenwacht West-Vlaanderen voorzien sinds de oprichting in juni 2014 een werktijdenregeling met stamtijden en glijtijden (met een aangepaste versie in de zomermaanden juni-juli-augustus nl. 1 uur vroeger). Aangezien het provinciebestuur sinds 2018 het systeem van flexibele werktijden ingevoerd heeft, is dit ook aan de agentschappen (Inagro, POM, Westtoer, Vonk, MoWa ...) voorgesteld geweest. Uitgangspunten van dit systeem blijven de 38-urenweek en een 5 dagenstelsel (ma-vr) met een gemiddelde dagnorm van 7u36 per dag of 3u48 per halve dag. Er zijn flexibele werktijden van 7 uur 's morgens tot 20 uur 's avonds met een minimum dagprestatie van 5 uren, een halve dagprestatie van 2 uren en een maximum dagprestatie van 11 uren. De maximum prestatie per week bedraagt 50 uren. Het stelsel van stamtijden en glijtijden wordt hiermee volledig verlaten.

Gezien de vele dienstverplaatsingen die intrinsiek deel uit maken van de werking van Monumentenwacht bij het periodiek uitvoeren van inspecties ter plaatse bij de leden, is dit systeem meer op maat van onze organisatie. De wachters gaan gemiddeld 1 keer per week op inspectie en daarnaast doen ze nog verplaatsingen voor nazorg bij leden, presentaties en workshops, overlegvergaderingen, klimtrainingen, opleidingen, expertise-deling enz... Hoewel een groot deel van de functie ook rapportering op kantoor inhoudt, betreft dit hoegenaamd geen klassieke 9-to-5-bureaujob. Het aantal verplaatsingen en de variatie van de jobinhoud is dermate dat vaste werktijden en zelfs glijtijden als een keurslijf werken.

Vervolgens is er ook een toenemende aandacht voor evenwicht tussen werk en gezin of privé-leven. In tijden van burn-out en depressies is het geen overbodige luxe om daaraan tegemoet te komen. Voor medewerkers met kinderen maar ook voor anderen, zijn flexibele werktijden motiverend waarbij er een mate van vrijheid is om zelf de taken in te plannen en uit te voeren binnen een breed werk- en afsprakenkader. Als bepaalde colle-

ga's daar geen boodschap aan hebben en liever in een vast systeem verder werken kan dat evengoed met respect voor elkaars ritme en werkwijze. Uiteraard is dit niet zomaar vrijblijvend: flexibele werktijden zijn geen vrijgeleide om zomaar te komen werken als men zin heeft.

Tegenover deze grote flexibiliteit staan afspraken en resultaatsverbintenissen met de medewerkers. Beide moeten elkaar in evenwicht houden als een weegschaal; als dat niet gebeurt werkt het systeem niet meer. Daarom is vertrouwen ook een sleutelwoord waarbij men ervan uit mag gaan dat, als een medewerker een dagdeel later of vroeger begint op stopt of een dagdeel gemeld afwezig is, het werk toch zal afgewerkt worden binnen de afgesproken termijn. In een sfeer van vertrouwen is het niet de bedoeling om regelmatig te controleren maar wel om de werking periodiek te evalueren, om te beginnen 1 keer per kwartaal. Beter om zaken tijdig te signaleren op de werkvloer eventueel zelfs voor de afgesproken periodes.

Werknemers engageren zich om binnen een bepaalde tijdspanne bepaalde prestaties te leveren en resultaten neer te leggen. In het geval van Monumentenwacht ligt het zwaar-
tepunt uiteraard op het aantal inspecties en inspectie-uren en de daaraan verbonden rapporten. Er is een progressief schema opgemaakt voor de komende jaren met de doelstellingen per wachter per jaar wat vlot kan opgedeeld worden naar kwartalen. Elke drie maanden wordt dit geëvalueerd. Bij die doelstellingen is uitgegaan van het gemiddelde van de 5 provinciale monumentenwacht-verenigingen in 2018. (Voor het jaar 2020 mikken we op gemiddeld 28 inspecties per bouwkundige wachter en een equivalent van 224 inspectie-uren per jaar.)

Een ander belangrijk basisprincipe dat ingang gevonden heeft in de loop van 2019 is telewerk. Telewerk is werken op een andere plek, ook thuis in de woonplaats, dan de standplaats met behoud van taken en opdrachten en met behulp van informatie- en communicatietechnologie. Telewerk kan toegepast worden wanneer de taken of de omstandigheden dit rechtvaardigen zoals voor het uitvoeren van een welbepaalde opdracht; om te werken voor of na een dienstreis; bij probleem van bereikbaarheid ten gevolge van overmacht (staking e.d.) enz...

Dit principe is ook ingegeven door pragmatische redenen om de rijtijden van de werknemers te beperken en geen onnodige afstanden af te leggen om bepaalde taken uit te voeren. In het geval van Monumentenwacht West-Vlaanderen is er al een grote vorm van mobiliteit en flexibele omgang met werkplaatsen. Tot nu toe betrof het afstandswerk in één van de 6 provinciale streekhuizen waarvoor afspraken gemaakt zijn met de respectievelijke regiocoördinatoren voor occasioneel gebruik van een flexplek. Zonder daaraan afbreuk te doen, wordt deze werkwijze aangevuld met andere vormen en omstandigheden van telewerken.

Alle medewerkers van Monumentenwacht West-Vlaanderen komen in aanmerking voor telewerk, ook thuis in de eigen woonplaats. Telewerk is een gunst, gebeurt op vrijwillige basis van beide partijen werkgever en werknemer, en is dus geen afdwingbaar recht.

Vanuit de functieomschrijving van monumentenwachter komt vooral de opmaak van toestandrapporten in aanmerking voor telewerk. Andere opdrachten zoals de inspecties zelf, de adviezen ter plaatse en andere plaatsbezoeken, het volgen van overleg, vergaderingen en opleidingen, klimtrainingen, teambuilding, het verstrekken van workshops en demonstraties, e.d.m. vergen een aanwezigheid op andere locaties of op de hoofdzetel in Sint-Andries.

Een basisprincipe van telewerk is het occasioneel karakter. Telewerk gebeurt dus op niet op vaste regelmatige basis en wordt ad hoc toegepast ten gevolge van specifieke situaties en omstandigheden. Daarbij is telewerk van toepassing voor welomschreven taken en opdrachten met een meetbare output die autonoom en locatie-onafhankelijk kunnen uitgevoerd worden.

Voor de opmaak van toestandrapporten dient de werknemer zich op de alternatieve werklocatie te vergewissen van de beschikbaarheid van de specifieke rapportage-software (of een sjabloon) dat via internet met een toegewezen log-in toegankelijk is. Hetzelfde geldt voor de beschikbare en nodige informatie en het fotomateriaal dat op te halen is via het provinciale netwerk waartoe log-in kan verschaft worden om op afstand te kunnen werken. De werknemers beschikken dan ook over de competenties en zelfdiscipline om zelfstandig te kunnen werken, te plannen, te communiceren en doelgericht taken af te werken.

Tenslotte vereist dergelijke manier van telewerken en met flexibele werktijden allerlei afspraken omtrent bereikbaarheid, permanentie, kalenderbeheer, organisatie van inspecties, telefoon- en mailbeheer enz... De impact op de tijdsregistratie is dan weer beperkt omdat er geen prikklok is en al jaren met een flexibel excell-formulier gewerkt wordt.

Het systeem van flexibele werktijden en dat van telewerk zijn goedgekeurd door de Raad van Bestuur in de vergaderingen van 18 september en 20 november. Tussentijds zijn deze belangrijke principes uiteraard ook voorgelegd aan het vak-overleg HOC-BOC ingekaderd in een herziening van het arbeidsreglement (zie hierna punt 5.4). Dergelijke ingrijpende wijzigingen in werkafspraken vergde immers een volledige revisie van het arbeidsreglement.

5.4 Vakbondsoverleg en herziening arbeidsreglement

Na de installatie van het vakbondsoverleg bij het APB Monumentenwacht in 2014, het zogenaamde BOC-HOC (bijzonder en hoger overlegcomité), is de samenstelling van het dat overleg in de loop der jaren regelmatig gewijzigd door verschuivingen binnen de respectievelijke organisaties. Met de voorzitterswissel bij Monumentenwacht is ook het voorzitterschap van het vakbondsoverleg veranderd. Na de pensionering van de personeels-directeur Hilde Vandromme gaf de provinciale personeelsdienst ook aan om vanaf 2019

geen vertegenwoordiging meer aan te duiden voor het vak-overleg van agentschappen.

De vertegenwoordiging in 2019 bestaat uit volgende afgevaardigden (zoals ook opgenomen in het arbeidsreglement):

- _ namens het ACV-openbare diensten: Johan Beernaert, Lieven Vergauwen, Glenn Gevaert
- _ namens het ACOD: Greta Hillewaert en Mathieu Godefroidt
- _ namens het VSOA: Ingrid Daveloose
- _ voor de werkgever: Sabien Lahaye-Battheu, Stefaan Carlier en Reinoud Van Acker

De invoering van de principes van flexibele werktijden en van telewerk zoals ook bij het provinciebestuur gebeurd is in 2018, moet voorgelegd worden aan de vakorganisaties. Op 12 november 2019 is een vergadering doorgestaan met de afgevaardigden van de vakorganisaties met flexwerk en telewerk als hoofdpunten.

De vakorganisaties konden zich nagenoeg volledig akkoord verklaren met de voorgestelde werkwijze van flexwerk en telewerk bij Monumentenwacht West-Vlaanderen. Er zijn enkele aanpassingen op hun vraag doorgevoerd. Ondertussen zijn de brugdagen voor 2020 en is ook een herziening in het gebruik van mobiele communicatiemiddelen besproken.

Aanleiding van dat laatste was een controle van de RSZ die een smartphone met gedeeld gebruik werk en privé als een voordeel in natura beschouwde waardoor maandelijks een aandeel van het nettoloon zou moeten afgehouden worden. Nu bleek dat een aantal wachters hun werk-gsm helemaal niet gebruikten voor privédoeleinden zodat dit voordeel helemaal niet speelde (er zijn nu meerdere systemen van gekoppelde abonnementen per gezin). Andere hadden er dan wel nood aan. Anderzijds is het principe van bereikbaarheid voor monumentenwachters die dikwijls op verplaatsing zijn, wel van groot belang, minstens al vanuit veiligheidsoverwegingen. Elk zou dus over een werk-gsm moeten beschikken voor de inspecties.

Als pragmatische oplossing is dan een dubbel systeem voorgesteld waaruit elke wachter voor zichzelf de keuze kan maken uit: ofwel een eenvoudige gsm om te bellen of gebeld te worden maar waarop geen privégebruik toegestaan is (en dus geen voordeel in natura), ofwel een smartphone waar het dubbele gebruik voor privé wel toegestaan is en waarvoor dus een forfaitair voordeel in natura afgehouden wordt van het nettoloon. De vakbondsafgevaardigden (en daarna ook de Raad van Bestuur) konden zich vinden in deze werkwijze. De wachters hebben daarna een verklaring ondertekend om aan te geven welke mobiele communicatie ze kiezen. Dit bleek uiteindelijk half om half te zijn.

Dit alles had meteen een grondige herziening van het arbeidsreglement tot gevolg waar de vakorganisaties terecht sterk op aandrongen. Er is dan ook meteen een nieuwe versie opgemaakt waar de besproken en andere wijzigingen konden meegenomen worden. Volgende onderdelen van het arbeidsreglement zijn aangepast:

- _ de inhoudstafel en de aanhef
- _ Hoofdstuk 4 artikels 24 tot 28 arbeidsduur en werkrooster > te vervangen door flexibele werktijden
- _ Hoofdstuk 4 aanvullen met telewerk
- _ Hoofdstuk 4 artikel 32 'jaarlijkse vakantie': aanvullen met brugdagen voor te leggen aan de vakorganisaties
- _ Bijlage 5 vervangen door nieuwe bijlage 'gebruik van mobiele communicatiemiddelen'

Deze aangepast en gecoördineerde versie is goedgekeurd door de 3 vakorganisaties en werd ook voorgelegd aan de Raad van Bestuur van 20 november die zich ook akkoord verklaarde.

5.5 Opleiding, vorming en bijscholing

Het belang van permanente vorming en training voor Monumentenwacht is uitvoerig beschreven in het jaarverslag 2014 en volgende jaren. Niet alleen klimtechnieken dienen jaarlijks geoefend en getraind maar ook constante expertise-opbouw is noodzakelijk. Een efficiënte en kwalitatieve organisatie is een lerende organisatie. De koepelvereniging Monumentenwacht Vlaanderen vzw neemt hier ook een belangrijke rol voor haar rekening door het organiseren van de klimtrainingen en opleidingen op maat van de wachters waar mogelijk.

Het vormingsreglement vormt een principieel kader voor allerlei praktische afspraken omtrent vorming en opleiding. In de praktijk wordt uitgekeken naar relevant vormingsaanbod en al dan niet ingegaan op allerlei initiatieven die zich aanbieden. De voorstellen komen via diverse kanalen binnen en worden besproken op het teamoverleg waaruit praktische afspraken volgen inzake deelname en inschrijvingen, documentatie, inhoudelijke terugkoppeling enz... Eén van de wachters neemt de taak op zich om een jaaroverzicht bij te houden van alle gevolgde opleidingen door elke wachter.

Een belangrijk aandeel van de gevolgde opleidingen bestaat dus uit klimtrainingen wat een onderdeel uitmaakt van het veiligheidsbeleid (zie hoofdstuk 6) alsook de jaarlijkse EHBO-bijscholing. Daarnaast zijn er meerdere studiedagen, workshops of infosessies gevolgd omtrent onderwerpen die verband houden met de opdracht van Monumentenwacht zowel bouwkunde als interieur. Uitzonderlijk volgt het volledige team een bepaalde studiedag als dit relevant is voor de job.

Hieronder volgt een opsomming van de gevolgde opleidingen en bijscholingen waarbij ook de opleidingen van nieuwe monumentenwachters Ramses, Benjamin en Hilke opgenomen zijn:

- _ 10/01/19 en 09/04/19 Infosessie IMAX en Google-Drive, Antwerpen/Gent (Ramses en Benjamin)
- _ 12, 13 en 14/03/19 Klimopleiding Antwerpen (Ramses en Benjamin)
- _ 19/03/19 Klimoefening Zonnebeke (alle wachters)
- _ 21/03/19 Opleiding beestjes, Provinciehuis Vlaams-Brabant (Ramses, Benjamin)
- _ 03/04/19 Unesco-WTA internationaal congres Leuven (Reinoud)
- _ 04/04/19 WTA: Preventieve Conservatie Leuven (Patrick, Tracy, Jean-Pierre, Ramses)
- _ 18/04/19 Molens Lelie/Ster, Kralingen Rotterdam (Alex)
- _ 25/04/19 Basisopleiding historisch textiel, Gent (Sara)
- _ 30/04/19 Regelgeving met werfbezoek stadhuis Antwerpen (alle wachters uitgez. Brecht en Hilke)
- _ 03/05/19 Houtworm beheersen niet chemische bestrijdingsmethoden voor historisch hout (Sara)
- _ 07/05/19 Bezoek erfgoeddepot Ename (Ramses, Benjamin, Reinoud)
- _ 09/05/19 Opleiding Maksbo, Brugge (Ramses, Benjamin)
- _ 13/05/19 Klimoefening Kerk Vinkem (alle wachters uitgez. Brecht en Jean-Pierre)
- _ 21 en 22/05/19 Architectuurgeschiedenis, Wolsack Antwerpen (Sara, Ramses, Benjamin)
- _ 12/06/19 Stelling + touwevaluatie, K2 Profshop Aartselaar (Ramses)
- _ 13/06/19 Adlib cursus registratiesoftware, Brugge (Sara en Brecht)
- _ 17/06/19 Asbestherkenning, Mechelen (Benjamin) en 12/12/19 (Hilke)
- _ 21/06/19 Interprovinciale ontmoetingsdag, Antwerpen, Alle wachters + Reinoud, uitgez. Brecht en Stefaan
- _ 17/07/19 Gebruik van GIS, Wolsack Antwerpen (Tracy)
- _ 03/09/19 Klimopleiding Antwerpen (Alex, Hilke)
- _ 04 en 05/09/19 Klimopleiding Antwerpen (Benjamin, Hilke)
- _ 04/09/19 Opleiding vleermuizen, Gent (Tracy, Ramses)
- _ 12/09/19 Opleiding insectenbestrijding door firma Remmers (Tracy, Ramses)
- _ 12/09/19 Onderhoud van bakstenen architectuur, Antwerpen (Alex, Benjamin, Hilke)
- _ 16/09/19 Klimoefening EHBO in de touwen met Johan Hovelynck, Zonnebeke (alle wachters BK)
- _ 20/09/19 Studiebezoek Dokken, Gent (Patrick)
- _ 26/09/19 Dag van het onderhoud, Expo Gent (Tracy, Ramses)
- _ 03/10/19 IMAX Antwerpen en 23/10/19 Klimopleiding, K2 profshop Aartselaar (Hilke)
- _ 17/10/19 Klimoefening kerk Sint-Andries (alle wachters BK)
- _ 24/10/19 Opleiding Textiel, Melle (Sara)
- _ 05/11/19 Interieur opleiding hout, Brugge (Sara, Tracy, Alex, Hilke)
- _ 28/11/19 Klimoefening O.L.V.-kerk, Brugge (alle wachters BK uitgez. Hilke)
- _ 29/11/19 EHBO-opleiding, Boeverbos Brugge (iedereen uitgez. Sara en Hilke)
- _ 05/12/19 Opleiding BA4, Gent (Ramses, Hilke)
- _ 11/12/19 Klimopleiding, K2 profshop Aartselaar, (alle wachters, uitgez. Brecht, Benjamin, Hilke)

In 2019 waren dat in totaal 34 opleidingsinitiatieven waar één of meerdere van onze wachters aan hebben deelgenomen. Uit dit alles blijkt dat elke wachter, naast de 6 klimtrainingen, gemiddeld een 5-tal opleidingen bijgewoond heeft in 2019. Er zijn wel grote verschillen per wachter: sommigen beperken tot 2 of 3 andere doen er 6 of 7 per jaar wat voor een groot deel te maken heeft met minder of meer ervaring en anciënniteit. De koepel hanteert een richtinggevend kader van gemiddeld 6 opleidingen per jaar naast de 6 klimtrainingen. Veel hangt af van het aanbod en de relevantie van de opleidingen en studiedagen. De opleidingen van een nieuwe wachter zijn niet in deze berekening vervat (zie hiervoor 5.2) omdat de intensiteit hiervan groter is.

5.6 Teamoverleg en teambuilding

Een belangrijk element in de werking van Monumentenwacht is het periodieke teamoverleg waarbij de twee coördinatoren samen met alle monumentenwachters allerlei praktische zaken bespreken die zowel de dagelijkse werking aangaan als nieuwe ontwikkelingen bij Monumentenwacht en in de erfgoedsector. In 2019 hebben 6 teamvergaderingen plaatsgevonden (21 februari, 2 april, 23 mei, 27 augustus, 10 oktober en 3 december). Sinds 2016 is het maandelijks ritme gewijzigd naar een zes-wekelijkse

periodiciteit, afhankelijk van de agenda van de teamleden. In een voorbereidend document kan iedereen punten ter bespreking noteren die dan in een agenda voor het overleg opgenomen worden. De besprekpunten worden ingedeeld in een aantal rubrieken om het overzichtelijk te houden, maar ook als checklist om een aantal items niet te vergeten, namelijk: 1. Inspecties en rapportage, 2. databank en abonnees, 3. ICT, 4. nieuws uit de koepel, 5. opleidingen, 6. feedback uit de Raad van Bestuur en de provincie, 7. interne dienstafspraken en 8. Variapunten. Zo keren regelmatig bepaalde onderwerpen terug indien er relevant nieuws is.

Op deze vergadering worden ook de nieuwe abonnees die zich hebben aangemeld, verdeeld onder de wachters. Dit is tevens het forum waarop wordt teruggekoppeld vanuit diverse overlegplatforms van Monumentenwacht Vlaanderen en daarbuiten en waarop het aanbod van opleidingen wordt overlopen.

Een belangrijk nieuw element in het teamoverleg evenwel is de inbedding van Monumentenwacht in de dienst Erfgoed vanaf januari 2019. Naast de monumentenwachters zijn er 6 medewerkers ondergebracht bij deze dienst maar niet in hetzelfde gebouw zodat er twee deelteams ontstaan op twee verschillende locaties wat niet direct bevorderlijk is voor een goede samenwerking. Dienst Erfgoed werd voorlopig ondergebracht in het provinciaal archief. Om beide deelteams beter te integreren was het van in den beginne aangewezen om periodiek toch af te stemmen op elkaar. Daarom zijn er een paar gezamenlijke teamvergaderingen georganiseerd met name op 21 februari en op 3 december wat een groep van 17 personen vormde.

Anderzijds waren de materies, methodieken en projectthema's van dienst Erfgoed te verschillend van de werking van Monumentenwacht zodat het geen zin had om elke teamvergadering samen te organiseren. Elk deelteam had nood aan een eigen teamoverleg. Dit resulteerde uiteindelijk in een apart teamoverleg van de wachters en een apart teamoverleg van de medewerkers van dienst Erfgoed en een paar gezamenlijke vergaderingen op een jaar.

De formule van de teambuilding is evenwel grondig gewijzigd in 2019. Directe aanleiding was het operationeel worden van de dienst Erfgoed waarvoor ook een teamdag georganiseerd moest worden. Een gezamenlijke teamdag was een goede gelegenheid voor beide deelteams van deze dienst om elkaar beter te leren kennen. Deze geslaagde teamdag is doorgegaan op 13 september in Roeselare met een programma voor elk wat wils en voldoende gelegenheid tot kennismaking en uitwisseling.

Dit betekent tegelijk dat de werkwijze van drie teamdagen met 2 overnachtingen voor de monumentenwachters niet meer houdbaar was. Gezien het specifieke karakter van de teambuilding van MoWa is een aparte teamdag behouden met een actief karakter of minstens één sportieve en avontuurlijke activiteit die tegemoetkomt aan hun conditie en klimoefeningen. Deze formule is voorgelegd aan de Raad van Bestuur waar de meeste bestuursleden zich achter schaalden. Deze MoWa-teamdag vond plaats op 18 oktober in Roubaix met o.a. een spel formule in een klimhal.

5.7 Evaluatiecyclus

Ook in januari 2019 heeft de gedelegeerd bestuurder individuele evaluatie- en planningsgesprekken gevoerd met elke wachter volgens de nieuwe werkwijze geïntroduceerd in 2017. In deze jaarlijkse cyclus wordt een eenvoudiger systeem gehanteerd in een meer open gespreksvorm en met een sterkere input en initiatief van de wachters zelf. Het plannings- en evaluatieformulier is ook gereduceerd tot een A4 met enkele aandachtspunten en afspraken voor de toekomst. Voor de nieuw aangeworven wachter verloopt de evaluatie uiteraard anders zoals geschetst in punt 5.2. Het betreft een inwerkperiode met 2 formele gespreksmomenten die moeten genotuleerd worden conform de rechtspositieregeling.

Zoals aangegeven in vorige jaarverslagen, hebben we hier te maken met een team van deskundigen in een zeer specifiek vakgebied met een jarenlange ervaring. Bovendien hebben zij van bij de aanvang zeer autonoom en zelfstandig moeten werken zonder al te veel aansturing, evenwel onder een gecentraliseerde en eenduidige werkwijze onder coördinatie van de koepel Monumentenwacht Vlaanderen. Ook het functioneren in teamverband per twee wachters op inspecties vergt een specifieke attitude die stevig ingeburgerd is. Tenslotte hebben de wachters elk een eigen relatie met de abonnees of klanten opgebouwd. Dat alles vereist een aangepaste manier van omgaan met het instrument van evaluatie. We zijn er ons goed van bewust dat dit slechts één en bovendien een zeer formele manier is om de medewerkers te evalueren. Minstens even belangrijk is het dagelijkse contact op de werkvloer en de afspraken, aanpak en bijsturingen die daaruit voortvloeien evenals het periodieke teamoverleg en de teambuilding.

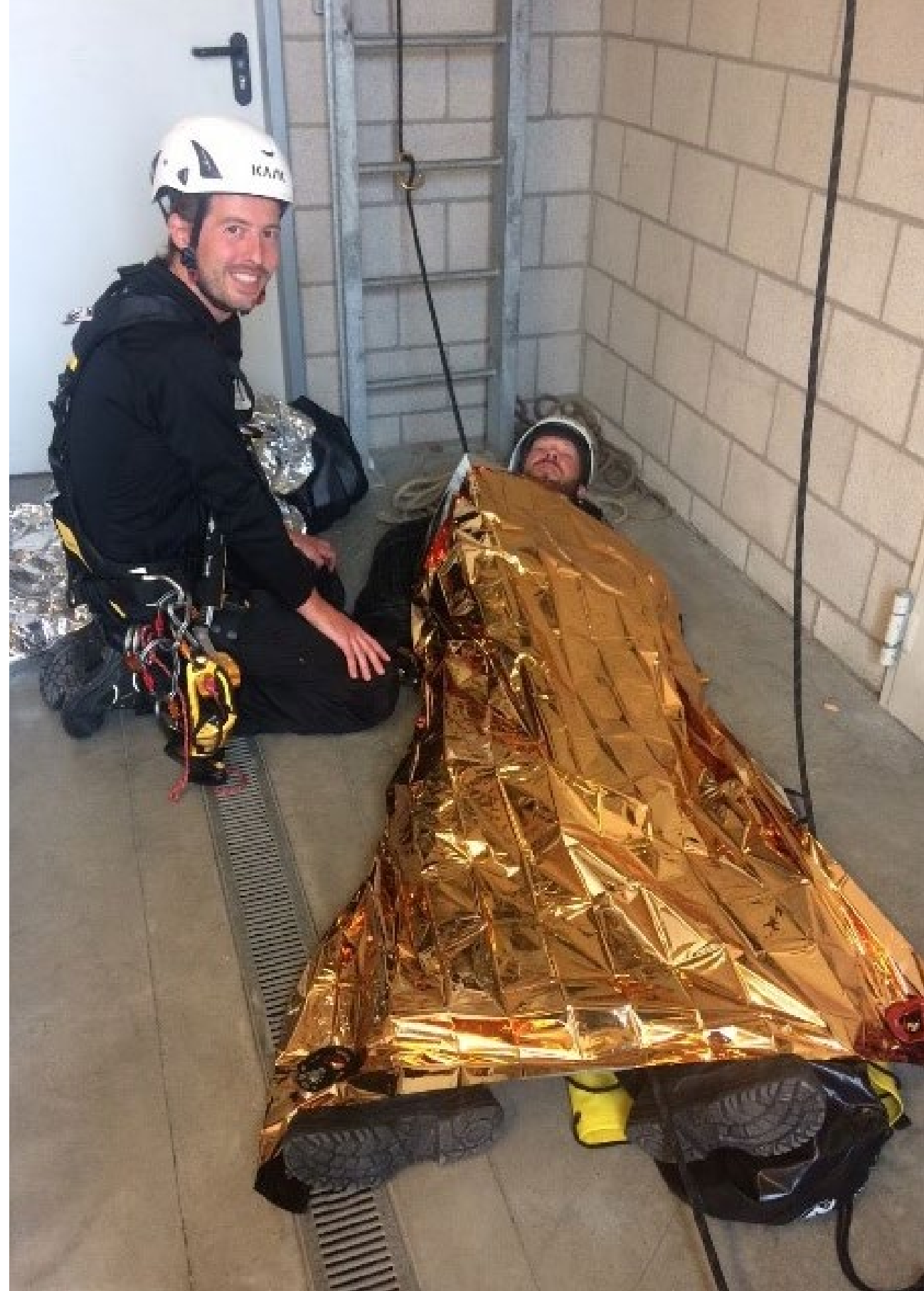

6

Preventie en veiligheid

6.1 Veiligheidsbeleid van Monumentenwacht

Gezien de doorgedreven inspecties tot de moeilijk bereikbare plaatsen toe (zoals kruipkelders, zolders, daken, goten, torens enz...), en het regelmatige gebruik van industriële touwtechnieken, spreekt het voor zich dat veiligheid een belangrijk aspect is voor Monumentenwacht. Tot 2014 werd het veiligheidsbeleid van de 5 provinciale monumentenwachtverenigingen volledig gecoördineerd door de koepel Monumentenwacht Vlaanderen vzw onder aansturing van de preventieadviseur Eric De Bleser. Met de inkanteling van 4 van de 5 verenigingen in 2014 en omvorming van MoWa West-Vlaanderen naar een APB is daar verandering in gekomen (zie jaarverslag 2014) maar blijven de principes wel overeind staan. De provinciale preventieadviseurs zijn rechtstreeks verantwoordelijk voor het preventie- en veiligheidsbeleid van de monumentenwachten, voor het APB is dat de interne preventieadviseur (zie verder).

Niettemin is er, door de heel eigen werking van Monumentenwacht met een aantal specifieke risicofactoren zoals werken op grote hoogtes, een nauwe samenwerking nodig met de koepel en zijn preventieadviseur dat uitmondt in een afsprakennota en een periodiek overleg (zie punt 6.2). De provinciale preventieadviseurs die weinig vertrouwd zijn met de materie van industriële touwtechnieken kunnen aldus beroep doen op de expertise ter zake van de preventieadviseur van de koepel.

Een sleutelinstrument voor deze interprovinciale samenwerking vormt een afsprakennota opgemaakt en goedgekeurd door de 5 provinciale monumentenwachtverenigingen, om de onderlinge relaties duidelijk af te spreken. Met deze nota engageren zij zich om het veiligheidsbeleid van Monumentenwacht verder te zetten. Hetzelfde geldt voor het Globaal Preventieplan (GPP) dat door de preventieadviseur van de koepel is opgesteld en tegelijk kan gelden als GPP of het kader van het veiligheidsbeleid voor de provinciale monumentenwacht-organisaties. Dit plan is een algemeen kader voor een meerjarige preventie- en veiligheidsbeleid bij Monumentenwacht. Daaruit komen dan de jaarlijkse actieplannen (JAP) voort. Deze twee documenten zijn dan ook formeel goedgekeurd door de Raad van Bestuur van het APB in februari 2015. Het algemene wettelijke kader ten slotte is de wet Welzijn op het Werk van 4/8/1995 en alle daaruit voortvloeiende wetwijzigingen en uitvoeringsbesluiten.

Een aantal concrete acties en maatregelen vormen de ruggengraat van het veiligheidsbeleid van Monumentenwacht:

- _ degelijke opleiding in industriële touwtechnieken en regelmatige training ervan
- _ syllabus touwtechnieken die periodiek geactualiseerd wordt
- _ onthaal van nieuwe medewerkers en kennismaking met het veiligheidsbeleid
- _ kwaliteitscontrole bij aankoop van PBM's en CBM's (persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen), indienststellingen en jaarlijkse keuringen
- _ de veilige uitrusting van de werkposten en de dienstvoertuigen inclusief EHBO-middelen
- _ brandpreventieve maatregelen van de arbeidsplaatsen
- _ de opmaak van veiligheidsinstructiekaarten voor veilig handelen in bepaalde situaties of met bepaalde werktuigen, toestellen of instrumenten
- _ de permanente evaluatie van alle vormen van arbeids- EHBO- en schierongevallen ter preventie van toekomstige ongevallen
- _ jaarlijks medisch onderzoek en andere controles door de arbeidsgeneesheer
- _ opvolging psycho-sociale aspecten op het werk
- _ opvolging documenten zoals arbeidsreglement, GPP, jaaractieplan, verslagen, risico-inventarisatie, ...

De klimtrainingen worden per provincie georganiseerd en omvatten 6 trainingdagen per jaar. Daaronder valt doorgaans een klimtraining met EHBO-technieken, gegeven door een gespecialiseerde docent. De wachters van MoWa West-Vlaanderen plannen zelf hun trainingdagen in gespreid over het jaar en zoeken geschikte locaties om deze uit te voe-

ren. Dit kan een object met toren zijn maar evengoed een indoor-locatie die daarop voorzien is zoals een brandweerkazerne of een klimzaal. De preventieadviseur van de koepel sluit minstens één keer per jaar aan zodat hij de evolutie van de wachters kan meevolgen en om nieuwe technieken of toestellen uit te proberen. Ook één keer per jaar gaat een klimtraining door in een goed uitgeruste professionele klimzaal in het Antwerpse (K2 profshop) waar uitgebreid kan geoefend worden op alle mogelijke situaties. De afspraak met de preventieadviseur van de koepel is dat er om de drie jaar een test afgenomen wordt om de klimvaardigheden van de wachters te evalueren. Dit is opnieuw gebeurd voor het merendeel van het West-Vlaamse team eind 2018.

Met het oprichten van het APB is wettelijk ook een IDPB of interne dienst voor preventie en bescherming op het werk geïnstalleerd met een interne preventieadviseur (IPA). Gezien de kleine schaal van de organisatie met 6 werknemers, komt dit erop neer dat de gedelegeerd bestuurder als IPA kan optreden na het volgen van een opleiding PA niveau III (zie jaarverslag 2014). Hij wordt hierin bijgestaan door de PA van de koepel en door de externe preventiedienst Securex waarbij het APB aangesloten blijft.

In de centrale databank is ook een tool ontwikkeld voor het bijhouden van ongevallen waarin enkele basisgegevens ingevoerd kunnen worden (datum, plaats, aard van het ongeval, betrokkenen, gevolgen enz ...). Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen vier soorten ongevallen:

- _ een arbeidsongeval aan te geven bij de verzekering (en soms aan de sociale inspectie ingeval van een zwaar ongeval)
- _ een EHBO-ongeval met lichte kwetsuren die zelf of met hulp van collega's of omstanders behandeld geweest is zonder werkverlet tot gevolg
- _ een schier-ongeval is een licht ongeval zonder kwetsuren en zonder werkverlet
- _ een (verkeers-)ongeval tijdens of naar en van het werk

Dit vormt de basis voor de besprekingen van ongevallen op het WoW (zie punt 6.3) en later de jaarlijkse rapportering aan de FOD WASO. In 2019 is voor het jaar 2018 opnieuw een volledig jaarverslag IDPB doorgegeven aan de FOD WASO (Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg). Dit gebeurt via een digitaal formulier downloadbaar via de website van deze federale overheidsdienst. Vanaf 2019 hoeft dit formulier niet meer afgedrukt en opgestuurd te worden naar de FOD WASO. Het volstaat om het ter beschikking te houden en te kunnen voorleggen in het geval van een eventuele controle.

Veel aandacht gaat daarbij terecht naar arbeidsongevallen. Bij Monumentenwacht West-Vlaanderen waren er in 2019 gelukkig geen arbeidsongevallen te noteren, enkel slechts 2 lichte 'ongevallen': iemand die een wespensteek bij een inspectie opgelopen had en een wachter die door een slechte traprede gezakt was. Sinds 2015 is er ook groeiende aandacht voor dergelijke schierongevallen en EHBO-ongevallen. Deze worden nauwlettender bijgehouden samen met andere soorten van ongevallen omdat die kunnen leiden tot echte of zwaardere ongevallen met grotere gevolgen.

6.2 Risico-analyse en digitalisering van veiligheidsmaatregelen

Bij elk object of te inspecteren gebouw zijn in de centrale databank een aantal velden voorzien voor het bijhouden van de risico's als een beperkte vorm van risico-inventarisatie (RI). Dit houdt concreet in dat een categorie van risicoklasse moet opgegeven worden: 1. laag risico of 2. gemiddeld risico (o.a. gebruik van ladders) of 3. hoog risico (o.a. gebruik van touwtechnieken). Eventueel kan tijdelijk ook 'onbekend' opgegeven worden maar dit wordt best zoveel mogelijk vermeden. De inschatting daarvan gebeurt volledig door de bouwkundige wachter en soms aanvullend door een interieurwachter. Alternatief kan er ook een risicopercentage ingevuld worden. Er zijn ook velden voorzien voor eventuele aanwezigheid van al dan niet genormeerde ladderhaken, de inspectieduur en een vrij veld voor allerlei opmerkingen. Daar kan de wachter meer detailinformatie kwijt of aandacht vestigen op specifieke risico's verbonden aan dit gebouw. Ook is er de mogelijkheid om documenten toe te voegen zoals dakenplannen met aanduiding van de risicopunten. Tenslotte is er een knop voorzien waar werkinstructies inzake veiligheid uit een lijst kunnen opgehaald worden.

Er zijn in het verleden lange discussies gevoerd binnen Monumentenwacht hoe de risicoanalyse gedetailleerder kan gebeuren aan de hand van een uitvoerige lijst van risicofactoren. Sommigen gebruiken een dakenplan waarop de concrete risicopunten in een gebouw aangeduid worden. Probleem is dat dergelijke uitvoerige vormen van risicoanalyse nauwelijks toegepast worden wegens te omslachtig en moeilijk vol te houden. Bovendien evolueren de risico's permanent, zeker van een historisch gebouw dat sterker aan verval onderhevig is. Een echte goede risicoanalyse kan eigenlijk pas ter plaatse tijdens een inspectie opgesteld worden terwijl het ook de bedoeling is om vooraf de risico's te kennen. Na een eerste inspectie kan de wachter al een goede RI invullen die daarna bij elke periodieke herhaalinspectie moet herzien en eventueel aangepast worden. Bij Monumentenwacht West-Vlaanderen is geopteerd om zeker al de risicoklasse in te voeren bij elk gebouw en deelgebouw en eventueel waar nodig aanvullingen of opmerkingen in het vrije veld of als bijlage toe te voegen.

Na een aantal documentvoorstellen voor een LMRA (last minute risk analysis) door een RI-werkgroep, is in de eerste helft van 2019 volop getest geweest door alle MoWa-teams. Uit de reacties van de wachters bleek dat het document te uitvoerig was en niet praktisch bij de voorbereiding of op inspectie. Daarnaast legden een paar teams vooral toe op dakenplannen waar met symbolen risico's aangeduid worden. Er was ook een combinatie van beide mogelijk. Ook in het West-Vlaamse team was er veel weerstand om met een LMRA aan de slag te gaan. Tegelijk doorkruiste ook de discussie dat wettelijk gezien industriële touwtechnieken enkel mochten toegepast worden als er geen volwaardig alternatief mogelijk is. Uiteindelijk is geopteerd naar een afgeslankte versie van LMRA waar de wettelijke bepalingen in een hanteerbaar checklist-formaat verwerkt zijn, gecombineerd met een aangevuld dakenplan. Het basisdocument wordt per object overlopen en ingevuld voor de inspectie, wordt aangevuld na een inspectie en daarna geactualiseerd

bij elke herhaalinspectie. Deze consensus omtrent de RI is uiteindelijk vanaf 2020 definitief toegepast met 3 componenten: 1. de basisaanduidingen in de databank, 2. de LMRA voor en na de inspectie en 3. risico-aanduidingen op het dakenplan. Deze combinatie zou toch voor een maximale RI-afdekking moeten zorgen.

6.3 Overleg Welzijn op het Werk (WOW)

Een rechtstreeks gevolg van de afsprakennota tussen de koepel en de 5 provinciale monumentenwachtverenigingen is een periodiek overleg van de 6 preventieadviseurs, meestal bijgestaan door een monumentenwachter uit elk team, aangesteld voor de praktische opvolging van preventie en veiligheid. Deze groep komt met de naam WoW (Welzijn op het Werk) minstens 3 keer per jaar samen. Ook in 2019 hebben drie vergaderingen plaatsgevonden (22 januari, 14 mei en 15 oktober) telkens in 'den Wolsack' te Antwerpen, in de kantoren van Monumentenwacht Vlaanderen vzw. Terwijl het WoW vroeger voorgezeten werd door de preventieadviseur van de koepel, is vanaf 2018 een beurtrol ingevoerd onder de 6 preventie-adviseurs inzake het voorzitten van de WoW-vergaderingen. De preventieadviseur van de koepel blijft instaan voor de uitnodigingen en de verslagen van het WoW. Er zijn ook hernieuwde vergaderafspraken gemaakt. De provinciale preventieadviseurs hebben sinds 2018 online toegang tot bepaalde onderdelen van de databank zoals de ongevallen-aangifte en materiaal.

Er zijn telkens een aantal vaste besprekingspunten die terugkeren:

- de arbeids- en andere ongevallen in elk provinciaal team
- de risicoanalyse: verdere ontwikkeling en implementatie
- nieuwe ontwikkelingen, aankoop en keuringen van PBM's
- de bespreking van de maandverslagen van de PA van de koepel
- de opvolging van het opleidingsprogramma en de klimtrainingen
- de opvolging van het JAP en de opmaak van het volgende jaaractieplan

Vooraf aan de uitwisseling en de bespreking van de ongevallen die desgevallend de afgelopen maanden in elke provinciale MoWa gebeurd zijn, wordt veel aandacht besteed omdat het van belang is om daaruit zoveel mogelijk preventieve maatregelen te formuleren. Opleidingen in de breedste zin van het woord is ook een vast item waarbij concrete afspraken gemaakt worden welke, waar, wanneer en voor wie. Anderzijds is er uiteraard ruimte voor variabele onderwerpen en nieuwe ontwikkelingen of uitdagingen. Dit is ook informeel een belangrijk overleg om met de preventie-adviseurs van andere provincies van gedachten te wisselen. Terwijl in 2017 in het WoW veel aandacht gegaan is naar onthaal van nieuwe medewerkers in diverse provinciale teams, konden de geactualiseerde documenten verder actief door gebruikt worden met de personeelsswissels in 2019. Zo hebben de nieuwe collega's Benjamin Verstringe en Hilke Tuezney de onthaalbrochure, het stroomdiagram met het opleidingsprogramma ontvangen bij indiensttreding en heeft daartoe een aangepast formulier ondertekend voor ontvangst.

Er is gebleken dat een aantal leidinggevendenden van provinciale teams te weinig vertrouwd zijn met het veiligheidsbeleid en de complexiteit aan verantwoordelijkheden en verplichtingen die eruit voortvloeien. Daarom is een eendaagse opleiding preventie en veiligheid voor de 'hiërarchische lijn' doorgegaan in februari 2019. De reacties nadien waren unaniem positief, voor een aantal mensen helemaal nieuw, voor anderen een goede opfrissing.

De meeste energie in de WoW-vergaderingen ging naar de harmonisatie van een bruikbaar instrument voor risicoanalyse (zie voorgaand punt 6.2). In 2019 is geen tweedaagse uitwisseling klimtechnieken en laddergebruik plaatsgevonden omdat dit tweejaarlijks georganiseerd (zie jaarverslag 2018). Volgende editie is gepland in 2020.

6.4 PBM's, klimuitrusting en keuring materiaal

Om de inspecties veilig, verantwoord en deskundig te kunnen uitvoeren is een goede uitrusting van belang. De monumentenwachters beschikken over een volledige uitrusting inspectie- en klimmateriaal dat zoveel mogelijk in hun inspectiewagen bewaard wordt. Dit omvat zowel arbeidsmiddelen zoals ladders, meettoestellen, lampen, fototoestel, laptop enz... als persoonlijke beschermingsmiddelen of PBM's zoals werkkledij met helm en aangepaste schoenen ook een klimharnas op maat en een volledige klimuitrusting met musketons, katrollen, beveiligingsapparaat, touwen, vanglijnen e.d.m.

In een apart bestand wordt lijstmatig per wachter bijgehouden wie over elke PBM's beschikt inclusief nummers en foto's. Ook afgevoerde PBM's worden er bijgehouden. Bij de aankoop van nieuw materiaal en het afvoeren van oud materiaal wordt deze lijst uiteraard aangepast. Op elke PBM wordt hetzelfde volgnummer uit deze lijst gegraveerd zodat alles traceerbaar is. Sinds de ingebruikname van iMaks is er een nieuwe digitale tool ontwikkeld om alle PBM's individueel bij te houden. In de loop van 2018 en 2019 zijn heel wat PBM-gegevens van het West-Vlaamse team die nog in gebruik zijn in deze databank opgenomen met dank aan de preventieadviseur van de koepel.

Ingevolge de wetgeving dient dit materiaal aan de veiligheidsnormen te voldoen. In eerste instantie is bij aankoop een advies van de PA van de koepel nodig die al dan niet groen licht geeft voor aankoop. Voor een veilig gebruik van bepaalde arbeidsmiddelen zijn veiligheidsinstructiekaarten (VIK) nodig. Dit laatste is bij Monumentenwacht zelden nodig.

Essentieel is dat de PBM's jaarlijks gekeurd worden om na te gaan of die nog voldoen aan de veiligheidsnormen. Dit gebeurt door een externe gespecialiseerde firma (Vincotte) onder coördinatie van de PA van Monumentenwacht Vlaanderen. Het is immers van belang dat de keuring in de 5 provinciale MoWa's uniform op eenzelfde manier uitgevoerd wordt. Voor West-Vlaanderen kwam op 21 oktober 2019 een keurder langs die alle PBM-klimmateriaal maar ook de ladders en touwen heeft geïnspecteerd. Alle materiaal wordt dan verzameld en opengelegd zodat de keurder vlot alles kan controleren. Er is een keuringsverslag opgesteld waarvan de PA van de koepel ook een kopie ontvangen heeft. In 2019 zijn touwen van meer dan 10 jaar oud afgekeurd en dus buiten gebruik gesteld om nieuwe touwen aan te kopen. Er is een veiliger type van musketon uitgetest (in 3 handelingen openen in plaats van 2), er is een vouwsteiger aangekocht en klimmateriaal en bandlussen voor de nieuwe wachters Benjamin en Hilke.

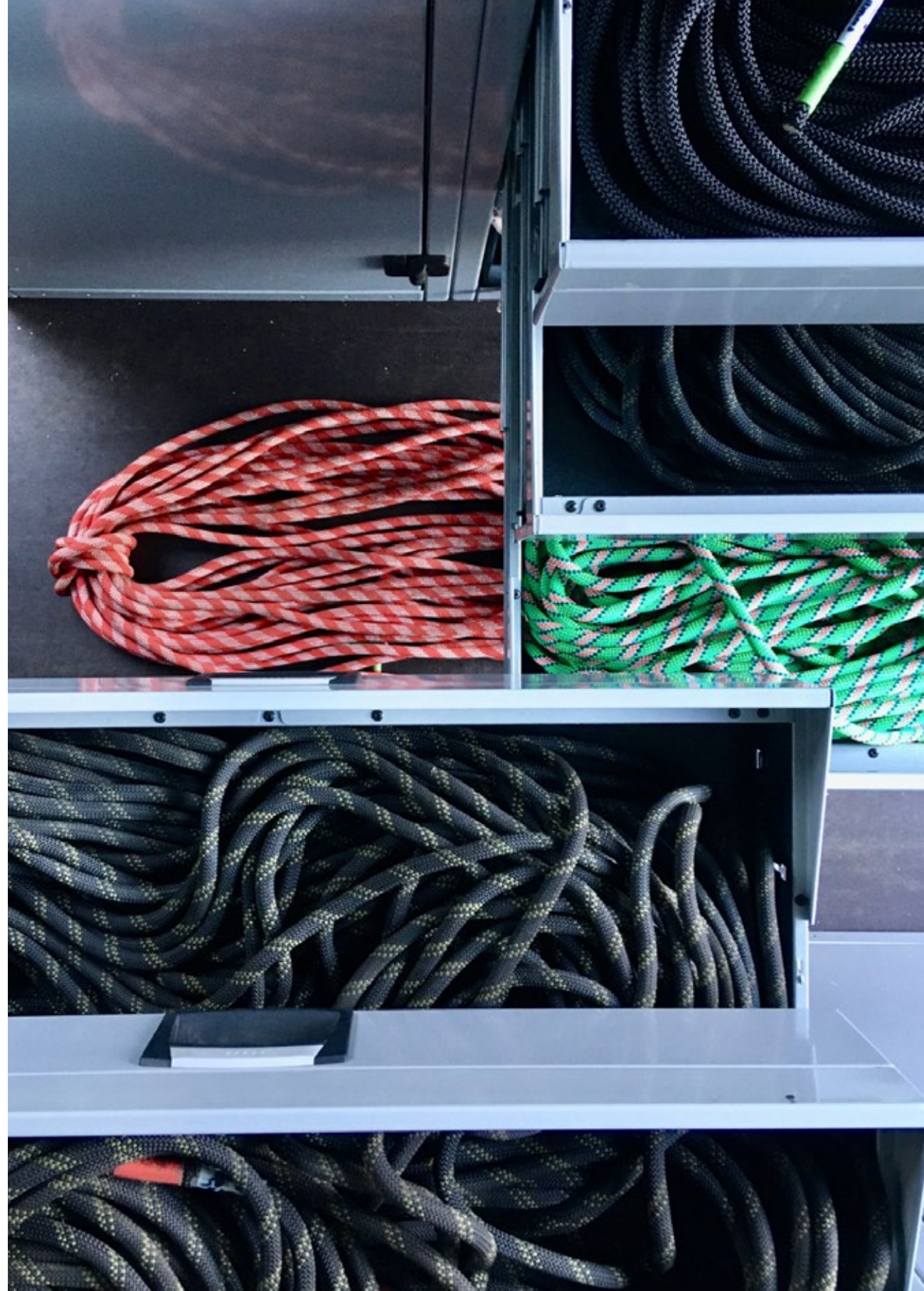
6.5 EDPB en relatie provinciale IDPB

Naast het eigen preventiebeleid en dat van de koepel, zijn er nog twee belangrijke relaties op vlak van veiligheid. Zoals wettelijk verplicht is Monumentenwacht West-Vlaanderen apb aangesloten bij een externe preventiedienst of EDPB met name Securex. Naast een algemene begeleiding verzorgt de EDPB bepaalde specifieke veiligheidsopdrachten

waarvoor zij de expertise in huis heeft zoals arbeidsgeneesheren, psychologen en preventieadviseurs niveau I en II. Securex heeft ook een breed vormingsaanbod inzake preventie en veiligheid.

Een eigen verantwoordelijkheid van het APB is het jaarlijks medisch onderzoek waaraan de wachters onderworpen zijn omwille van een veiligheidsfunctie. Alle wachters brachten in februari een bezoek aan de arbeidsgeneesheer van Securex en hebben hun attest ontvangen dat ze geschikt zijn voor het werk. Bij indiensttreding hebben nieuwe collega's zich ook aangemeld bij de arbeidsgeneesheer en ook zij zijn direct geschikt bevonden om de veiligheidsfunctie van monumentenwachter uit te oefenen. Normaalgezien voert het EDPB ook jaarlijks een bezoek uit aan de werkplaatsen wat ook in 2019 niet hernomen is. Een preventieadviseur van Securex komt dan langs in de vaste kantoren in Filiaal 1 te Sint-Andries. Misschien was dit niet nodig geacht omdat er in 2015 geen opmerkingen waren.

Aangezien Monumentenwacht West-Vlaanderen gehuisvest is in provinciale gebouwen (provinciehuis Boeverbos, Filiaal 1 te Sint-Andries Brugge), is er ook een relatie met de interne preventiedienst en de PA van het provinciebestuur. Zij staan in voor de jaarlijkse veiligheidscontrole van de werkplaatsen en de brandveiligheid in het bijzonder. Voor de brandbestrijdingsploeg van Filiaal 1 is per verdieping een verantwoordelijke aangeduid waaronder ook voor de tweede verdieping waar Monumentenwacht kantoor houdt. Het plaatsbezoek aan Filiaal 1 door de provinciale preventieadviseur, delegaties van de vakbonden en de arbeidsgeneesheer vond naar jaarlijkse traditie opnieuw plaats in maart 2019. Daarbij werd een risicolijst van het voorgaande jaar overlopen alsook een nieuwe risicoanalyse van de arbeidsplaatsen. Het gebouw wordt dan wel in zijn geheel beschouwd, niet enkel de verdieping waar Monumentenwacht gehuisvest is. Er zijn geen belangrijke opmerkingen voor de verdieping met de kantoren van MoWa gesignaleerd.

7

Monumentenwacht Vlaanderen vzw

7.1 Raad van Bestuur en Algemene Vergadering

Na het bestuursakkoord met de Vlaamse overheid afgesloten in mei 2013, werden de vijf provincies vanaf 2014 de rechtstreeks aansturende organisaties van Monumentenwacht en vormen zij de Raad van Bestuur van de koepel die het statuut van VZW behouden heeft. De Raad van Bestuur bestaat uit de gedeputeerden bevoegd voor erfgoed van de 5 provincies, geassisteerd door de 5 provinciale directeurs van dezelfde beleidsmateries. Dit is zo gebeven na de overdracht van de bevoegdheid cultuur naar de Vlaamse overheid in januari 2018. De Algemene Vergadering bestaat uit dezelfde samenstelling aangevuld met een vertegenwoordiger van de VVP, de Vereniging van Vlaamse Provincies. Dit gebeurt nog steeds onder voorzitterschap van de heer Luc Lemmens, gedeputeerde van de provincie Antwerpen.

Het bestuursakkoord is afgelopen eind 2019 zonder verlenging of herziening van afspraken. De Vlaamse overheid betwist de provinciale bevoegdheid over Monumentenwacht echter niet. Na de transitie van de bevoegdheid cultuur naar de Vlaamse overheid in 2018 is de bevoegdheid over onroerend erfgoed, en dus ook Monumentenwacht, als een grondgebonden materie bij de provincies gebleven.

Na de verkiezingen van oktober 2018 zijn enkele wijzigingen doorgevoerd enerzijds door de halvering van de provincieraad en deputatie en anderzijds door de herverdeling van bevoegdheden onder de nieuw verkozen en aangestelde gedeputeerden. Bij gevolg is de samenstelling van de Raad van Bestuur van Monumentenwacht Vlaanderen deels veranderd:

- _ Luc Lemmens, gedeputeerde provincie Antwerpen en voorzitter
- _ Tom Dehaene, gedeputeerde provincie Vlaams-Brabant
- _ Igor Philtjens, gedeputeerde provincie Limburg
- _ Annemie Charlier, gedeputeerde provincie Oost-Vlaanderen
- _ Sabien Lahaye-Battheu, gedeputeerde provincie West-Vlaanderen

De B-commissie erfgoed van de VVP vormt tegelijk de Raad van Bestuur van Monumentenwacht Vlaanderen en is twee keer samengekomen in 2019 met aansluitend een algemene vergadering. Op de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van 25 februari 2019 zijn de jaarrekening 2018 met het commissarisverslag en het jaarverslag 2018 goedgekeurd alsook het actieplan en de begroting voor 2019. Tenslotte kwam de verhoging van de provinciale dotaties met 7.000 euro per jaar aan bod waarover nadien een beslissing genomen is (zie hierna).

Op de Raad van Bestuur van 16 september 2019 is het ontwerp en de financiering voor samenwerkingsovereenkomst met het Agentschap Onroerend Erfgoed besproken waarin de heroriëntering van Monumentenwacht in de richting van meer monitoring van het erfgoed in Vlaanderen opgenomen is (zie verder punt 7.5). Na aanstelling van de nieuwe minister voor Onroerend Erfgoed, volgde daarop ook nog een uitzonderlijke bijeenkomst op 29 november 2019 waar de stand van zaken voor de financiering van deze monitoringsopdracht besproken is.

De financiering van de basisopdracht van de koepel Monumentenwacht Vlaanderen vzw verloopt sinds 2014 rechtstreeks door de provincies. Elke provincie betaalt een vaste jaarlijkse bijdrage, eerst in verhouding tot het aantal wachters hetgeen afgesproken is in de Algemene Vergadering van februari 2014. Later is deze verhouding verlaten voor een vaste bijdrage die voor alle provincies gelijkgetrokken is naar 80.000 euro (zie jaarverslag 2017) dat als een nominatieve subsidie op de begroting van elke provincie ingeschreven staat. Ook de initiële uitbetaling in twee schijven (voorschot in het voorjaar en saldo in het najaar) is verlaten, de subsidie voor de koepel wordt vanaf 2019 in één keer uitbetaald. Ondertussen is bij de aanvang van een nieuwe legislatuur het bedrag ook opgetrokken naar 87.000 euro per provincie, een inhaaloperatie van indexaties na 5 jaar.

De hoofduitgave van de koepel bestaat immers uit loonkosten die jaarlijks indexeren. Dit vaste bedrag is nu in het meerjarenplan 2020-25 opgenomen door elke provincie.

De relatie tussen Monumentenwacht Vlaanderen vzw en de vijf provinciale monumentenwacht verenigingen is vastgelegd in een afsprakennota (het vroegere protocol) dat in 2014 in alle provincies en ook in het APB goedgekeurd is (zie jaarverslag 2014). Dit document blijft de formele binding tussen de zes organisaties en omvat de hoofdtaken van Monumentenwacht, de opdracht van de koepel en de taken van de provinciale monumentenwachtorganisaties. Het document wordt geactualiseerd voor de nieuwe legislatuur 2019-2024 en zal voorgelegd worden aan de respectievelijke deputaties voor goedkeuring.

7.2 Dagelijks Bestuur en de A-commissie Erfgoed

Het dagelijks bestuur vormt het kloppend hart dat de algemene werking van Monumentenwacht Vlaanderen van nabij opvolgt en beleidsmatige voorstellen voorlegt aan Raad van Bestuur. Deze groep bestaat uit de verantwoordelijken voor (onroerend erfgoed) uit de 5 provincies, de directie van Monumentenwacht Vlaanderen en een afgevaardigde van de VVP.

- _ Tijn Vereenooghe en Tina Vandendurpe, directie van Monumentenwacht Vlaanderen vzw
- _ Alban Pols, stafmedewerker van de VVP
- _ Joke Bungeneers, stafmedewerker erfgoed provincie Antwerpen
- _ Sandro Claes, stafmedewerker erfgoed provincie Limburg
- _ Jo Rombouts, stafmedewerker erfgoed provincie Oost-Vlaanderen
- _ Nele Decuyper, stafmedewerker erfgoed provincie Vlaams-Brabant (tot november 2019)
- _ Reinoud Van Acker, coördinator Monumentenwacht West-Vlaanderen apb

Na een selectieprocedure is Tijn Vereenooghe aangesteld tot coördinator van Monumentenwacht Vlaanderen vzw vanaf februari 2018 in opvolging van Manoëlle Verbeeck. De initiële 3/5 (om financiële redenen – zie jaarverslag 2018) is in het voorjaar van 2019 omgezet naar een verhoogde tewerkstelling van 4/5 in combinatie met de 4/5 van de zakelijke leiding Tina Vandendurpe. Tijn bereidt samen met Tina telkens de bestuursvergaderingen voor, maakt de uitnodigingen met agenda op en zorgt voor de uitvoering van genomen beslissingen.

Het dagelijks bestuur vergadert in principe tweemaandelijks de eerste woensdag van de maand, behalve in de zomermaanden. Dat resulteerde in 2019 uitzonderlijk in 9 vergaderingen (9 januari, 13 maart, 8 en 21 mei, 12 juni, 28-29 augustus, 11 september, 16 oktober en 13 november). Wegens de intensiteit voor de hernieuwde focus van het

agentschap op monitoring hebben twee bestuursvergadering samen met het IPO plaatsgevonden in juni en september evenals een tweedaags conclaaf in Leuven eind augustus (zie verder punt 7.5). Door de beperkte vergaderfrequentie van de Raad van Bestuur (2 keer per jaar), is in de praktijk het gewicht meer op het dagelijks bestuur komen te liggen. Zodat alle aspecten van de werking van Monumentenwacht komen aan bod, in eerste instantie de zakelijke kant zoals financiën en personeel, begroting, jaarrekening, jaarverslag en dergelijke alsook de praktische werking, rapportagesoftware en nieuwe ontwikkelingen.

Het is een belangrijk overleg geworden van de vijf leidinggevenden van de provinciale monumentenwachtverenigingen en de twee interprovinciale organisaties met name de koepel en de VVP waarbij telkens een constructieve uitwisseling en bespreking van voorstellen plaatsgrijpt. Ook heel wat inhoudelijke zaken, wetgeving, communicatie en allerlei projecten worden besproken. In 2019 ging veel aandacht en energie naar de hernieuwing van de samenwerking met de Vlaamse overheid en de hernieuwde focus op monitoring door het agentschap Onroerende Erfgoed, inclusief een tweedaags conclaaf van Dagelijks Bestuur met het IPO (zie verder punt 7.5).

Aansluitend op het Dagelijks Bestuur van Monumentenwacht wordt in een tweemaandelijks ritme ook de A-commissie Erfgoed van de VVP georganiseerd omdat de verantwoordelijken voor erfgoed in elke provincie ook verantwoordelijk zijn voor de provinciale monumentenwachten (zie jaarverslagen 2017-18). Op deze vergaderingen is de koepel dan wel niet aanwezig maar komt Monumentenwacht wel aan bod als belangrijk onderdeel van het provinciale erfgoedbeleid. Andere erfgoedmateries die interprovinciaal relevant zijn, worden besproken zoals: religieus erfgoed en de problematiek herbestemming kerken, de relatie tot Regionale Landschappen en IOED's (intergemeentelijke onroerend erfgoeddiensten), Open Monumentendag en de relatie tot Herita enz... In 2019 ging in de A-commissie Erfgoed veel aandacht naar het hernieuwde erfgoedbeleid in elke provincie voor de volgende legislatuur 2019-24 na de installatie van een nieuwe provincieraad en deputatie.

7.3 Interprovinciale werkgroepen

Op operationeel niveau zijn er interprovinciale werkgroepen actief met betrekking tot specifieke deelopdrachten van Monumentenwacht Vlaanderen. Elke werkgroep wordt aangestuurd door een adviseur van de koepel afhankelijk van de specifieke expertise of door de directie van de koepel zelf. Idealiter vergadert elke werkgroep per kwartaal of gemiddeld 3 keer per jaar. Het gaat om:

Het IPO of interprovinciaal overleg is van oudsher een belangrijk forum van de hoofdmonumentenwachters of de personen die de wachters direct aansturen en dus zeer goed op de hoogte zijn van de praktische werking op het terrein. Deze werkgroep vergadert onder leiding van de directie van de koepel Tijn Vereenooghe en Tina Vandendurpe en daarin

zetelen Erik Müller (Antwerpen), Carolien Goeleven (Limburg), Filip Kint (Oost-Vlaanderen), Els Deconinck (Vlaams-Brabant). Voor West-Vlaanderen neemt na enkele wissels, Patrick Declercq de vertegenwoordiging in het IPO waar. Allerlei praktische en operationele zaken inzake de dagelijkse werking komen er aan bod, zoals inspecties, rapportage, databank, abonnees, transport, materiaal, uitrusting, publicaties enz ... In het IPO worden dikwijls praktische voorstellen voorbereid die naar het dagelijks bestuur doorschuiven of omgekeerd worden er opdrachten vanuit het dagelijks bestuur naar het IPO toegeschoven. Het IPO is ook een belangrijk platform van waaruit allerlei kleine en grote afspraken en beslissingen aan de werkvloer doorgegeven worden. Het is de bedoeling van de nieuwe coördinator om IPO en DB meer naar elkaar toe te brengen. In 2019 hebben 3 gezamenlijke vergadering plaatsgevonden vooral over de hernieuwde monitoring-opdracht van het agentschap en heroriëntering van de Vlaamse 3 opdrachten (zie verder punt 7.5). Het IPO vergadert tweemaandelijks en is 5 keer samengekomen in 2019 (op 22 januari, 4 maart, 6 mei, 3 juli en 19 november) en heeft daarnaast nog twee keer samen met het DB vergaderd (12 juni, 28-29 augustus en 11 september).

Het BO of bouwkundig overleg bestaat uit een delegatie van monumentenwachters bouwkunde, één uit elke provincie (voor West-Vlaanderen Peter Desmet), voorgezeten door de adviseur bouwkunde Birgit Van Laar. Het BO behandelt specifieke bouwkundige items en problematieken waarmee de wachters geconfronteerd worden tijdens hun inspecties op het terrein en de opmaak van hun rapporten en de contacten met de abonnees. Periodieke bespreekpunten zijn ook het vormingsaanbod en ook de publicaties die verder uitgewerkt worden alsook de evolutie in de rapportagesoftware Maksbo. Aansluitend is er soms een Maksbo-werkgroep. Het aantal BO-vergaderingen beperkte zich in 2019 tot 3 keer (19 februari, 26 juni en 18 november).

Het IO of interieuroverleg is een forum voor de monumentenwachters interieur (voor West-Vlaanderen Brecht Lagae en Sara Huycke) voorgezeten door de adviseur interieur Hilde Wouters. Het IO is het equivalent van het BO wat inspecties en rapportage van historische interieurs betreft. Heel wat expertise die hier verzameld en uitgewisseld wordt, probeert men zoveel mogelijk te kanaliseren naar allerlei adviserende en informerende publicaties zoals de gekende reeks onderhoudsbrochures. Ontwikkeling van het opleidingsaanbod is een constante. Met het aantreden van de interieuradviseur Hilde Wouters vanaf 2018 is dit overleg opnieuw geactiveerd met 2 vergaderingen in 2019 (17 januari en 12 september). Er is een opleidingsprogramma ontwikkeld voor de vele nieuwe interieurwachters en een uitwisseling onder ervaren en nieuwe wachters. Ook is Hilde Wouters in WV in oktober 2 dagen mee op inspectie geweest.

Het WoW of veiligheidsoverleg beoogt de afstemming van de vijf provinciale preventieadviseurs (PA) geassisteerd door een monumentenwachter uit elke provincie onder leiding van de PA van de koepel Eric De Bleser. Zie hoofdstuk 6.3.

Het ICT- en administratief overleg brengt de administratief verantwoordelijken van elke provinciale MoWa samen (voor West-Vlaanderen Stefaan Carlier), aangestuurd door de ICT-verantwoordelijke Gert Van Helleputte. Gesprekspunten zijn o.a. de centrale databank met het beheer van het leden- en objectenbestand, planning en opvolging van inspecties en rapporten, boekhouding en facturatie en allerlei administratief-financiële onderwerpen.

Na de oprichting in 2016, continueerde de werkgroep Maksfun met betrekking tot inspecties van funerair erfgoed en begraafplaatsen zijn activiteiten in 2019. Voor West-Vlaanderen is dit Alex Hoornaert die deze vergaderingen bijwoont. Tenslotte is er ad hoc een molenoverleg plaatsgevonden op 7 mei omwille van de zeer specifieke aanpak en expertise, met de molendeskundigen uit elke provincie (voor West-Vlaanderen Brecht Lagae en Alex Hoornaert).

7.4 Centrale databank en rapportagesoftware

Automatisering van de werking en het bijhouden van allerlei data is van bij de opstart van Monumentenwacht een aandachtspunt geweest. Het belang van informatiebeheer en de daaraan verbonden technologie is in de loop der jaren alleen maar toegenomen. Een belangrijke schakelfunctie bij Monumentenwacht Vlaanderen daarin is de adviseur informatica Gert Van Helleputte. Als ICT-verantwoordelijke coördineert hij het informatiebeheer en de ICT-ontwikkelingen voor de 5 provinciale monumentenwachten.

Een hoofdonderdeel van het informatiebeheer is de centrale databank waarin alle data en gegevens vanuit de 5 provincies en van de koepel bijgehouden worden omtrent de gebouwen, abonnees, inspecties, planningen, facturaties, rapportages, administratie, veiligheid, enz Eind 2016 is de overgang gemaakt van een Citrix-omgeving naar een toekomstgerichte, gebruiksvriendelijke en duurzame werkomgeving, meer bepaald een webbased databank-omgeving, genaamd iMaks (Internet Monumentenwacht Algemeen Kwaliteitszorg Systeem). Op het Admin-ICT-overleg (zie 7.3) worden de verdere ontwikkelingen van iMaks verder besproken met suggesties voor verbeteringen, dit alles onder coördinatie van de ICT-manager van de koepel.

De werking van iMaks heeft verder zijn deugdelijkheid bewezen maar er staan nog steeds verbeteringen klaar om uit te voeren. Niettemin werken de basisfuncties van iMaks voldoende om als dagelijks instrument te gebruiken.

Voor de opmaak van rapporten is er aparte software in ontwikkeling zowel voor interieur (Maksin) als voor bouwkunde (Maksbo). Doel is een geautomatiseerd rapportagesysteem in databankvorm. Zie ook onze vorige jaarverslagen en het jaarverslag van Monumentenwacht Vlaanderen vzw. De rapportage voor interieur is in de loop van 2019 over een andere boeg gegooid: omdat 3 provincies er niet mee werkten, de software-ontwikkeling al een tijd niet evolueerde en er meerdere nieuwe interieurwachters in dienst gekomen

zijn in 2018-2019, is besloten om geen energie meer te stoppen in Maksin en dit te verwerken in een integrale registratiesoftware.

Vanuit de denkoefeningen om Maksbo open te trekken voor specifieke objecten zoals molens of grafmonumenten, leek het de beste oplossing om alle rapportage-behoeften in één softwarepakket te integreren in plaats van diverse producten parallel naast elkaar te ontwikkelen. Het vergt wel een grote aanpassing van Maksbo vooral om diverse rubriekenlijsten op te maken, maar na een eerste aftoetsing bij de leverancier bleek dit haalbaar. Daarbij zijn er de nodige garanties gegeven dat er voor de gebruikers van Maksbo niets verandert of dat zij daar geen technische nadelen zouden van ondervinden. In de loop van 2020 wordt de verdere integratie van alle rapportagesoftware op de sporen gezet en dit onder een nieuwe naam MoRA (Monumentenwacht Rapportage Applicatie). Deze evolutie impliceert immers dat de naam Maksbo (specifiek voor bouwkunde) de lading niet meer dekt.

Binnen het West-Vlaamse team van wachters bouwkunde was najaar 2018 afgesproken dat iedereen zou wachten met de toepassing van Maksbo (of een equivalent). Hoewel Maksbo stabiel is geworden blijven voor het West-Vlaamse team te veel bezwaren om er voluit voor te gaan. Er wordt gewerkt met een alternatief voorstel van rapportjabloon opgemaakt met eenzelfde lay-out als Maksbo. En tegelijk worden ook de conditiescores en verkorte posten in Maksbo ingevoerd zodat een minimum aan gegevens geregistreerd per inspectie staan. Ook het rapport met dakenplan komt uiteraard in de centrale databank terecht. Ondertussen blijven de nieuwe wachters ook een opleiding in Maksbo krijgen. Het is zeker geen definitieve situatie maar hopelijk op termijn omkeerbaar als iedereen er klaar voor is. Op overlegmeetings met een delegatie van de koepel eind 2019 en begin 2020 zijn de West-Vlaamse verzuchtingen nog eens op een rijtje gezet met de bedoeling om dit mee te nemen in de nieuwe ontwikkelingen naar een geïntegreerde registratiesoftware. Toevallig bleek dat de wensen van de interieurwachters naar meer structuur en houvast in de rapporten in dezelfde lijn liggen zodat dit perspectieven biedt om West-Vlaamse behoeften mee te nemen in een integrale ontwikkeling.

7.5 Naar een hernieuwde samenwerking met de Vlaamse overheid

Als gevolg van het bestuursakkoord met de Vlaamse overheid van mei 2013, zijn er drie specifieke opdrachten die Monumentenwacht uitvoert naast de reguliere dienstverlening en kernopdracht. Het betreft: Monumentenwacht Varend Erfgoed (VE), Monumentenwacht Archeologisch patrimonium (= MAP) en Meerjarenonderhoudsplan en Kostprijsindicatie (= MOP/KPI). Deze drie specifieke opdrachten vallen onder de verantwoordelijkheid van de koepel Monumentenwacht Vlaanderen en werden al die jaren behartigd door gespecialiseerde adviseurs. Daarvoor ontving de koepel een dotatie van de Vlaamse overheid die initieel 300.000 euro bedroeg maar na een besparing van 10% vanaf 2015 verlaagd is tot 271.000 euro. Om deze subsidie te kunnen ontvangen sluit de koepel jaar-

lijks een resultaatverbintenis af met het Agentschap Onroerend Erfgoed die vanaf 2017 vervangen is door een meerjarenovereenkomst.

Omdat deze meerjarenovereenkomst afliep eind 2019, is begin dat jaar een toekomstvisie opgemaakt over een verlenging met hernieuwde aanpak zowel in het Dagelijks Bestuur als in het IPO. Dergelijke brainstormsessies zijn altijd moeizame discussies geweest enerzijds omdat deze opdrachten buiten de reguliere werking van MoWa vielen (zodat de provinciale teams er weinig voeling mee hadden) en anderzijds omdat het agentschap Onroerend Erfgoed steeds weer cijfermateriaal eiste en jarenlang de druk naar concrete resultaten opvoerde. Niettemin was het standpunt van het DB en van de directie van de koepel zelf, om deze Vlaamse subsidie niet zomaar te laten vallen, mede omdat de tewerkstelling van 4 adviseurs ervan afhing.

Toen het toekomstplan voor een heroriëntering op een overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed in maart voorgesteld werd, bleek opeens dat het agentschap het over een andere boeg gooide. De opdracht werd verlegd naar een hernieuwde focus op monitoring van het onroerend erfgoed in Vlaanderen. Het moeizaam opgestelde toekomstplan van Monumentenwacht werd daarbij genegeerd. Er was ook geen sprake meer van de 3 opdrachten VE, MOP-KPI en MAP. Monumentenwacht mocht daar zelf invulling aan geven maar alles bleef wel binnen hetzelfde pakket aan Vlaamse subsidie. Eén en ander was ingegeven door een insteeknota van het agentschap voor de nieuwe minister na de verkiezingen van mei 2019 waarbij de krijtlijnen voor een erfgoedbeleid voor een volgende Vlaamse legislatuur moesten uitgetekend worden.

Dit gaf een volledig andere wending aan de toekomst en Monumentenwacht moest zijn huiswerk van vooraf aan opnieuw beginnen. Anderzijds bood dit wel een unieke kans voor een volledige herbronning van de werking van MoWa in zijn totaliteit. Immers: focus leggen op monitoring betekent terug naar de kernopdracht van Monumentenwacht wat op zich een goede zaak is. Met de aanslepende discussies over de 3 bijkomende opdrachten is de aandacht 10 jaar lang daar steeds meer van weggeleden. Het agentschap verwacht daarbij wel zoveel mogelijk statistisch materiaal. Dit maakt dat de databank en registratiesoftware aan belang zullen winnen wat op termijn ook troeven kunnen zijn voor MoWa.

De daaropvolgende maanden is er heel intens gebrainstormd en overlegd in diverse platforms hoe Monumentenwacht dat zou aanpakken. Een moeilijke kwestie was immers: wat dient er te gebeuren met de 3 opdrachten VE, MOP-KPI en MAP? Voor MAP was de situatie nog het meest gunstig omdat het agentschap zelf aangaf dat op vlak van archeologie er grote behoefte was aan monitoring van beschermde archeologische sites in Vlaanderen. Daarnaast is de adviseur archeologie zich ook aan het toeleggen op onderhoud en monitoring van 'groen en houtig erfgoed' in een context van bij MoWa aangesloten objecten. Dat was vrij vlot te integreren in monitoring.

Anders lag het voor varend erfgoed. Inspecties voor varend erfgoed bleven beperkt en deze specifieke groep heeft meer behoefte aan netwerking en uitwisseling. De adviseur VE haakte in de loop van 2019 af zodat er niets anders op zat dan zijn overeenkomst te beëindigen omdat hij zich niet kon vinden in een nieuwe toekomstvisie. De leden VE blijven evenwel aangesloten bij MoWa en zouden verdeeld worden onder 3 provinciale teams (Limburg en Vlaams-Brabant hebben geen leden VE). Voor West-Vlaanderen gaat het om 7 vaartuigen hierna gesorteerd per ligplaats: de Mercator, de Avila en de Nele in Oostende, de Sans Aigreur en Léon-Joseph in Brugge, de Picora in Kortrijk en de Tordino in Beernem. Het zal een uitdaging worden om externe expertise varend erfgoed te vinden of in eigen team op te bouwen om de dienstverlening voor deze leden te garanderen. Een ad hoc opgerichte interprovinciale werkgroep neemt dit ter harte.

Ook voor het MOP of meerjarenonderhoudsplan met kostprijsindicatie KPI was de nieuwe focus geen evidentie. Met MOP-KPI kreeg een abonnee op zijn expliciete vraag, een overzicht van in te plannen onderhoudswerken over een periode van 20 jaar met daaraan verbonden ingeschatte kosten. Ondertussen waren er 2 deeltijdse adviseurs daarop actief namelijk Manoëlle Verbeeck die haar oude functie terug halftijds opgenomen heeft in 2018 aangevuld met deeltijdse adviseur Maria Hernandez. De achterstand in aanvragen was echter dermate opgelopen dat ook hier de stopzetting van deze dienstverlening de beste oplossing bleek. Lopende dossiers werden nog afgewerkt in 2019 en er zijn geen aanvragen meer mogelijk vanaf 2020. Aanvragers op de wachtlijst werden op de hoogte gebracht. Als alternatief werd een online-dienstverlening voor kostprijsberekening vooropgesteld wat onderdeel uitmaakt van een breder heroriënteringsplan.

Na aftoetsing van een eerste ruwe schets van toekomstplan voor monitoring met het agentschap werden alle puzzelstukken verzameld. Dit proces legde wel een zware mentale druk op de medewerkers van de koepel zodat er externe begeleiding nodig was om iedereen aan boord te houden. Onder begeleiding van een externe moderator is het denktraject afgesloten met een intense tweedaagse eind augustus in het centrum La Foresta te Vaalbeek bij Leuven van het DB met het IPO. Daarbij is ook een delegatie van de adviescommissie (raad der wijzen) uitgenodigd om input en feedback te geven, wat zeer waardevol bleek. Het resultaat was een coherent pakket aan onderdelen voor een toekomstvisie: Wat zijn de troeven en kerntaken van MoWa? Wie zijn de stakeholders? Welke ambities zijn er die nog niet ingevuld worden? Enz. ...

Al deze informatie resulteerde in een omstandig toekomstplan met als belangrijkste onderdelen:

- Monitoring afstemmen op de kerntaken van Monumentenwacht (inspecties en rapporten over de toestand van historische gebouwen als preventie voor een kwalitatief onderhoud).
- De manier waarop de monitoring zal verwerkt worden zowel kwantitatief als kwalitatief en vertaald kan worden in een omstandig rapport over de toestand van het onroerend erfgoed in Vlaanderen, inclusief statistische gegevens. Een juiste interpretatie van gegevens is daarbij cruciaal.
- Een oplisting van indicatoren voor monitoring opgedeeld in categorieën (noodzakelijk, wenselijk en nice-to-have).
- De gegevensbronnen waaruit MoWa kan putten en die uitgebreid dienen te worden (databank iMAKS, rapportage Maksbo, conditiescores ...).
- Relatieve representativiteit van de gegevens voor heel Vlaanderen.
- Voorwaarden voor een hoogstaande kwalitatieve monitoring.
- Inzetten op een community van erfgoedeigenaars met een aanbod van diverse vormen van dienstverlening en netwerking.
- Overzicht van acties en takenpakketten en omzetting naar functieprofielen en personeelsbehoeften.
- Impact en implicaties op de ICT-werking.
- Stappenplan en financiering

Het plan is ambitieus opgevat om zoveel mogelijk parameters te kunnen vatten en anderzijds ook eventuele keuzes te kunnen maken. Dit is een unieke gelegenheid om behoeften en wensen die al jarenlang lagen te sluimeren erin te verwerken. Het gevolg is ook dat de takenpakketten van de adviseurs grondig kunnen veranderen: niet alleen deskundig in een bepaalde submaterie (bouwkunde, interieur, archeologie, ...) maar geïntegreerd in een totaalwerking. Tegelijk voert dit plan het nodige budget omhoog, wat een bewuste keuze was om niet te trekken van het huidige budget dat zelfs te krap geworden is om de huidige lopende werking te handhaven. (De Vlaamse subsidie is nooit geïndexeerd geweest.) Er zijn daarbij 3 scenario's voorgedragen: een ambitieus plan voor volledige uitvoering met een budget tot 420.000 euro, een middenscenario van 350.000 euro met gedeeltelijke uitvoering, en een minimaal scenario (huidig budget) met inkrimping van de huidige dienstverlening.

Dit plan werd in september goedgekeurd door de Raad van Bestuur en daarna bezorgd aan het agentschap die zich kon vinden in de inhoudelijke voorstellen maar er geen financiële beloften wilde aan koppelen. Hun vertrekpunt was wel de huidige subsidie van 271.000 euro, het is aan de minister om dat eventueel op te trekken. Ondertussen was het Vlaamse Regeerakkoord afgesloten eind september en bleek inderdaad dat de insteek van het agentschap Onroerend Erfgoed voor MoWa nagenoeg ongewijzigd opgenomen is, evenwel zonder dikwijls rechtstreeks te alluderen op Monumentenwacht. Toen bleef het wekenlang stil en kwam de Vlaamse Regering in december met een begroting naar buiten waar in eerste instantie besparingsplannen van 6% op werkingskosten aangegeven werden. Een ontgooche-

ling voor Monumentenwacht want in plaats van een verhoging krimpt de Vlaamse subsidie zelfs verder in naar 255.000 euro. De denkoefening was daarbij zeker niet zinloos en blijft een richtinggevend kader voor de toekomst evenwel met een beperkte uitvoering en dit met het huidige personeelsbestand bij de koepel. Als er ooit extra middelen op tafel zouden komen, kan het originele plan weer opgediept worden.

7.6 Interprovinciale ontmoetingsdag

Het is al een lange traditie bij Monumentenwacht dat de voltallige teams van de 6 MoWa-verenigingen bijeenkomen voor een gezamenlijke activiteit. Dit gebeurde in een beurtrol van de vijf provincies. Gezien de complexe structuur en werking van Monumentenwacht is het voor de samenhang onder de diverse teams zeer waardevol, een soort interprovinciale teambuilding. De jaren 2016-2017 is dit wat op de achtergrond geraakt door de vieringen 25 jaar MoWa bij de koepel en de 5 provincies.

Nadat West-Vlaanderen in 2018 de organisatie van dit initiatief op zich had genomen, was het op 21 juni 2019 de beurt aan MoWa-Antwerpen. Die pakten uit met een gevarieerd programma van begeleide wandelingen en fietstochten met gids in de omgeving van de Antwerpse haven. Men kon kennis maken met de nieuwe wachters en het was een aangenaam weerzien met de collega's van andere provincies. Heel attent was ook dat de voorzitter bij de verwelkoming van de hele Monumentenwacht-familie 's morgens ook publiekelijk onze pensionerende collega Jean-Pierre Inghelbrecht bedankte voor de vele jaren dienst. Het Antwerpse havenerfgoed is zeer divers en rijk en omvat allerlei zaken zoals havengebouwen, opslagplaatsen, vaartuigen, versterkingen, havenkranen, en dergelijke meer... Interessant was dat dit gekoppeld kon worden aan stedenbouwkundige projecten in verschillende wijken met soms spectaculaire nieuwbouw.

8

Overleg, communicatie en promotie

8.1 Overleg en afstemming met andere actoren

Sinds de oprichting van het autonoom provinciebedrijf in 2014 blijven we inzetten op een actieve netwerking van Monumentenwacht West-Vlaanderen. In eerste instantie willen we de banden versterken in het eigen provinciale huis met vele bijhuizen door ad hoc overleg met verwante diensten en organisaties waarmee potentiële samenwerking en nauwere banden zinvol zijn. Na een betere bekendmaking van onze werking de eerste jaren, kijken we nu meer uit waar er afstemming nodig is en potentiële vormen van samenwerking mogelijk zijn.

Een belangrijke factor daarbij is het operationeel worden van de provinciale dienst Erfgoed vanaf januari 2019 waar Monumentenwacht deel van uitmaakt (zie ook hoofdstuk 9). Overleg en afstemming met andere provinciale diensten gebeurt nu via dit kanaal en minder of niet rechtstreeks met MoWa. Het diensthoofd erfgoed is evenwel dezelfde als de coördinator van Monumentenwacht West-Vlaanderen zodat dit op zich geen probleem vormt. Dit is het geval met de overlegstructuren waar Monumentenwacht deel van uitmaakt en waar die vertegenwoordiging nu opgenomen is door het diensthoofd erfgoed.

Dit is ook zo het geval met het coördinatieteam of C-team Facilitair Beheer, een overleg met de diensten COOP, Accommodatie, gebouwen, ICT en nu ook dienst Erfgoed, opgericht in 2017 na de transitie van persoonsgebonden bevoegdheden. Dienst Erfgoed (en dus ook Monumentenwacht) maakt ook deel uit van het Beleidsforum, een overleggroep van directeurs van provinciale diensten en agentschappen. De bredere inbedding van MoWa in een erfgoeddienst maakt het overleg met andere provinciale diensten ook zinvoller en beter ingekaderd (zie hoofdstuk 9.4).

Nog intenser en directer evenwel waren de contacten bij de 'ronde van de provinciale diensten' die de coördinator van MoWa en dienst Erfgoed gedaan heeft in het voorjaar van 2019 in de opmaak van een provinciaal erfgoedbeleid in de voorbereiding naar het meerjarenplan 2020-25. We vonden het immers van belang om de behoeften en verwachtingen van diverse diensten na te gaan ten aanzien van een nieuwe erfgoeddienst in het algemeen en Monumentenwacht in het bijzonder. Er vonden gesprekken plaats met de directeurs van de Gebouwdienst, Ruimtelijke Ordening, Vergunningen, Westtoer, Regionale Landschappen en Milieu en Natuur, Groendienst en Domeinen, Mobiliteit en Waterlopen. Dit was een intensief traject maar zinvol omdat we op deze manier rechtstreeks voeling en input kregen hetgeen verwerkt werd in een beleidsvisie. Dit was niet altijd impact op Monumentenwacht maar wel in een breder kader van erfgoedbeheer.

Ondertussen waren er in 2018 ook 5 regioteams opgericht waar dienst Erfgoed en Monumentenwacht vertegenwoordigd zijn (Noord, Midden en Zuid-West-Vlaanderen, Westhoek en Kust). Onder leiding van de regiocoördinatoren van de 5 streekhuizen zijn afgevaardigden uit elke provinciale lijndienst samen gezet om een betere afstemming te krijgen tussen het centrale provinciale beleid en dat van de 5 onderscheiden regio's. Dit was vooral opgezet in aanloop naar het beleidsvoorbereidend traject van de nieuwe beleidsperiode en viel wat stil in de loop van 2019. Medewerkers van dienst Erfgoed en Monumentenwacht hebben in de loop van 2019 nog diverse regioteams bijgewoond.

Een provinciaal forum waar Monumentenwacht blijvend contact mee houdt is het kennisplatform herbesteding parochiekerken. Dit gebeurt nu samen met dienst Erfgoed waarvan een medewerker aangesteld is om deze problematiek vanuit een breder perspectief op te volgen. De problematiek van toenemende leegstand en sluitingen van kerken noopt tot informeren, overleggen, inspireren en sensibiliseren. Per kwartaal komt dit platform samen om informatie uit te wisselen, wet- en regelgeving toe te lichten, concrete cases van herbesteding uit binnen- en buitenland te presenteren. Spreekt voor zich dat sensibilisering voor het verdere onderhoud en de erfgoedreflex bij sluiting of herbesteding van kerken een belangrijk aspect vormt binnen deze problematiek, zeker wat historische interieurs betreft. Heel wat kerken zijn historisch erfgoed en daarvan is in West-Vlaanderen 90% aangesloten bij Monumentenwacht.

De invalshoek van Monumentenwacht is steeds technisch geweest inzake onderhoud van gebouw en interieur. Een bredere erfgoedbenadering vanuit een dienst Erfgoed is echter zeker zinvol zoals de waardering en het behoud van erfgoedwaarden bij een inhoudelijke herbesteding en vooral het informeren en sensibiliseren van kerkbesturen

en gemeenten (want veel kerken staan onder lokaal beheer). In die context heeft in april 2019 een overleg plaatsgevonden met het bisdom Brugge en het CRKC (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur uit Heverlee, vanaf 2020 omgedoopt tot Parcum). Hoofddoel van dat overleg is om een strategie en werkwijze te bepalen hoe de kerkbesturen te informeren over een goede aanpak van herbesteding met respect voor hun erfgoed. Maar tegelijk willen we de kerkbesturen in algemene zin ook wijzen op het belang van onderhoud van erfgoed in alle omstandigheden en de dienstverlening van Monumentenwacht daarvoor. Er zouden daarvoor infosessies voor kerkbesturen ingepland worden in het najaar van 2020 eventueel gekoppeld aan een nog uit te geven onderhoudsbrochure.

Met het operationeel worden van de dienst Erfgoed wijzigt ook de relatie van Monumentenwacht tot de intergemeentelijke onroerend-erfgoed-diensten (IOED). In West-Vlaanderen zijn 5 IOED actief: Raakvlak (regio Brugge), Liedal (regio Kortrijk), Radar (midden West-Vlaanderen), CO7-Archeo7 (zuidelijke Westhoek) en Polderrand (regio Gistel-Torhout). Naast de aanvullende expertise bij Monumentenwacht West-Vlaanderen (die er niet is bij de IOED), vormen andere aspecten van erfgoedwerking onderwerp van overleg en afstemming, zoals archeologie, funerair en ander kleinschalig erfgoed, erfgoedland-

schappen, regelgeving, ruimtelijke planning enz...

Hoewel er ook overleg is op Vlaams niveau is er in de schoot van de WVI (West-Vlaamse Intercommunale) een platform van de West-Vlaamse IOED's opgericht. Op dergelijke schaal biedt dat meer mogelijkheden tot afstemming en samenwerking. De dienst Erfgoed heeft vanaf 2019 de vertegenwoordiging van Monumentenwacht overgenomen op twee overlegvergaderingen (25 april en 25 oktober). Na de presentatie over de visie en werking van de nieuwe dienst Erfgoed, bleek er groot enthousiasme bij de IOED die op termijn belangrijke partners kunnen worden. Eén van de projecten waar we samen vanaf 2020 al concreet mee aan de slag kunnen gaan is het Fluxys-project. Dit project omvat het synthese-onderzoek en de publieke ontsluiting van archeologische vondsten naar aanleiding van graafwerken voor de aanleg van de aardgas pijpleiding door Fluxys. Deze leiding loopt dwars doorheen West-Vlaanderen van Alveringem tot Maldegem waardoor er 4 van de 5 West-Vlaamse IOED betrokken zijn. De provinciale dienst Erfgoed kan een ideale partner om het geheel aan elkaar te smeden. Er was in december 2019 een eerste verkennende vergadering om dat op de sporen te zetten in aanloop naar een Vlaamse subsidieaanvraag tegen april 2020.

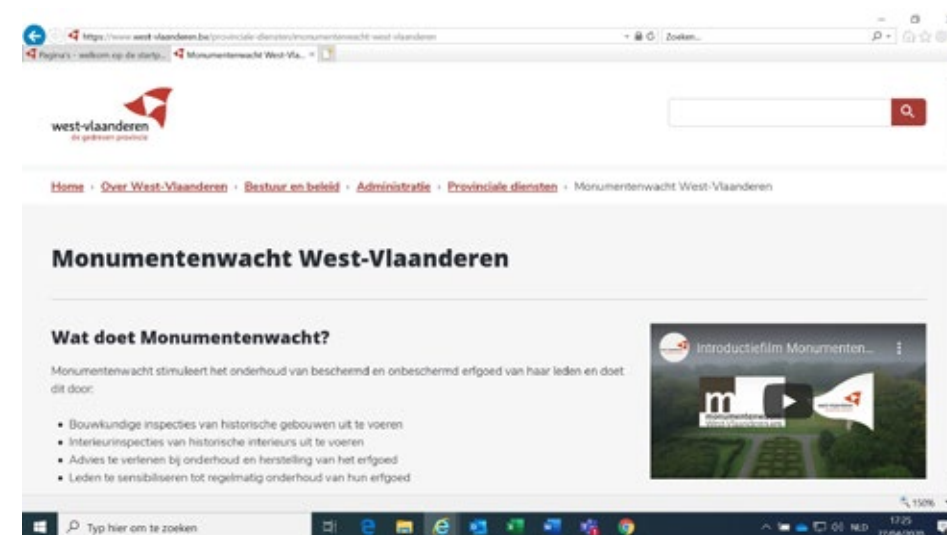
Sinds de ingrijpende territoriale reorganisatie vanaf januari 2018 is de relatie met het Agentschap Onroerend Erfgoed ook gewijzigd. De afdeling West-Vlaanderen met zetel gevestigd in Brugge is opgegaan in de Regio West één van de drie regio's die de 5 provincies vervangen. De Regio West bundelt de provincies Oost- en West-Vlaanderen (zonder het Waasland) met zetel in Gent. Dit vergroot de afstand met West-Vlaamse erfgoedorganisaties. De koepel heeft uiteraard ook overleg met het agentschap maar dan op Vlaams niveau met de centrale diensten in Brussel (zie hoofdstuk 7). Na het laatste overleg met het West-Vlaamse team in Brugge op 19 februari 2018, is er geen meer doorgegaan. Het is nog steeds niet duidelijk hoe het overleg in de toekomst kan van de nieuwe regio-indeling met West- en Oost-Vlaamse MoWa-teams samen kan heropgestart worden. Hoewel dit door MoWa expliciet gevraagd werd aan het agentschap.

Met de oprichting van de provinciale dienst Erfgoed, is er wel contact geweest met de nieuwe directeur van de Regio West, Halewijn Missiaen. Hij is ingegaan op de vraag om een presentatie te komen geven over de krachtlijnen van het decreet onroerend erfgoed aan de Raad van Bestuur van Monumentenwacht West-Vlaanderen op de bestuursvergadering van 18 september 2019 en dit op vraag van meerdere bestuursleden. Het was een eerste en voorlopig enige kennismaking met het agentschap. Dienst Erfgoed is ook vragende partij voor een overleg. Daarnaast zijn er gelukkig regelmatig ad hoc individuele contacten tussen de wachters en erfgoedconsulenten van het agentschap meestal met betrekking tot concrete monumenten of beheersplannen. Ook worden vragen over erfgoedpremies of het decreet en de regelgeving die soms verkeerdelijk bij Monumentenwacht binnenkomen, doorspeeld aan het agentschap.

8.2 Digitale media: website en nieuwsbrief

Nadat de provinciale website eind 2017 compleet omgegooid werd (naar aanleiding van de afslanking van de provincies, zie jaarverslag 2017), is de webstek van Monumentenwacht West-Vlaanderen gereduceerd tot een drietal webpagina's: algemene voorstelling van onze organisatie, een knop naar het aanmeldingsformulier, een link naar het team met contactgegevens. Als onderdeel van de provinciale website kon een eigen URL www.west-vlaanderen.be/monumentenwacht behouden blijven. In de loop van 2019 is de website enkele keren geactualiseerd, vooral naar aanleiding van de uit- of indiensttreding van een aantal wachters en het online publiceren van het jaarverslag. Ook de introductiefilm op de website werd in dat opzicht geactualiseerd. Bij het driemaandelijks verschijnen van de nieuwsbrief werd ook telkens een link gelegd naar de provinciale website en die van de koepel. Niettemin zijn de webpagina's van MoWa WVl vrij statisch en merken we dat de leden van Monumentenwacht er beperkt gebruik van maken.

Gelanceerd in 2016, werd de nieuwsbrief van Monumentenwacht West-Vlaanderen in 2019 gecontinueerd en dat volgens hetzelfde ritme. De nieuwsbrief verschijnt 4 keer per jaar, één per seizoen. We proberen dat zoveel mogelijk te koppelen aan jaarlijks terugkerende acties zoals de hernieuwing van de lidgelden (lente), verschijnen van het jaarverslag (zomer), Open Monumentendag (najaar) en onderhoudsplannen (winter). Een aantal van de vaste rubrieken (een onderhoudstip, een lid aan het woord, een wachter aan het woord) bleken echter niet vol te houden voor elke nieuwsbrief omdat er niet altijd input komt, behalve 'nieuws uit de sector' dat regelmatig ingevuld raakt. Hoofddoel blijft om een periodiek communicatiemiddel met onze leden te onderhouden want behalve

de herhaalinspecties om de zoveel jaar horen ze niet zoveel van Monumentenwacht. Het is een goede gelegenheid om de leden toe te leiden naar het rijke maar al te onbekende aanbod van onderhoudsbrochures en andere nuttige publicaties en uiteraard nieuwsberichten en laatste ontwikkelingen mee te geven. Ondertussen is onze nieuwsbrief een vaste waarde geworden hoewel de respons door de leden beperkt blijft.

Ondertussen zijn ook de communicatie-acties bij de koepel Monumentenwacht Vlaanderen meer geactiveerd. Naast interne nieuwsbrieven voor alle medewerkers van Monumentenwacht over de 6 teams heen, zijn er opnieuw externe nieuwsbrieven naar alle leden van Monumentenwacht verzonden die aanvullend werken aan de provinciale. In 2019 is systematisch nagenoeg elke maand een interne en externe nieuwsbrief verscheen behalve in de zomermaanden. De nieuwe website van de koepel Monumentenwacht Vlaanderen werd onder dezelfde URL www.monumentenwacht.be gelanceerd in februari 2019 en gekoppeld aan een actie waarbij men onderhoudsbrochures gratis kon bestellen (om de voorraad wat te doen schuiven). Visueel en inhoudelijk heeft de centrale website een grote gedaanteverwisseling ondergaan. Er zijn modules voorzien voor online aanvragen lidmaatschap en in de toekomst nog andere modaliteiten. Ook de interactie met de maandelijks externe nieuwsbrieven is veel groter geworden.

8.3 Presentaties, demo's en infosessies

Er zijn in 2019 nauwelijks publieke activiteiten doorgegaan van Monumentenwacht West-Vlaanderen behalve OMD (zie hierna 8.4). De wachters hebben een demo gegeven voor de Raad van Bestuur op 20 november in de Sint-Bertinuskerk te Poperinge maar dat was eerder een interne vorm van kennismaking van de teamleden met de bestuursleden (zie hoofdstuk 1.6).

In het kader van het operationeel worden van de dienst Erfgoed is een presentatie gegeven voor de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in hun kantoren te Brugge op 25 april 2019. Dit gold enerzijds als een wederzijdse kennismaking van het team van de VLM met dienst Erfgoed maar evengoed was het een herijken van oude afspraken met Monumentenwacht. De VLM heeft in het verleden al enkele keren samengewerkt met MoWa West-Vlaanderen meer bepaald voor de inspectie van sites en erfgoedgebouwen die deel uitmaken van ruimere inrichtingsprojecten. Aangezien de VLM zelf niet over de bouwkundige expertise beschikt, klopten ze aan bij MoWa daarvoor. Deze samenwerking is steeds vlot verlopen met duidelijke afspraken tussen diverse partijen (eigenaars, beheerders, gemeentebesturen, VLM en MoWa) o.a. inzake lidmaatschap en de facturatie van inspecties. Een mooi voorbeeld is de begraafplaats van de instelling Sint-Pietersveld op de grens van Wingene en Ruiselede waar MoWa WWL de inspectie met rapportage voor gedaan heeft.

Deze vorm van samenwerking werd als een model voor andere provincies aan de koepel voorgesteld met een algemene samenwerkingsovereenkomst tot gevolg tussen de VLM en Monumentenwacht Vlaanderen vzw, die optreedt voor alle deelverenigingen. Een gelijkjaar-

dige overeenkomst is trouwens onderschreven met het Agentschap Natuur en Bos (ANB) die op de vele grote sites in hun beheer ook regelmatig met bouwkundig erfgoed geconfronteerd worden. Monumentenwacht kan inspecties uitvoeren op dit erfgoed onder beheer van ANB en beheersadviezen formuleren in de rapporten. Een mooi voorbeeld in West-Vlaanderen enkele jaren geleden is de site Vloetenveld in Zedelgem waar MoWa WWL een uitgebreide inspectie gedaan heeft van een reeks oude militaire bouwwerken (de site was een uitgestrekte munitie- opslagplaats van het Belgische leger omgevormd tot een natuurgebied).

8.4 Open Monumentendag

Traditiegetrouw neemt Monumentenwacht actief deel aan het erfgoedevenement Open Monumentendag of OMD telkens de tweede zondag van september, een organisatie van Herita. Dit is een unieke gelegenheid om met onze werking naar buiten te komen voor een breder publiek en Monumentenwacht beter kenbaar te maken. Dit gebeurde meestal aan de hand van demonstraties van industriële touwtechnieken vanop grote hoogte. Dit spectaculaire onderdeel van onze werking springt uiteraard het meest in het oog en is een sterke lokker om mensen toe te leiden naar de missie en werking van Monumentenwacht. Dit wordt steeds ondersteund met een infostand, de verdeling van folders, vertoning van de introductiefilm en begeleidende uitleg door de wachters.

Na een bijzondere editie in de Sint-Salvatorskathedraal was ook in 2019 Monumentenwacht West-Vlaanderen weer present op OMD. Deze keer viel de keuze op de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Zonnebeke. Dit is een zeldzaam voorbeeld van modernistische wederopbouw in de Westhoek na de Eerste Wereldoorlog, naar een ontwerp van de Brugse architect Huib Hoste. Een extra troef was dat de toren van de kerk onlangs toegankelijk gemaakt werd als een uitkijkpunt en heringericht werd met een permanente tentoonstelling over het herstel van het landschap na de Eerste Wereldoorlog. Bezoekers konden om veiligheidsredenen slechts in kleine groepjes tegelijk de toren betreden waardoor er op inschrijving gewerkt werd. De bouwkundige wachters hebben vanop de bovenste verdieping meerdere afdalingen gedaan aan twee zijden van de toren. Dit was een unieke kans voor de nieuwe wachters Benjamin Verstringe en Hilke Tuezney (dan pas 1 week in dienst) om hun touwtechnieken te oefenen in teamverband en te demonstreren voor het publiek. In het schip van de kerk heeft de interieurwachter bezoekers ontvangen en rondgeleid. De belangstelling met zo'n 200 deelnemers was meer dan bevredigend en de samenwerking met de partners CO7 en de toerismedienst van de gemeente Zonnebeke verliep uitstekend.

Monumentenwacht en de provincie hebben regelmatig samengewerkt met de dienst Monumentenzorg van de stad Brugge, onder andere voor de organisatie van Open Monumentendag. Immers de meeste van de provinciale erfgoedgebouwen bevinden zich op het grondgebied van de stad Brugge (Provinciaal Hof, Tolhuis, ambtswoning van de gouverneur, Kasteel Tillegem, Fort van Beieren, ...) evenals de monumenten Sint-Salvatorskathedraal, Groot-Seminarie en het Bisschopshuis met de provincie als bevoegde overheid. Stad Brugge wenste ook samen te werken met Monumentenwacht voor de realisatie van een publicatie over hoe om te gaan met historisch schrijnwerk. Ook is een groot deel van het ledenbestand van MoWa WVL gevestigd in Brugge. Zowel voor het beheer als voor de publieksontsluiting van dit erfgoed, is overleg en afstemming met de werelderfgoedstad Brugge zeker zinvol. Naar aanleiding van de oprichting van dienst Erfgoed zijn daar telefonisch al intenties over uitgewisseld maar nog niet gerealiseerd.

9

Relatie met het provinciebestuur

9.1 De relatie tot het provinciebestuur

Er is altijd een nauwe band geweest van Monumentenwacht met het provinciebestuur, ook al tijdens de VZW-periode. Als autonoom provinciebedrijf is deze band even sterk hoewel er een bepaalde mate van autonomie in de werking en structuur is. Een fundamenteel element in deze relatie zijn de beheersovereenkomst en de gebruiksovereenkomst die de belangrijkste afspraken regelt tussen beide partijen inzake beleid, personeel, financiën, rapportering, faciliteiten, communicatie, ICT, huisvesting, uitrustingsgoederen e.d.m. De beheersovereenkomst tussen provincie en Monumentenwacht West-Vlaanderen apb is in de loop van 2019 ook geactualiseerd en hernieuwd na een positieve evaluatie in het begin van het jaar. Deze is uiteindelijk goedgekeurd in de provincieraad van 28 november 2019 (zie ook hoofdstuk 1.5).

Die band blijkt ook duidelijk uit de samenstelling van de Raad van Bestuur die voor meer dan de helft uit provincieraadsleden bestaat. Nu is die band nog sterker want, na de afslanking van de provincies en enkele wijzigingen van het provinciedecreet van 6 juli 2018, is ook de verhouding met externe deskundigen binnen de beheerraad gewijzigd (zie hoofdstuk 1). Het aantal bestuursleden werd immers beperkt tot 12 en het aandeel van provincieraadsleden blijft op 8 stemgerechtigde leden, hetzij een evenredige vertegenwoordiging uit elke fractie van de provincieraad, voorgezeten wordt door de gedeputeerde bevoegd voor erfgoed. Het aandeel externe deskundigen vermindert vanaf 2019 dus van 6 naar 4 stemgerechtigden. Er zijn ook 2 niet-stemgerechtigde deskundigen toegevoegd aan de Raad van Bestuur.

De provincieraad fungeert als de Algemene Vergadering van het APB Monumentenwacht West-Vlaanderen die de facto niet als dusdanig opgericht is (wat een duidelijk verschil met zijn voorganger de VZW maakt). De provincieraad is het ultieme beslissingsorgaan wat betreft fundamentele aangelegenheden zoals de statuten, de beheersovereenkomst, het meerjarenbudget, de beleidsintenties, budgetwijzigingen en andere wijzigingen van aangegane engagementen. De Raad van Bestuur heeft uiteraard inzake de operationele werking van het APB alle bevoegdheden zoals bepaald in de statuten. Deze statuten werden aangepast aan de decreetswijzigingen van 6 juli 2018 (zie hoofdstuk 1).

De afspraken met de financiële dienst afgesproken in de schoot van de in 2018 ontbonden stuurgroep, werden stipt nageleefd en blijken goed werkbaar. Monumentenwacht raad-

pleegt deze dienst enkel bij moeilijke en gespecialiseerde gevallen. De samenwerking verloopt vlot met de toegewezen vaste contactpersonen bij de financiële dienst, Tom Diopere voor de beheers- en beleidscyclus BBC en Isabel Lootens voor de financiële verrichtingen, boekhouding en back up voor vragen van de bedrijfsrevisor.

Nog steeds blijft Monumentenwacht fungeren als een soort barometer voor het opsporen van bugs in de software van BBC en andere technische problemen alsook inhoudelijke en technische opmerkingen van het Agentschap Binnenlands Bestuur bij de digitale rapportering. Dit is nuttige informatie voor het provinciebestuur zelf die dat op grotere schaal voor zichzelf verder kan aanpakken. Dit wordt nog belangrijker met de geconsolideerde rapportering door het provinciebestuur samen met de provinciale agentschappen aan de Vlaamse overheid. Die vraagt om de budgettaire rapportering gelijktijdig en geïntegreerd te doen omdat deze financieel verbonden zijn aan elkaar.

Ook op juridisch vlak is er samenwerking met de diensten van de griffie en de COOP zoals voor de vele verplichtingen en toepassingen van de GDPR voor de bescherming van persoonsgegevens, de of de toepassing van allerlei boekhoudkundige regels. Begin 2019 is samengewerkt en afgestemd met de griffie voor de statutenwijzigingen van het APB naar aanleiding van de aanpassingen in het provinciedecreet door de afslanking van de provincies. Deze statutenwijzigingen zijn uiteindelijk goedgekeurd in de provincieraad van 28 februari 2019 en voorgesteld aan de beheerraad van 24 april. Medewerkers van de griffie publiceren ook sinds najaar 2019 de beslissingen van de Raden van Bestuur op de website van de provincie en Monumentenwacht, ingevolge de genoemde decreetwijzigingen.

9.2 De provinciale werkingstoelagen

De belangrijkste factor in de relatie met het provinciebestuur is toch wel de dotatie of werkingstoelage die Monumentenwacht jaarlijks mag ontvangen. De provincie West-Vlaanderen blijft de hoofdfinancier en is bovendien nog co-financier voor de koepel samen met de 4 andere provincies en de Vlaamse overheid. De impact van de provincies op financieel vlak is vanaf 2014 dus veel groter geworden dan ervoor. Vele andere afspraken zoals een beheersovereenkomst en allerlei rapporteringen zijn daar een logisch gevolg van.

Na toepassing van de verevening met de Vlaamse overheid in 2014 ingevolge de interne staatshervorming, is de in 2015 opgetrokken dotatie het vertrekpunt geweest voor de dotaties van de daaropvolgende jaren (waarop een jaarlijkse indexatie toegepast werd). Een nieuwe stap is gezet met een optrek van de budgetten in 2017 wegens de teamuitbreiding met 2 extra wachters. Daarna is de dotatie benevens indexaties opnieuw stabiel gebleven. Het totale ontvangsbudget in 2019 beliep afgerond 714.407 euro waarvan 640.295 euro provinciale dotatie. Deze dotatie werd in 2019 voor de laatste keer in twee schijven opgevraagd en uitbetaald: een voorschot van 60% in het begin van het werkjaar en een saldo van 40% in de zomer, na indiening en goedkeuring van de jaarrekening. Door de actualisering van de beheerovereenkomst in de loop van 2019 is dit aangepast naar 3 schijven vanaf 2020 (zie hoofdstuk 1.5).

Naar jaarlijkse traditie is er in de zomer van 2019 opnieuw een begrotingscontrole uitgevoerd na meer dan een half jaar werking. Dan is er een goede inschatting mogelijk of de budgetten zouden volstaan of correct geraamd waren bij de budgetopmaak het jaar voordien. De ramingen bleken opnieuw goed te kloppen zodat dit een goede vertrekbasis was voor de meer ingrijpende oefening, de budgetopmaak van het daaropvolgende werkjaar. Alleen kregen we kort daarna te kampen met een langdurige ziekteperiode van een wachter waardoor de personeelskosten onverwacht daalden met een groter positief saldo tot gevolg (zie hoofdstuk 4.3).

In 2019 is de jaarlijkse dotatie voor Monumentenwacht Vlaanderen vzw opgetrokken naar 87.000 euro (motivatie zie hoofdstuk 7.1). Die was al in 2018 gelijkgetrokken met de andere provincies naar 80.000 euro. De jaarlijkse dotatie van 87.000 euro voor de koepel is ingeschreven in het meerjarenplan van de provincie voor de periode 2020-25.

9.3 De opmaak van het meerjarenplan 2020-25

Medio 2019 is een grote oefening gebeurd voor de opmaak van het meerjarenplan 2020-25 dat tegen september moest ingediend worden. Omdat de loonmassa bijna 90% van alle uitgaven uitmaakt van het APB, is aan het sociaal secretariaat Cevi een prognose opgevraagd van de evolutie van de loonkosten voor de komende 6 jaren. Deze bedragen waar alle aspecten van loonkost in vervat zitten (brutolonen, indexaties, baremieke en andere loonstijgingen, werkgeversbijdragen, vergoedingen, verplaatsingskosten, verzekering arbeidsongevallen, hospitalisatie- en groepsverzekering, maaltijdcheques, enz...) waren de basis om een meerjarenplan op te maken. We zijn daarbij uitgegaan van het personeelsbestand in september 2019 zijnde 8,5 VTE dat de komende jaren normaal gezien niet zal wijzigen. Daar is een indexatie van 2% op toegepast als te verwachten kostenstijging op de globale markt. Dit werd aangevuld met de gewone werkingskosten waar er niet zo'n grote wijzigingen te verwachten zijn als de werking op de gekende manier blijft verder lopen.

Als kader voor het meerjarenplan schoof de deputatie naar voren dat de autonome provinciebedrijven een jaarlijkse indexatie van 3% op de provinciale dotatie mochten toepassen om alle mogelijke kostenstijgingen daarin te verwerken (inclusief loonstijgingen). Daarin moesten echter ook eventuele extra kosten opgenomen worden voor investeringen, nieuwe initiatieven of projecten. Voor Monumentenwacht West-Vlaanderen is er de komende legislatuur een vervanging van een oudere inspectiewagen te voorzien ten belope van een geraamde kost van 40.000 euro (inclusief inrichting en ladderlift). Omdat dit in tegenstelling tot voorgaande jaren, niet als extra dotatie kon aangevraagd worden, is deze investeringskost voorlopig apart opgenomen op het einde van het meerjarenplan dat deels van de reserve dient benomen te worden). Het investeringsbudget is jaarlijks beperkt tot 3.100 euro (vervanging van hardware en update van software).

Het eindresultaat van het meerjarenplan is een jaarlijks beperkt negatief saldo tussen 12.000 en 15.700 euro per jaar en een bescheiden positief saldo in 2025, het laatste jaar van de legislatuur. De oorzaak daarvan is de inschatting van een hogere personeelslast gebaseerd op 8,5 VTE, dit in tegenstelling tot de voorgaande jaren waarbij uitgegaan is van 8 VTE. Er is bewust ingezet op extra inspectiecapaciteit om eventuele onverwachte problemen het hoofd te kunnen bieden dit zonder een navenant hogere dotatie dan de indexatie aan te vragen zoals de vorige teamuitbreiding in 2017. Enkel in het jaar 2024 is een groter negatief saldo van 48.597 euro voorzien voor de aankoop van een nieuwe inspectiewagen inclusief inrichting en ladderlift. Dit jaarlijkse kleine negatieve saldo en de eenmalige investering van een inspectiewagen kan makkelijk ondervangen worden met de laatste jaren aangegroeide financiële reserve (zie hoofdstuk 4.3.3), onder andere door verminderde personeelskosten ingeval van ziekte en deeltijdse tewerkstelling.

Het meerjarenplan 2020-2025 is na vaststelling door de Raad van Bestuur op 18 september, goedgekeurd in de provincieraad van 28 november 2019. Het totale ontvangsbudget voor 2020 werd afgesloten op 727.704 euro en de eigen ontvangsten geraamd op 68.200 euro zodat de goedgekeurde dotatie 659.504 euro beloopt. De provinciale dotatie stijgt in het meerjarenplan jaarlijks met de afgesproken 3% naar een bedrag van 764.546 euro in 2025. Daartegenover staat dat de eigen inkomsten van het APB Monumentenwacht West-Vlaanderen jaarlijks voorzichtig stijgen tot een gecumuleerde groei van 10% tot een bedrag van 74.250 euro. We trekken hiermee de financiële verhoudingen in de inkomsten en uitgaven door die zich sinds de oprichting van het APB manifesteerden en dit voor de komende 6 jaren. Gezien de sterke personeelsafhankelijkheid in inspectiecapaciteit is een stabilisatie met licht groei dus de ambitie in dit meerjarenplan.

9.4 Coördinatie-team en Beleidsforum

Na een tijdelijke overname in 2017-18 door de transitie van dienst cultuur, heeft de dienst COOP vanaf januari 2019 de rechtstreekse verantwoordelijkheid over Monumentenwacht en het beheer van de dotatie overgedragen aan de dienst Erfgoed samen met de daaraan verbonden dossiers voor de deputatie en de provincieraad. Deze dienst Erfgoed waar Monumentenwacht deel van uitmaakt, is operationeel geworden vanaf dat moment. De coördinator van Monumentenwacht nam de algemene leiding waar van deze dienst in afwachting van de aanstelling van een diensthoofd. Dit had gevolgen voor de afvaardiging in de provinciale platformen coördinatieteam en beleidsforum waar het waarnemend diensthoofd Erfgoed met de erfgoeddienst ook Monumentenwacht kon vertegenwoordigen.

Het coördinatieteam Facilitair Beheer omvat de provinciale diensten COOP, Gebouwen, ICT en Accommodatie en vergaderde in 2019 zo'n 7 keer per jaar, iets minder dan maandelijks. Een regelmatig terugkerend onderwerp was het beleidsvoorbereidend traject ten behoeve van de nieuwe legislatuur, in de richting van het meerjarenplan 2020-25. Voor de dienst Erfgoed was dit met het MJP van MoWa erbij een dubbele oefening. Daarnaast kwamen allerlei praktische afspraken aan bod inzake de aansturing van diensten zoals personeel, financiën, accommodatie, organisatie enz... De scope in het C-team was breder dan Monumentenwacht geworden die nu geïntegreerd in een dienst Erfgoed de beleidsontwikkelingen van binnenuit kon meevolgen. De relaties met provinciale diensten werden langs deze weg verder aangeknoopt ingebed in een breder erfgoedbeleid.

Een gelijkaardig traject voltrok zich voor het beleidsforum dat in aanloop naar de nieuwe legislatuur in september 2017 opgericht is om beleidsdiensten de inhoudelijke beleidsvoorstellen te laten afstemmen voor de legislatuur 2019-2025. In dit platform zetelen alle directeurs van de provinciale diensten, regiocoördinatoren van de provinciale streekhuizen en de agentschappen. Na het operationeel worden van de dienst Erfgoed vanaf januari 2019 maakte deze dienst samen met Monumentenwacht deel uit van het beleidsforum onder dezelfde afvaardiging. Dit overleg beperkte zich in 2019 tot drie vergaderingen want de belangrijkste inhoudelijke krijtlijnen inzake provinciaal beleid waren in 2018 al getrokken met 6 grote dienst-overschrijdende beleidsdoelstellingen (zie jaarverslag 2018). Kwestie was vooral om dit door de onderscheiden diensten op een afgestemde manier verwerkt te krijgen in een meerjarenplan voor de komende legislatuur. Ondertussen stelden zich nieuwe ontwikkelingen vanuit allerlei diensten zoals vervoerregio's, regionale landschappen, waterbeheer ... Sommige daarvan hadden raakpunten met het erfgoedbeleid en Monumentenwacht maar meestal was de inbreng toch vrij beperkt. Niettemin is dit forum interessant om te kunnen volgen wat er in andere provinciale diensten leeft.

9.5 Monumentenwacht binnen een provinciale erfgoeddienst

Vanaf januari 2018 was de transitie van de 'persoonsgebonden' materies zoals cultuur, welzijn, jeugd en sport naar vooral de Vlaamse overheid, een feit. De uitvoering van het Vlaams regeerakkoord van 2014 had geen rechtstreekse gevolgen voor Monumentenwacht op zich omdat in het bestuursakkoord van 2013 deze bevoegdheid nog maar net toegewezen was aan de provincies. Monumentenwacht werd beschouwd als een 'grondgebonden' materie dat provinciale bevoegdheid blijft maar was niet als in andere provincies geïntegreerd in een breder erfgoedbeleid.

Na de ontwikkelingen geschetst in het jaarverslag 2018 is uiteindelijk een dienst Erfgoed opgericht die operationeel werd per 1 januari 2019 met drie inhoudelijke secties: 1. bouwkundig erfgoed, 2. landschap & archeologie en 3. erfgoededucatie & vredeseducatie. Monumentenwacht West-Vlaanderen werd met het voltallige team geïntegreerd in dat organogram onder de sectie 'bouwkundig erfgoed' ongeacht het statuut van APB. De coördinator van Monumentenwacht, Reinoud Van Acker, nam de leiding waar van dienst Erfgoed in afwachting van een definitieve aanstelling van een diensthoofd. We stonden voor de grote uitdaging om enerzijds een dienst op de sporen te krijgen, een coherente beleidsvisie te ontwikkelen en anderzijds Monumentenwacht daar op een zinvolle en werkbare manier in te integreren.

De dienst Erfgoed kon vrij snel opgericht en operationeel worden door de heroriëntering van een team van zes medewerkers uit de herdenking WO-I naar een coherent organogram van provinciale erfgoedwerking. Naast een evidente verbreding naar alle onroerend-erfgoed domeinen, bleef het aspect oorlogserfgoed een belangrijk onderdeel wat onder andere resulteerde in het behoud van een duidelijke component vredeseducatie. In eerste instantie was het een kwestie om het erfgoedteam duidelijke takenpakketten toe te bedelen, snel acties te ontwikkelen en regelmatig overleg te plegen met elkaar. Onder meer omdat enkele projecten doorliepen of moesten afgewerkt worden of konden bijgestuurd worden naar een bredere erfgoedscope, is dit startproces goed verlopen. Naast het maandelijks teamoverleg van de erfgoedmedewerkers en het zes-wekelijks teamoverleg van de monumentenwachters is ook expliciet een gezamenlijk overleg georganiseerd van de twee deelteams. Hoewel het de ambitie was om dit te intensifiëren is gebleken dat de inhoudelijke en organisatorische werking te verschillend is en beter is om elk deelteam elkaar de ruimte te laten. Er is ook met succes een gezamenlijke teamdag doorgegaan.

Er werd met het erfgoedteam een provinciaal erfgoedbeleid uitgezet dat tegemoetkomt aan de gekende uitdagingen: de verspreide erfgoedgerelateerde werking binnen de provincie te bundelen (zoals de erfgoedsite Raversyde, provinciale historische gebouwen, regionale erfgoedprojecten, het netwerk Oorlog&Vrede, de molendraaipremie, enz.). Ook dienen zich kansen aan voor een breder ingekaderd erfgoedbeleid zoals bij voorbeeld voor herbesteding kerken, erfgoededucatie, erfgoedtoerisme, coördinatie van erfgoedspelers of het inschakelen van sociale economie.

Een belangrijk aspect om het intern draagvlak binnen de provincie voor een erfgoeddienst te vergroten is om een aanspreekpunt en expertise-aanbod inzake onroerend-erfgoed aan te bieden aan de provinciale diensten en agentschappen. Want de meeste hebben wel ergens raakvlakken met de erfgoedmaterie naast evidenties als gebouwendienst, onderwijs, toerisme en communicatie, ook diensten als ruimtelijke planning, vergunningen, waterlopen en mobiliteit. In de praktijk bleek dat diensten spontaan advies kwamen vragen naar aanleiding van allerlei erfgoed-gerelateerde problematieken zoals: hoe omgaan met archeologische vondsten op provinciale domeinen? Dienst Erfgoed heeft trouwens in het voorjaar van 2019 een uitgebreide consultatieronde gedaan bij de diensthoofden van een tiental provinciale diensten en agentschappen om te peilen naar hun behoeften inzake erfgoedwerking.

Dit alles mondde uit in een uitgewerkt document: 'Bouwstenen van een provinciaal erfgoedbeleid' dat op het conclaaf van de deputatie voorgelegd werd in maart 2019 en als inhoudelijke basis diende voor het meerjarenplan 2020-25 waarin ook de jaarlijkse dotatie van Monumentenwacht West-Vlaanderen en Vlaanderen opgenomen is. Naast een korte historiek, strategische aanpak en een opgave van de uitgangspunten omvatte deze visienota volgende krachtlijnen of bouwstenen:

- Coördinatie, expertisevorming en beleidsvoorbereiding
- Instandhouding en onderhoud van bouwkundig erfgoed
- Landschap & Archeologie: netwerkvorming, expertisedeling, projecten en duurzame ontsluiting
- Erfgoedontsluiting met erfgoededucatie, vredeseducatie en erfgoedtoerisme
- Doelgroepen en stakeholders
- Methodieken en communicatie
- Inbedding in de provinciale beleidsdoelstellingen

Dit erfgoedbeleid met de daaraan gekoppelde budgetten werd voorgesteld aan de provincieraad in december en er verdedigd door de gedeputeerde voor erfgoed mevrouw Sabien Lahaye-Battheu.

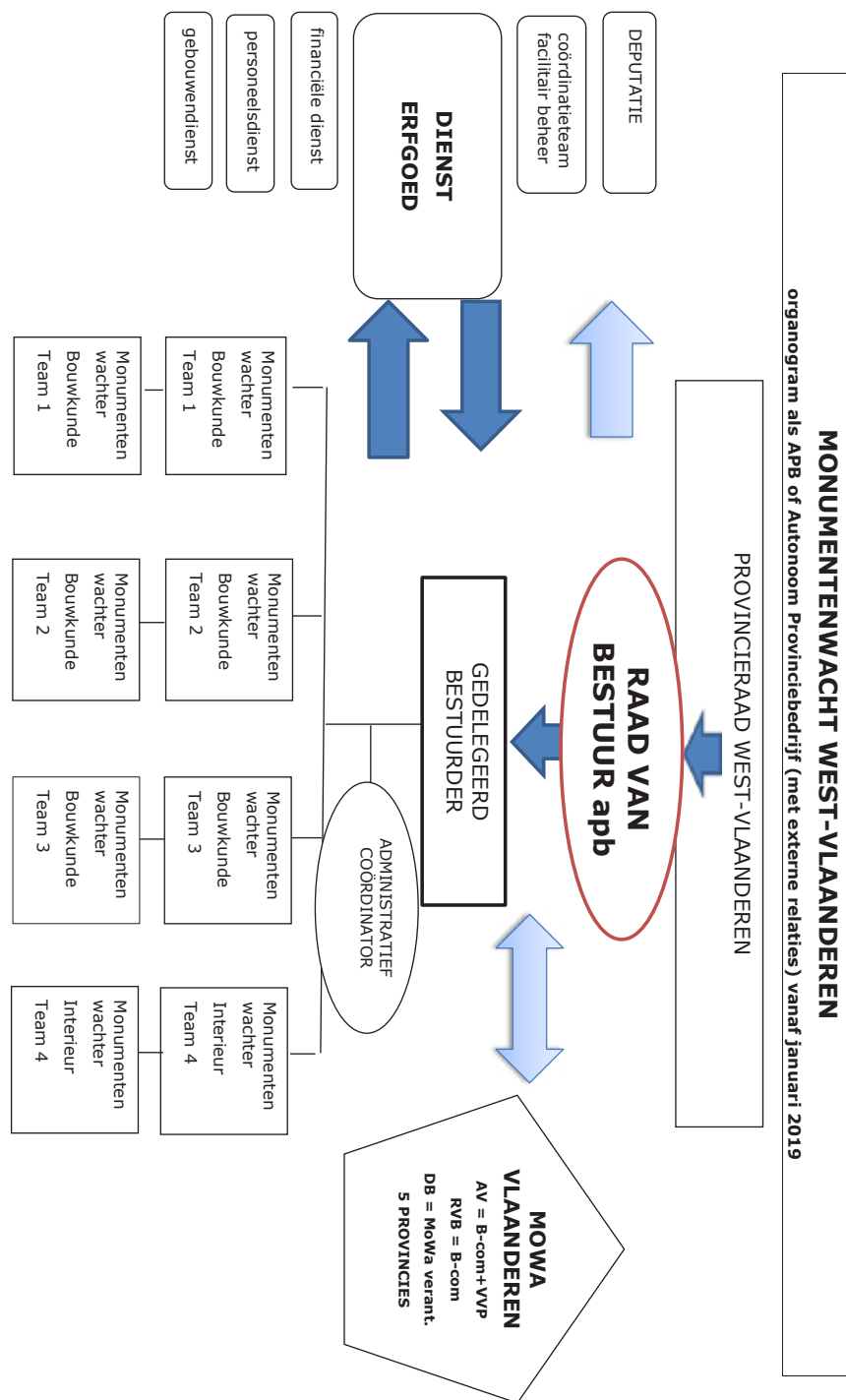
Er zijn in het goedgekeurde provinciale erfgoedbeleid diverse aspecten die kansen bieden voor een verdere integratie van Monumentenwacht in dienst Erfgoed:

- Inzetten van sociale economie of maatwerkbedrijven in het onderhoud van erfgoed
- Financiële ondersteuning van erfgoedeigenaars in het onderhoud van hun erfgoed
- Informeren en sensibiliseren van kerkbesturen en gemeentebesturen bij de herbestemming van kerken
- Herijken van een provinciaal molenbeleid met een actualisering van de molendraai-premie voor het onderhoud van ambachtelijke molens en het opzetten van een platform voor vrijwillige molenaars
- Informeren en sensibiliseren van gemeentebesturen in het onderhoud van funerair erfgoed en begraafplaatsen
- Ontmoetingsmomenten organiseren met particuliere erfgoedeigenaars ook leden van Monumentenwacht
- Algemene ontmoetingsmomenten organiseren met erfgoedspelers in West-Vlaamse deelregio's in samenwerking met streekhuizen
- De werking van Monumentenwacht beter bekend maken bij lokale besturen aan de hand van regionale infosessies
- Overleg met diverse erfgoedspelers zoals IOED en het agentschap Onroerend Erfgoed

Dit erfgoedbeleid biedt een kader om samen aan de slag te gaan met Monumentenwacht binnen een breder erfgoedteam om de komende jaren allerlei uitdagingen maar ook kansen in de erfgoedsector aan te gaan.

Voor redactie, april 2020,

Reinoud van Acker en Stefaan Carlier

monumentenwacht
West-Vlaanderen apb

Koning Leopold III-laan 31, 8200 Sint-Andries
050 40 35 70 - monumentenwacht@west-vlaanderen.be
www.west-vlaanderen.be/monumentenwacht